

בס"ד

ביאור התשובות

והוא ביאור וסיכום מתומצת על כל הפת"ש
של חושן משפט ואבן העזר

כל הזכויות שמורות

דברים אחדים ללומד בספר

ספר זה נתחבר בס"ד עקב נחיצותו הרבה של לימוד הפת"ש, וכפי שידוע שהגרי"ש אלישיב היה מורה בדרך הלימוד שאחר לימוד הסוגיה יש ללמוד את דברי הטור והב"י ואח"כ את השו"ע ושני נושאי כליו (המופיעים בצידו) ואח"כ יש ללמוד אחרון מסכם שיסכם את דברי האחרונים מוסרי התורה שהיו מזמן נושאי כלי השו"ע והלאה. ולפי שראיתי שקשה על החוזרים לחזור על דברי הפת"ש עקב אריכותו וכ"ש אחר ששמעתי שיש אפי' הלומדים דברי הקצוה"ח ועוד ולא לומדים את דברי הפת"ש לכן בא ספר זה לעזור לכל הרוצה לטעום מצוף תורת גדולי מוסרי התורה, שבס"ד השתדלנו שיהיו הדברים נגישים כמה שיותר, ותפילתנו היא שאכן יועיל ספר זה להגדיל תורה ולהאדירה.

נ.ב פשוט וברור שאין לסמוך על הדברים הכתובים בספר ללא הסתכלות בתשו' עצמה, דאף בפת"ש עצמו ידוע שלא כל פעם הביא את כל צירופי החכם, וכבר כתב החכם צבי (הובא בפת"ש אבן העזר סי' קנ"ז ד') שאם חכם מתיר בצירופים, אפשר להקל רק כשיש את כל הצירופים. וכ"ש הכא שנכתב לפי הבנת הכותב ולפי טרדותיו באותה שעה.

נ.ב ספר זה יוצא עכשיו במהדורה ראשונית בלבד כאשר יראה עיני הרואה, ובפרט באבן העזר שעדיין יש הרבה מה לערוך ולשפר, אך לתועלת ללומדים הוצאנו אותו בנתיים כך, ואי"ה התוכנית היא לשלב את דברי השו"ע והבא"ט וכן לעשות כעין זה על הקצוה"ח ונתיה"מ (יש כבר חלק) ולשלבם עם הנ"ל. אך כיון שעדיין יש עבודה מרובה לכן כל שיש באפשרותו לעזור בכל אופן שהוא לזיכוי הרבים, יודיעני בכתובת דלקמן.

הערות והארות יתקבלו בברכה

N0527136912@gmail.com

שהוא עכשיו פחות, זכיון דיש להקל על בעלי תשובה, אמרינן ממה נפשך, דהרי מדין תורה מחוייב מטבעות אלו בלבד (דלא גרע ממטבעות שנפסלו לגמרי ויש מקום אחר שיוצאים), ומדינא דמלכותא, אמרינן שכיון שלא שכיח ואין ממש חוב לא אסיק המלכות אדעתא לזה ולא תיקן ע"ז.

סי' ע"ה

סעי' א' א) נתבע שרוצה לשקר כדי שהדיין לא ישביעהו בגלל תביעה בשקר של התובע חות יאיר אסור, דאין שבועתו שבועת שוא כיון שהדיין מחייבו.

סעי' ב' ב) תבעו מאה וכפר בחמישים (ועדים מכחישים אותו) וחמישים איני יודע לבשמים ראש לא אמרינן על החמישים השניים מתוך שאינו יכול ליטע משלם, כיון דכל מקור שבועה זו הוא מגלגול שבועה והתם לא אמרינן משאיל"מ והבית אפרים חולק.

סעי' ז' ו) 'מנה לי בידך' ויש לו שטר הלוואה אך בשטר כתוב רק על ענין המשכונות וכדומ' ולא על ההלוואה חו"י הוי כמלוה ע"פ כיון שאין השטר מעיד על ההלוואה וא"כ נאמן הנתבע לומר 'יש לי בידך כנגדו'. טען הנתבע שהתובע לקח ממנו לפני תביעה זו ריבית קצוצה לחו"י ומהר"ד טעבלין אינו טענה דאין אדם משים עצמו רשע (ולא דמי לרמ"א ביו"ד קסט ה' שכתב דהוי טענה דשם איירי שהריבית בתביעה זו ממש וע"י שלא יתן לא יהיה רשע משא"כ הכא שטוען שהוא כבר רשע ובפרט שהש"ך שם תמה על הרמ"א. פת"ש צ"ע דהרי דעת החו"י עצמו שהלוה כבר נקרא רשע מתחילת ההלוואה אף שלא נתן) למהר"ד ישעיה סגל הוי טענה (דסובר שכך מוכח מהמשך הרמ"א שם (ואף יישב את תמיהת הש"ך).

ז) טען 'יש לי בידך מעות ע"י משא ומתן' נאות דשא אף שהוא דבר שכיח אינו נאמן אלא במיגו כמו 'יש לי בידך ע"י פיקדון'.

סעי' ט' ח) כשהתובע טוען בריא והנטען חייב רק לצאת שמים, ותפס התובע בעדים לש"ך ורמב"ן אין תפיסתו מועלת לבית מאיר ועוד לכאורה הרמב"ן לשיטתו שבכל ספיקא דדינא לא מהני תפיסה אך החולקים יחלקו גם כאן.

ט) טען שנתן לו כסף בהיתר עיסקא והנתבע טוען איני יודע אם פרעתך את הקרן, ואיני יודע אם היה רווחים לנו"ב אם טוען בריא שהיה רווחים הוי הנתבע כ'איני יודע אם נתחייבתי לך' וחייב שבועה, ואם טוען שמא אין הנתבע חייב אפ"י שבועה פת"ש הנו"ב לשיטתו שסובר שאפש"ל קים לי כסמ"ע (סי' פ"ז ס"ק ט"ז) שהתחייבות ע"פ ב"ד אינו מודה במקצת אך לש"ך שם הוי הקרן כ50 איני יודע אם פרעתך, והריבית כ50 איני יודע אם הליתך שהוי מודה במקצת ולכן הוי על הריבית משאיל"מ.

(י) מנה לי בידך והנתבע אומר יש לי פיקדון בידך, אם 'נפקד טוען בריא שהפיקדון שוה פחות' לכו"ע חייב המפקיד לשלם הלוואתו. 'מפקיד ונפקד שמא' לש"ך ונתיה"מ אם ההלוואה היתה בשטר מקויים חייב הנתבע לשלם אפי' אם טוען בריא כיון שטענת יש לי בידך נאמן רק במיגו והכא אין מיגו, אך אם ההלוואה בע"פ (כציוור של השו"ע הכא) פטור דמיד שאמר יש לי בידך עשה את הפיקדון פירעון וכאילו אין חיוב לקצוה"ח (ע"פ משובב נתיבות) ועוד חייב, כיון שטענת יש לי בידך מועיל רק עם מיגו וכיון שהמפקיד שמא אין מיגו, והנפקד הוא כאיני יודע אם נתחייבתי שפטור ושב הכהן אף 'מפקיד בריא ונפקד שמא' חייב אלא שהנפקד מחוייב שבועה שאינו יודע, וטעמו דכיון שהמפקיד מודה שלוה הוא כאילו יש שטר חוב פת"ש חולק דדוקא

בשטר לא מועיל טענת יש לי בידך כיון שאין מיגו משא"כ בע"פ, אך מסכים שהלכה כקצוה"ח הנ"ל. איני יודע אם פרעתין כשלא הוא ליה למידע לרדב"ז פטור לתומים תלוי במח' ואפשר לומר קים לי לנתיה"מ כרדב"ז אלא"כ חסרון הידיעה הוא מחמת הבעל דבר כמו חנווני ופועליו.

(יא) אמר איני יודע אם פרעתין, וחזר ואמר נזכרתי שפרעתין לרמ"א נאמן בשבועה לש"ך להלכה לא נאמן בית מאיר אף לרמ"א אם חזר בו רק אחרי שקיבל שמתא על סירובו, אינו נאמן.

סעי' י"ג (ג) חוט השני אי אפשר ליישב דברי השו"ע וכו'.

(יד) טען חטפת חפץ ויש לו עד אחד והנתבע טוען שאת שלו חטף ויש לו עד על זה קצוה"ח בשיטמ"ק מבואר שפטור.

סעי' ט"ז (טז) נתבע שלא היה לו לדעת רשמי שאלה אין לחייבו אפי' חרם, ושאיני הכא שאפשר שהיורש יודע.

סעיף י"ז (יח) כשיש רגלים לדבר לש"ך אולי אף לשו"ע אם הב"ד רואין שיש רגלים לדבר ולא שרק התובע אומר שיש רגלים, משביעין, לרדב"ז אפי' אם ב"ד לא יודעים אלא שהתובע טוען בריא לי שגנבתו אפי' שלא ראה, אף לשו"ע משביעין דנחלקו רק כשטוען קרוב בעיני וכו'.

(יט) כשהדבר ברור על פי חקירות אנשים יראים שיש מקום לחשוד מישהו שהוא גנב פנים מאירות מותר ליסרו קצת כדי שיודה אך אין נכון למסרו לערכאות ליסרו.

(כ) כשיש רגלים לדבר ותפס לסמ"ע תפיסתו תפיסה לש"ך וט"ז אינו תפיסה לעטרת צבי (ע"פ פת"ש) אפשר לומר קים לי כסמ"ע כיון 1) אף דלמל"מ ומהרי"ט אין קים לי כשהמח' הוא ע"ז גופא אם מועיל תפיסה, מ"מ לש"ך ונתיה"מ יש לי קים לי אף באופן זה 2) אף דדעת החות יאיר ונתיה"מ שבכל מח' הסמ"ע והש"ך הלכה כש"ך

כיון שהוא בתרא, מ"מ הכא הרי אף דעת השבות יעקב והפליטת בית יהודה כסמ"ע, אלא שהוסיף השבות יעקב דהסמ"ע איירי כשבריא לו מחמת הרגלים לדבר ורוצה לישבע ע"ז דאל"כ איך ישבע מספק לתומים כסמ"ע אלא דאיירי רק כשטוען לבי"ד בסתמא שבריא לו שהשני חייב וישבע סתם שאינו חייב לו כלום (ע"פ פת"ש והיינו שרק לכתחילה חייב לברר דבריו וכו') שאז ליבו אונסו לפי דעתו, אך כשאומר לבי"ד שהוא בגלל הרגלים לדבר, בי"ד אומרים לו להחזיר דאין בי"ד פוסקים אלא בדבר הברור לברית אברהם חולק על התומים דהסמ"ע איירי כשנשבע שהיה רגלים לדבר דאל"כ לא יכול לישבע בסתמא שאינו חייב לו ועוד שצריך לברר דבריו. נגב חפץ, והיו שם שתי אנשים וחושד רק את אחד מהם ש"ך לא נחשב רגלים לדבר ברית אברהם כ"ש כשחושד את אחד מהם רק מחמת שהוחזק גב שלא נחשב רגלים לדבר, אלא שבכגון זה גוזרים עליו להחמיר (להשבע וכדומ') לפי ראות עיני הבי"ד.

סעי' י"ח כא) מילוח ע"פ שהמלוה והלוה לא זוכרים אם נפרע למהרשד"ם ותומים הלוה חייב אם רוצה לצאת ידי שמים לש"ך ושב יעקב תלוי בפלוגתא דסעי' זה.

סעי' כ' כב) טען ליורש אתה יודע ודאי שאביך חייב לי מנה, והיורש אומר חמשין ידענא וחמשין לא ידענא הש"ך סתר עצמו בדין זה לאורים ותומים ונתיה"מ העיקר כש"ך בס"ק נ"ו שפטור משבועה דאורייתא לדגו"מ העיקר כש"ך הכא שחייב.

סעי' כ"א כג) אמר לחבירו אמר לי נכרי שיש לי בידך מנה רעק"א עי' סי' קמ"ט סעי' ט"ו דלסמ"ע לא הוי טענת בריא ולש"ך הוי טענת בריא.

סעי' כ"ג כד) דעת הראב"ד לש"ך 'אמר לי אבא' הוי טענת בריא אפי' לענין שבועת התורה ו'אמר לי עד' אין משביעין כלל על טענה זו לרב המגיד דעת הראב"ד שאף בעד הוי טענת בריא, ורק דעת הרב אב"ד שהוי טענת ספק (ואינו הראב"ד).

כה) הלוה לחבירו ולא יודע כמה והוא מוחזק בנכסי חבירו, וקרובו יודע כמה הלוה לש"ך יכול לתת הרשאה לקרובו, וקרובו נשבע ונוטל. לנו"ב תומים נתיה"מ אינו יכול, כיון שקרובו אינו מוחזק ואינו יכול למסור לקרובו חפצי הנתבע בספק, ורק אילו היה קרובו מוחזק בנכסי הנתבע יכל לכתוב הרשאה כדברי ר"ת.

סעי' כ"ד כו) כשיש חשש שאחרי שהנתבע ישבע יוציא השני ראייה שיפסול את השני לעדות לרש"י עושים תקנה שזה לא יקרה כיון שחושדין שיפסלהו בכוונה ונמצא שם שמים מתחלל לר"ת ור"ח וכן ההלכה לא עושים תקנה בשביל זה דאדרבה ידקדק יותר ולא עושים תקנה לרמאי, ורק שלא יצטרך להשבע לחינם עושים תקנה פנים מאירות אף לרש"י אם אין חשד שעושה בכוונה כגון שהיה שטר ביד שלישי ונאבד לא עושים תקנה, ואף לרש"י אין צורך שיעשה ביטול לראיותיו, דלא יועיל כיון שאם יוציא ראייה יפסל השני אף שעשה ביטול, דמוכח שהשני שקרן.

סעי' כ"ה (ז) נתן מעות למוכר וקיבל מיד חפץ תמורתו, ואחר זמן טוען המוכר שאחד המטבעות מזוייפים והלוקח טוען איני יודע **בית מאיר** ועוד לכו"ע פטור דכיון שלא חל עליו שום חיוב הוי כאיני יודע אם נתחייבתי. לזה מעות מחבירו, ואחר שפרע לו טוען המלוה שאחד המטבעות מזוייף והלוה טוען איני יודע **לש"ך** רשד"ם פנים מאירות חייב דהוי כאיני יודע אם פרעתיך **לט"ז מוה"ר עוזר דגו"מ** נתי"מ ועוד פטור דהוי כאיני יודע אם הלוייתך לתומים אם הלוח לא עיין כלל בכסף הוי כאיני יודע אם פרעתיך, אך אם עיין ולא ראה הסיגים כיון שלא הוי ליה למידע יכול לומר קים לי כתוס' וסייעתם שאף באיני יודע אם פרעתיך אם לא הוי ליה למידע פטור לבית מאיר ספיקא דדינא ויותר נוטה לש"ך.

סי' ע"ו

סעי' א' (א) הכא שאין התובע טוען בריא **ש"ך** (בסי' ע"ה ס"ק י"ט) אף שחייב לצאת ידי שמים לא מהני תפיסה.

סי' ע"ז

סעי' א' (א) שני שותפין שעשו שותפות עם אחד **למו"ה משה רוטנברג** אין שני השותפים ערבים זה לזה על ההפסד, כיון שבשעת השותפות לא חל חיוב תשלומין ולא עלה על דעתם שיפסידו משא"כ הלוואה וכדומ' שמתחייב מיד, ועוד שהוא ק"ו מדעת הי"א שאפי' בפיקדון לא נעשו ערבים לרב אחד נעשו ערבים.

סעי' ב' (ב) היה חייב כסף לשני שותפים, ואחד מהשותפים חייב לו כסף מחוב אחר **שבות יעקב** ודאי חייב לשלם לשותף השני את חלקו אלא דאם אין לו כסף לפרוע יכול לתת את השטר חוב לשותף השני מדין פירעון.

סעי' ז' (ד) אחד שלוח משנים, ושניהם כתובים בשטר **לש"ך** יכול אחד למחול חלק חבירו **לרמ"א** ובית מאיר ונתי"מ אינו יכול לתומים אפי' אם הם שותפים גמורים גם בלי שטר זה, אין אחד יכול למחול חלק חבירו.

סעי' י' (ו) שנים שלוח בשטר אחד, ופרע אחד מהם ולקח את השטר לידו ותובע את השני, והשני טוען פרעתיך **רש"ל** שני נאמן דאינו יכול לומר לו שטרך בידי מאי בעי, כיון שכבר נמחל שעבודו **ט"ז** אם כתב המלוה ללוה 'התקבלתי ממך דמי החוב' יכול עי"ז לגבות מהשני. כנ"ל והיה שטר שלא כתוב עליו שם המלוה אלא 'למחזיק שטר זה' ולא כתב לא התקבלתי **ט"ז** שאינו יכול לגבות מהשני דאף שלא נמחל שעבודו מ"מ כיון שהתובע חתום על שטר זה אמרינן שהלוה השני האמין לכל מחזיק שטר זה חוץ מלזה שחתום עליו **נו"ב** כנ"ל ומטעם דלא שייך הכא 'שטרך בידי מאי בעי'

דכיון ששטר זה מחייב גם את הלווה שתובע, יכול לומר לו הייתי בטוח שמיד תקרע שטר זה כדי שלא יאבד לך ויתבעוך.

סי' ע"ה

סעי' א' א) כשיש תרי ותרי אם פרע תוך זמנו לרעק"א צ"ע אם חזקת אאפת"ז יכולה להכריע לחת"ס פשוט שחזקת אאפת"ז אינו אלא חזקת מנהג וממילא הוי כאנן סהדי וא"כ הוי כד 4 עדים נגד 2 עדים שאין מכריע כיון שתרי כמאה וה"ה כשנתן למלוה נאמנות לומר שלא פרע ויש עדים שפרע תוך זמנו דהוי כתרי ותרי וממילא אוקי ממון על חזקתו.

ב') לזה שטוען שפרע תוך זמנו בתשלומים קטנים לבאר יעקב לא נאמן, לברית שלום ושמן רוקח נאמן, דכיון שניחא ליה ללוה לפרוע בצורה זו ממילא אין חזקה שלא פרע, ובכ"ז לא טענינן ליתמי אולי פרע מאביהם מעט מעט, כיון שזה דבר לא שכיח כלל, ובהצטרף שמסתמא המלוה לא היה מסכים לכזה פירעון (דלא כש"ך סי' ס"ט ס"ק כ"ו שאף במילתא דלא שכיחא כלל טענינן ליתמי וכו').

ג') לקח הלוואה בהיתר עיסקא, וטוען פרעתי בתוך זמני כדי שאצטרך לשלם לך פחות רווחים לחת"ס אינו נאמן כיון שצריך את הסכמת הנותן לפרוע באמצע הזמן, אלא"כ ידוע שהמלוה נתן את המעות רק לטובת הלוה והוא שמח לקבלו בחזרה שאז נאמן שפרע לפת"ש לכאורה 'לשערי דעה' שסובר שהלוה יכול להחזיר אף בע"כ של המלוה, יהיה נאמן בכל גווני. אך 'לנתיה"מ' שבשביל להחזיר צריך לבוא חשבון ולישבע, לכאורה לא נאמן שעשה כך.

סעי' ח' ה) לזה בניסן וכתבו בשטר שלוה בתשרי שאחריו, ולא כתבו תאריך לפרעון, וטוען שפרע לפני תשרי נו"ב אם השטר בעדים שאז יש עליו שיעבוד קרקעות, אמרינן שאיחרו רק בשביל שלא יהיה עליו שיעבוד עד תשרי וא"כ הוי כסתם הלוואה שאין חזקת אאפת"ז, אך אם השטר בכת"י שאז אין שיעבוד קרקעות וודאי כתב זמן כדי שעד אז לא יצטרך לפרוע וא"כ הוי עד הזמן כתוך זמנו שאינו נאמן לומר פרעתי.

סי' ע"ט

סעי' א' א) אמר 'לא לויתי' ועדים ראו שפרע לו מעות בחובו ולא ראו שהלוה לו רעק"א פטור כיון שאמירתו מורידה את חשש הפרעון אך אין כאן עדות שלוה והוסיף שהאומר לא לויתי הוי כאומר לא פרעתי אפי' באופן שלא יכל לפטור עצמו בטענת פרעתי.

(ב) הלוח טוען 'לא לויתי' והמלוה אומר 'לוית ופרעת' חת"ס פשוט שלא יכול לתובעו כלום כיון שמודה שלא נשאר חייב לו.

(ג) מש"כ הרמ"א נאמן על עצמו יותר ממאה עדים, כוונתו לסמ"ע שבתרי ותרי יכול להשביעו אחרי הפרעון שבועת היסת, משא"כ הכא לט"ז שבתרי ותרי יש ספק גדול ומעמידים את האדם בחזקת כשרות ואמרינן שלא הוחזק כפרן, משא"כ הכא לחת"ס שבתרי ותרי יכול להשביעו כשיזדמן לו ע"י גלגול, משא"כ הכא.

סעי' ד' ו) תבעו מנה ואמר 'לא לויתי משום אדם מעולם' ובאו עדים שלוח ולא ידוע ממני רעק"א הוחזק כפרן פת"ש לכאורה הוא הדין כשידוע להם שלוח מאחר וצ"ע.

סעי' ה' ז) ביררו על אחד שגנב שטרות מבית ראובן רשב"א הוחזק כפרן על כל השטרות שיוציא על ראובן לש"ך דין זה תלוי במח' בסי' צ"ב סעי' ט' לעבודת הגרשוני דין זה הוא לכו"ע.

סעי' י' ח) מנה לי בידך ואמר לו בפני עדים הן, ולמחר אומר שהיתה כוונתו שהאמין לו שילוח לו ט"ז נאמן במיגו דפרעת.

סעי' י"ב ט) כשבאו מאליהם לבי"ד ופסקו שחייב לסמ"ע אפשר לגבות מלקוחות לש"ך אי אפשר, דכיון שנאמן לומר פרעתי חיישינן לקנוניה ושב הכהן סברת הש"ך שנויה במח'.

י) להלכה כשיש פס"ד וטעון פרעתי חוות יאיר אינו נאמן כיון שכך הכריע הש"ך וכ"ש בזמנינו שכותבין פס"ד וכ"ש כשכתבו בפס"ד שיהא נאמן לומר שלא פרע פס"ד שכתוב בו שיפטר רק אם ישבע תוך זמן מסוים ועבר הזמן ולא נשבע חוות יאיר טרפינן מלקוחות רק מסוף הזמן כיון שהלקוחות יטענו שחשבו שישבע והוסיף אם יש תקנה שטורפים מלקוחות רק בשטר שעדי הקנין שלו הם פלוני ופלוני, אפי"ה גובין ע"י פס"ד כיון שבזה לא שייכים כל הטעמים שמחמתם תיקנו תקנה זו.

סי' פ"א

סעי' י' ב) חכ"צ יישב את קושית הש"ך על הרמב"ן בהבנת הבעל המאור.

סעי' י"ג ג) עדות ממון ע"פ טביעות עינא דקלא במי שאינו סומא (דסומא פסול מן התורה כיון שלא ראוי לראות) לקצוה"ח אי אפשר להעיד עפי"ז לנתיה"מ הוי עדות לחת"ס כשהחביא לו עדים וכדומ' אינו עדות כיון שיתכן שהכניסו בכוונה אדם אחר ששינה קולו וכ"ש עד אחד (להצטרף עם עד שראה) שאומר בדדמי וכ"ש כשיודע את מי אמורים להביא שמסתבר שיכול לטעות, ואף בשמע לפי תומו מועיל רק עם מצטרף לזה היכר אחר כמשמוש וכדומ'.

סעי' י"ט ה) אמר בפני עדים 'אני חייב לך מנה בשטר' ש"ך הוי הודאה אף שלא אמר אתם עדי רעק"א ה"ה אם אמר 'אני חייב לך מנה בכת"י' שהוי הודאה.

סעי' ל' ז) לדעת היש מי שאומר, אם היה ההלוואה בשטר ש"ך ע"פ חמדת שלמה אם המלוה טוען שקיבל לשם ריוח, אין הלוה נאמן. אך אם המלוה מודה שקיבל סתם, נאמן הלוה שנתן לשם קרן דכיון שהמלוה מודה שקיבל המעות אין יכול להוציא נגד הבריא של הלוה.

ח) אם הודה בפני עדים שנשאר חייב לשותפו כך וכך ואח"כ טוען טעיתי עד כדי שהשני חייב לי והשני שכח את כל החשבונות ושב הכהן ישבע השני שלא יודע (ונפטר, כיון דהוי כאיני יודע אם נתחייבתי) ויכול לגבות מהראשון כל מה שהודה כיון שלא נאמן לומר שטעה.

סי' פ"ב

סעי' א' א) כשמחזיק שטר שעדיין לא טוב ואח"כ יתכן שיוכל לקיימו וכדומ' והמלוה רוצה עכשיו להשביע את הלוה, והלוה טוען שלפני שבועתו יחזיר לו את השטר לש"ך ע"פ נו"ב אם אחרי שיקיימו יצטרך הלוה לשלם 'אף ללא תפיסה', אינו יכול לבקש להחזיר לו את השטר. וכן אם אחרי שיקיימו יוכל המלוה לקחת רק 'בתפיסה שלא בעדים', הדין כנ"ל. אך אם יוכל לקחת אף בתפיסה בעדים, צריך להחזיר לו את השטר לפני השבועה.

סעי' ב' ב) בשטר עם נאמנות ויש בע"ח מאוחר, והבע"ח המוקדם חשוד ושב הכהן נוטל בלי שבועה.

סעי' ג' ג) אם המלוה לא תובע את הלוה, אלא הלוה תובע את המלוה שיחזיר לו את השטר כיון שפרעו, והמלוה טוען שלא פרעו סמ"ע צריך המלוה להשבע שבועה חמורה שלא פרעו. בציור כנ"ל והלוה תובע מהמלוה משכון שו"ע בסי' ע"ב ס"ק מ"ט המלוה נשבע רק שבועת היסת גליא מסכת טעם הסמ"ע הוא דשונה שטר ממשכון.

ד) מש"כ השו"ע שאומרים לו הבא מעותי, אם 'אין' ללוה מעות ורוצה לתת במקומו משכון לאורים ותומים ונתיה"מ יכול לתת משכון לגליא מסכת אינו יכול, דכיון דהכא מיירי כשהלוה הוא התובע (ולא שהמלוה תובע המעות, כמבואר בסמ"ע) חייב להביא מעות ע"פ המבואר בסי' ע"ד סע' ה' ו' שבכגון זה אינו יכול להזקיקו לשומא, (וה"ה כשהמלוה תובע חוב בע"פ, שנחשב הלוה כמוציא) לעטרת צבי ומאמר קדישין אם כתוב בשטר שנתן תקיעת כף לשלם במזומנים אינו יכול להביא משכון, אך אם לא כתב כך יכול להביא משכון לבית אפרים אם 'המלוה' הוא התובע, יכול הלוה להביא משכון (כנתיה"מ ועוד הנ"ל) ואם 'הלוה' תובע, אם 'לא זיל נכסי' חייב לתת מעות (כגליא מסכת הנ"ל, אך מטעם אחר) כיון שנזקקין לתובע תחילה, ואם 'זיל נכסי'

(או שאינו מוצא לישא אשה דנחשב כזילי) אם 'אין נאמנות בשטר', אף אם כתוב בשטר שמתחייב לפרוע במזומנים יכול לתת משכון, דאע"ג דיש מח' אם נזקקין לתובע תחילה כשזילי נכסי, מ"מ הכא כיון שאין חוב ברור כו"ע מודו, ועוד דהלוה טוען שהמלוה לא ירצה להשבע ואם ישבע הרי יכול להמתין אח"כ למעות, אך אם יש נאמנות בשטר' אינו יכול לכפות את המלוה לקחת משכון, דכיון שהחוב ברור ורק מחייבים אותו היסת, הוי המלוה המוחזק ויכול לטעון קים לי כשיטות שאפי' בזילי נכסי נזקקין לתובע תחילה, אלא"כ יש ויכוח על איזה קרקע וכדומ' שלענין זה הוי הלוה מוחזק ויכול לומר קים לי כשיטות דבכה"ג אין נזקקין לתובע ואין המלוה יכול לומר אמתין וכו' והרי הקרקע לפניך השבע וטול.

(ה) אם טען הלוה שאין לו מה לפרוע לט"ז 'לשו"ע ורמב"ם' ישבע הלוה שאין לו 'לגאונים' אין כח למלוה לכופף את הלוה לישבע, כל זמן שלא נשבע המלוה וכן פסק הט"ז לש"ך ותומים ונתיה"מ לכו"ע ישבע הלוה שאין לו, כיון שיש ביד המלוה שטר מקויים ומן התורה נוטל בלא שבועה לגליא מסכת ובית אפרים אין מח', דה'גאונים' מיירי כשהמלוה תובע, שאז אינו יכול להשביע את המלוה אך יכול להטיל חרם על הלוה ואח"כ ישבע המלוה 'והרמב"ם' מיירי כשהלוה תובע שטרו כדי שלא יחשדוהו שאינו פורע חובותיו וימנעו לתת לו מסחר בהקפה דבכה"ג צריך הלוה לישבע תחילה שאין לו ואז יהיה נקי מן המלוה עד שיעסוק במסחר ויהיו לו מעות ויביאם לבי"ד ואז יכריח את המלוה לישבע או להחזיר לו שטרו.

סעי' ד' ו) ק' דדין 'האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי' כבר מפורש בסי' ע"ט, וא"כ מה החידוש הכא (עי' בב"ח וסמ"ע וש"ך מה שתירצו) פנים מאירות בסי' ע"ט יש עדים שפרע ולכן פשוט שלא משביעים את המלוה וכן אינו יכול להחרים על מי שפרע שלא כדין דיש עדים שנוטל שלא כדין אלא שמתחייב ע"י הודאתו, משא"כ הכא שאין עדים לכן הוי חידוש שלא משביעים ויכול להחרים אף בטוען פרעתי קודם להד"ם.

סעי' ט' ז) מש"כ השו"ע שאם יצא הלוה מחרימין שלא בפניו תומים ונתיה"מ כל זה בזמנם אך בזמנינו נהגו שבכל מקום שנזכר שמטילין חרם, כופין את חייב החרם לקבל על עצמו בפירוש את החרם.

סעי' י"א ח) מש"כ הרמ"א שיכול לטעון מחלת לי רעק"א היינו אפי' תוך זמנו דלענין מחילה אין חילוק, וכן נאמן אף ללא מיגו כיון שאינו רוצה להפטר אלא להשביע את המלוה (אך לא מועיל (לכמה פוסקים) בתוך זמנו פרעתי מיגו דמחילה, כיון שאין אומרים מיגו להשביע) אך צ"ע למה גובים מיתומים תוך זמנו ולא טוענים מחילה לשיטת הרמב"ם שטוענים ליתומים גם מילתא דלא שכיחא.

סעי' י"ב ט) מש"כ השו"ע שהמלוה צריך להביא ראיה שהלוה לא קיים את התנאי ק' דהרי בסי' רמ"א י' מבואר שבכל ספק אם קיימו את התנאי אמרינן שחזקה שנשאר כמו שהיה ולא קויים התנאי מים חיים 'בפשטות' בתנאי בשב ואל תעשה אמרינן שלא נעשה אך בקום ועשה אמרינן שקיים התנאי 'לב"ח וש"ך' אף בקום ועשה אם ידוע שעשה תנאי אמרינן שמסתמא לא היה מקיימו ללא עדים, אך הכא שלא ידוע על התנאי אלא מחמת הודאתו אמרינן דקיים התנאי ולא חשש להביא עדים כיון שיכל לא להודות, אך צ"ע מחלקת מחוקק אה"ע ל"ח ס"ק נ"ח וצע"ג.

סעי' י"ב י') אם המלוה והלוה מסופקים אם התקיים התנאי בית מאיר פטור הלוה אפי' כשיש שטר, דלא דמי לספק אם נפרע השטר שחייב, דהתם בחזקת שלא נפרע דא"כ למה השטר ביד המלוה. אם המלוה בריא והלוה שמא פשיטא שחייב דהוי כנתחייבתי ואיני יודע אם פרעתי.

יא) מש"כ השו"ע שאם המלוה מודה שהיה תנאי, נאמן הלוה רק עם שבועה, ואם היה עדים שהיה תנאי, נאמן הלוה אף בלא שבועה, טעמו למים חיים דהרישא מיירי כשיש להם ויכוח אם נתקיים התנאי, והסיפא מיירי כשמודה או אינו יודע אם נתקיים התנאי אלא שטוען שכלל לא היה תנאי ונגד זה הרי יש עדים (ולא אמרינן דעדי השטר הוי כאילו שהעידו שאין תנאי) לבית מאיר הכל מיירי כשיש להם ויכוח בקיום התנאי אלא דבסיפא כיון שהמלוה הוחזק כפרן על התנאי ע"י עדים לכן נאמן הלוה בלי שבועה (דברי הש"ך בס"ק ל"ג אתי שפיר רק לפי תי' המים חיים ולא לפי הבית מאיר).

כללי מיגו

אות ו') מיגו נגד קול לכנה"ג לא אומרים לנו"ב אם המיגו להפטר משבועה לא אמרינן. וכן אם הוי מיגו להוציא עם שטר טוב נגד קול לא אמרינן. אך להפטר מממון כיון שיש חזקת ממון מסתבר שאמרינן (דהוי כמיגו דהעזה שכתב הש"ך שמועיל להפטר מממון ולא משבועה) ולכן אין לסמוך על הכנה"ג להוציא ממון כיון שלא נתבאר בדברי הקדמונים והאחרונים.

אות ט"ו) איתא בכתובות דף י"ב: דכשיש ויכוח בין הבעל לאשה אם נאנסה אחרי האירוסין או לפני, מועיל לאשה מיגו אף שהוא להוציא כיון שהבעל שמא אך לא מועיל מדין שיש לה שטר כתובה, והטעם לרעק"א כיון שעל הצד שנאנסה קודם אירוסין השטר אינו טוב לש"ך כיון שאינו כהלוואה שהמלוה טוען בבריא שממונו אצלו, דהכא האשה לא הליתה כלום לבעלה אלא שהוא התחייב כו' קרבן נתנאל ברא"ש מבואר דלא כש"ך.

סי' פ"ג

סעי' ב' א' (א) שלח מעות עם המלוה להוליך לפלוני וקיבלתם בשתיקה והיו שם עדים, וטוען אח"כ קיבלתם מתחילה לפלוני אך כעת אני לוקח זאת לחוב שלי לש"ך כיון שזכה בהם לפלוני לא יכול לקחתם לעצמו כיון שאין לו מיגו דגו"מ אף אם מיגו דלהד"ם לא יועיל, כיון שמודה ששייכים לפלוני.

סי' פ"ד

סעי' ה' א' (א) עד אחד מעיד על שטר שהוא פרוע והלוה שמא לש"ך צריך המלוה לישבע לרעק"א דעת הכס"מ ותוס' רי"ד והרא"ה שכיון שהלוה שמא, אין המלוה צריך לישבע.

סי' פ"ה

סעי' א' א' (א) מש"כ השו"ע שנאמן הלוה לומר פרעתי לנתיה"מ אין צריך הלוה להשבע לפניו מאירות צריך להשבע לשאר משפט אם יש שטר נגד הלוה, צריך להשבע. ואם יש רק טענה בע"פ, אינו צריך להשבע.

(ב) באופן שהלוה נאמן לומר פרעתי, ותפס המלוה לדרישה ספק אם מועיל לפניו מאירות מהני תפיסה לשער משפט מוכח מהשו"ע סעי' ג' שלא מועיל.

סעי' ג' ד' (ד) שיטת הש"ך שלעולם זה גובה וזה גובה חת"ס אין לסמוך על הש"ך, כיון שנעלמו ממנו דברי הרמ"ה כי לא נתפרסם בימיו. ואף לש"ך אם המלוה נתן שט"ח על הלוואתו, הרבה זמן אחרי ההלוואה, יש כאן הוכחה שכבר שילם דאל"כ למה נתן לו את השט"ח.

סי' פ"ו

סעי' א' א' (א) שיעבודא דר"נ בגוי 'אם הגוי הוא הלוה' לרשב"א ספק לרא"ש יש שיעבוד לרמב"ן לכנה"ג יש, לנו"ב אין ראיה מה דעתו לסמ"ע נתיה"מ יש, בין אם הגוי לוח ראשון ובין לוח שני לתומים אם הגוי הוא הלוה השני יש שיעבוד. אך אם הגוי לוח ראשון, אם הלוואת הגוי לשני קדם לראשון, אין שיעבוד, אך אם הלוואת הראשון לגוי קדם, אם הגוי שיעבד לראשון מטלטלי אגב מקרקעי, יש שיעבוד. ואם לא שיעבד אגב קרקע צ"ע, 'אם הגוי המלוה' לכו"ע אין שיעבוד כיון ש'לאשר אשם לו' נאמר רק בישראל. בכל שיעבודא דר"נ אין חילוק אם יש שתי לוויים או יותר, דבכל אופן האחרון משועבד לראשון.

סעי' ב' ג' (ג) קשה דלכאורה אף ללא שיעבודא דר"נ הוי השט"ח של ראובן כיון שהוא חלק מנכסי שמעון נו"ב הנפק"מ הוא א) שאם יש שיעבודא דר"נ אין שמעון יכול

למחול ללוי משא"כ כשלוקח בתורת גביה (ב) כל זמן ששמעון או בי"ד לא נתנום לראובן, אין לראובן בשט"ח כלל מתורת גביה אך יש לו מתורת שיעבודא דר"נ, ונפק"מ דאם ראובן מחל ללוי, המחילה הוא רק על השיעבוד ולכן יכול עדיין שמעון לגבות את החוב ואז יוכל ראובן לגבותו משמעון.

סעי' ה' ד) אם אין נאמנות בשטר ושמעון טוען שהשטר פרוע או אמנה לסמ"ע ולשבות יעקב אין שיעבודא דר"נ כיון שצריך שבועה ושמעון הרי מודה שאינו שטר לש"ך יש שיעבודא דר"נ דאף שאינו רוצה להשבע, השטר עומד בחזקתו לגבות על פיו.

סעי' ד' ה) סעי' זה מיירי לסמ"ע כשיש נאמנות רק לאביהם שבות יעקב הוא ט"ס וצריך להגיה ולא לאביהם דהיינו שאין נאמנות כלל בשטר, דאל"כ הרי מבואר בסעי' ה' דכל שיש נאמנות אין לוי נאמן לטעון פרוע או אמנה.

סעי' ט' ז) אם שמעון אלים, ויתבע מלוי אחרי שיפרע לשמעון שער משפט אם יש ללוי 'פיקדון' אינו חייב לתתו לראובן כמש"כ הרמ"א, אך אם הוא 'הלוואה' חייב לתתו לראובן. אך אם יש לשמעון שטר ואינו רוצה לתתו ללוי למהריט"ץ חייב לוי לשלם לראובן לשער משפט צ"ע.

סי' פ"ז

סעי' א' א) כופר הכל ועדים מעידים על מקצת שהוא בעין רעק"א מוכח מהש"ך דהוי הילך.

סעי' ב' ב) ק' למה לא יועיל טענת התובע שהנתבע נשתמש בכלי, אף ללא עדים או הודאה הב"י תי' דבאופן זה מספיק לישיבע שלא נשתמש בו ולא על השאר לחכם צבי (ח"ב סי' פ"ט) דבאופן זה פחת הכלי כלול בטענת הכלי השני, ולא יכול לישיבע היסת על הכלי השני ועל פחת הראשון בבת אחת.

סעי' ו' ד) כשעד אחד מסייעו למ"ד שפטור משבועה תומים ונתיה"מ אם טוען בריא יכול להטיל חרם כמבואר בש"ך, אך אם טוען שמא אינו יכול להטיל חרם.

ה) עד קרוב המסייע לשער משפט פוטר משבועה משתי טעמים (א) דכמו שעד קרוב מחייב שבועה כמבואר בסי' ע"ה, ה"ה שיכול לפטור (ב) אין אדם חוטא ולא לו לבית אפרים ומשכנות יעקב ועוד אינו פוטר דנאמנותו רק לחיוב, וטעם אין אדם חוטא שייך רק לגבי הקדש.

ו) נתבע שטען פרוע או איני יודע אם נתחייבתי, ועד אחד מעיד שהתובע הודה בפני שני עדים בהודאה גמורה כדברי הנתבע ושב הכהן הוי כעד המסייע דפטור, אע"פ שהכא אין הנתבע יודע אם העד אומר אמת.

ז) בשבועת הנשבעים ונוטלים כשיש עד מסייע רמ"א נוטל בלי שבועה תומים וחוט שני היינו בשבועות שמדאורייתא נוטל בלא שבועה, אך בשבועות שמדאורייתא לא נוטל כלל וחכמים הקילו ליטול בשבועה חייב שבועה דאין לך אלא מה שתקנו חז"ל.

ח) כשיש עד מסייע בשבועת נשבעים ונוטלים כשהשני חשוד ש"ך לא נפטר משבועה נו"ב דין זה מפורש בגמ' אלא כוונת ש"ך דהטעם הוא דאל"כ לא שבקת חיי לחשוד (ולא כסברת מהר"ם דהוא משום דהוי כמוציא ממון, ועד אחד אינו נאמן להוציא ממון).

ט) עד אחד המעיד שבעל מחל לאשתו את השבועה על הכתובה חת"ס אם העד מעיד שהבעל מחל לה בפני שניים, פטורה מהשבועה כיון שיש הסתברות שכיון שיודע

שלא אתפיס לה צררי והיא נאמנת לו לכן פטרה מהשבועה, אך אם העד מעיד שהבעל סיפר לו שפטר את אשתו מהשבועה בינו לבניה לכו"ע חייבת שבועה דעדיין חייבת שבועה שמחל לה ומה שטוענת שעכ"פ פטרה אפי' אם תפסה, הוא טענה גרועה ואינה נאמנת דצריכה מיגו, ואף לפוטרים במיגו מחייבים כאן כיון דהעד אינו מעיד שלא נפרעה אלא שמחל.

סעי' ט' י) יש לו שטר מקויים ותפס משל הנתבע ואינו רוצה לישבע לסמ"ע ורעק"א אין מחרימין לש"ך מחרימין.

סעי' י"א י"א) הנשבעין ונפטרין מדרבנן בנקיטת חפץ כעין דאורייתא כגון 1) בפקדון שבשטר שטוען החזרתי לש"ך יכול להפך על התובע שישבע בנקיטת חפץ, רעק"א היינו כשטוען שפרע תוך זמנו דאל"כ יכול להשביע את התובע אף בלי היפוך 2) בעה"ב הטוען לשכיר פרעתין ויש עד אחד ששכרו לש"ך יכול בעה"ב להפך השבועה על השכיר לרעק"א אף ללא היפוך יכול להשביע את השכיר דאף כשיש 2 עדים ששכרו נוטל השכיר רק בשבועה.

סעי' י"ב יג) עד המחייב שבועה לש"ך אינו יכול להועיל גם לפטור משבועה לקרב"נ אינו מוכרח ולא מסתבר כש"ך.

י"ד) בשבועה דאורייתא תומים נתייה"מ בזמנינו נוהגים שהנתבע משליש את מעותיו ואז יכול להשביע את התובע היסת כיון שהוי כלאחר פרעון.

ט"ו) מש"כ השו"ע 'נפטר הנתבע' סמ"ע התובע יכול להחרים תומים נתייה"מ המנהג שכל מקום שהוזכר חרם חייב לקבלו בבי"ד.

סעי' י"ג טז) דיין שהשביע היסת בנקיטת חפץ לרמ"א הוי טעות בדבר משנה וחוזר לש"ך הוי כטועה בשיקול הדעת ואינו חוזר, והביא ראיה שאף בהיסת יש נקיטת חפץ מב"מ ה' שההוא רעיא היה חייב שבועת מודה במקצת ע"פ עדים ושואלת הגמ'

שאף ללא זה חייב שבועת היסת מוכח שאין הבדל בין השבועות ובשתיהם יש נקיטת חפץ (והתם היה חשוד, ולכן שכנגדו ישבע כנ"ל) ורעק"א דוחה שאף שבועת מודה במקצת יכול שכנגדו לישבע ללא נקיטת חפץ, ע"י שיאמר לו שרוצה להשביעו רק היסת וכיון שהנתבע חשוד ישבע התובע היסת ללא נקיטת חפץ וכו'.

סעי' י"ז יח (יח) במקום שהמנהג לישבע רק בביהכנ"ס, ויש אדם חלוש שלא יכול להגיע לביהכנ"ס נז"ב יכול לישבע בביתו, אך באופן זה יחמירו לעשות בעשרה.

סעי' י"ח יט (יט) המנהג עכשיו ש"ך להשביע היסת בשבועה **כנסת יחזקאל ועוד** היינו לע"ה אך ת"ח יקבל רק חרם בצנעה לפני שליח בי"ד. ואם יש לו עד מסייע וטוען להד"ם דאז אין דררא דממונא, מעיקר הדין פטור מחרם אלא שמוטל על הת"ח מדין והייתם נקיים לקבל חרם בצנעה בכבוד.

סעי' י"ט כ (כ) מש"כ השו"ע ונהגו להשביע בארור **לסמ"ע ותומים** היינו עם שם השם אלא שאפי"ה ארור פחות חמור משבועה **לחת"ס** בלי שם השם (דאל"כ הוא שוה לשבועה) אלא שצריך עשרה וכיון ששכינה שורה בעשרה הוי כאילו הוא עם שם השם.

סעי' כ' כא (כא) אם המשביע רוצה שיוסיפו איומים וחומרות על הנשבע **כנה"ג חת"ס** אין שומעין לו.

סעי' כ"א כב (כב) הנשבע שבועת אמת **חת"ס** עבר על איסור המרומוז בפסוק בקהלת ט' ב' 'הנשבע כאשר שבועה ירא', אלא צריך להתפשר ולהפסיד משלו כדי לא לישבע.

סעי' כ"ב כג (כג) בנשבע ונוטל או בהיפוך **לט"ז ונתיה"מ** אין צריך התובע לקבל חרם, כיון שלא משביע מרצונו אלא להציל את שלו **לסמ"ע** מקבל חרם או"ת בית אפרים ועוד המנהג כסמ"ע **עטרת צבי** בשבועה ע"י עד אחד, לכו"ע אין צריך התובע לקבל חרם כיון ששבועה זו אף כשאינו יודע וכן לא שייך לומר שמשביעו חנים כשיש עד נז"ב אפשר לטעון קים לי בין כסמ"ע ובין כט"ז.

כ"ד (כד) המנהג כיום **תומים שב יעקב** שבכל חרם מחייבים אותו לקבל את החרם על עצמו כגון 'אני מקבל בחרם' וכו' ובאופן זה ודאי לא שייך עניית אמן.

סעי' כ"ד כה (כה) המשביע את חבירו על טענה שלו, ועל טענה שיש לו עליה הרשאה **לרדב"ז** אף כשרוצה להשביעו על שתיהם עכשיו, יכול להשביעו בשתי שבועות נפרדות כיון שהוי כתביעת שתי אנשים, אלא שמלמדין אותו שאין בזה נפק"מ, כדי שישביעו רק שבועה אחת. **לפנים מאירות** אף בשתי אנשים שרוצים להשביע עכשיו, משביעים רק בשבועה אחת **ברכי יוסף** דברי הרדב"ז מפוקפקים אצלי כעת.

כו) נתבע שאמר אחר זמן ששכח לטעון עוד איזה טענה או טעיתי **שבות יעקב** אם אמר בפני בי"ד שאין לו עוד תביעה, אינו נאמן דהוי כחוזר וטוען, אך אם לא אמר כך, אם שכח מחמת עצלות הוי פשיעה וסתם שכחה הוי שוגג (דלא כשער אפרים).

כז) ק' דהרמ"א כאן כתב שמחייבים את התובע לטעון כל טענותיו עכשיו ובסי' כ"ד א' פסק הרמ"א שאינו חייב לטעון הכל יחד **הסמ"ע (שם) תי'** דהתם איירי כשלא מחייב שבועה, והכא כשמחייב שבועה **הבאר הגולה תי'** התם איירי כשאין לניזק הפסד עי"ז, והכא איירי כשיש לו הפסד **הברכי יוסף תי'** דהתם איירי כשלא תובע הכל כיון שרוצה להביא עוד עדים וטענות שאינם ברשותו, והכא איירי כשניכר לדיין שהתובע רק רוצה להשביע יותר שבועות.

סעי' כ"ה כט) תבעוהו שנדר כסף לעני (ע"פ תשו' מים חיים) **לב"י** לא משביעים עי"ז כיון שבצדקה לא אמרינן אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט **לש"ך וסמ"ע** משביעים עי"ז, כיון שאף בצדקה אמרינן אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט וממילא הוי כקנין ממש יותר משבועה לעשיר **מים חיים** הלכה כש"ך **תומים** הש"ך איירי רק כשאמר מנה זו, אך במנה סתם לא הוי כקנין. אלמנה שכבר נשבעה על כתובתה ונדרה לתת חפץ מנכסי בעלה לביהכנ"ס אלא שטוענת שהיה תנאי, ועד אחד אומר שלא היה תנאי **מים חיים** כיון שלא גבו בפועל את החפץ, לא יכולה להקדישה וא"כ הוי רק כשבועה, אך כיון שיש כאן עד אחד א"כ לסמ"ע (בש"ך ס"ק פ"א) משביעין ולש"ך אין משביעין ולכן לא יכולים להשביעה רק יזהירוה על נדרה.

סעי' ל' לב) כשהנתבע הפך את השבועה לתובע ואח"כ תפס **צמח צדק** לא מועיל תפיסתו כיון שיכל להישבע ולהפטר והעדף להאמין לחבירו, אלא"כ באו עדים והכחישוהו שאז יכול להוציא ממנו כיון שהאמין לו נגד עצמו ולא נגד עדים.

לג) אם פטרו נתבע בגלל שהיה לו עד המסייע, ותפס תובע בלי עדים **עבודת הגרשוני שבות יעקב** תפיסתו תפיסה כיון שעד אחד נאמן לשבועה ולא לממון אלא שישבע שבועה דאורייתא להכחיש את העד שניים התובעים זה את זה ואחד חייב שבועת התורה והשני דרבנן **לשבות יעקב** יטילו גורל מי קודם לקצוה"ח שבועה דאורייתא קודם לבית יהודה היסת קודם לנתיה"מ ותומים שורת הדין דאורייתא קודם אך אם בי"ד רואים שע"י שיקדימו את השני, יגיעו לפשרה, יש לעשות כן.

לד) אם תפס התובע חפץ ולא ממון **שער משפט** חייב שבועה בנקיטת חפץ דלא גרע ממשכון.

סעי' ל"ד לו) במקום שמנהג הסוחרים שתוקעים כפם זה לזה לקיים המקח ולא דרך שבועה **שבות יעקב** אינה שבועה כלל אף במקום שהוא קנין גמור, אלא"כ אמר בפירוש אני נותן לך תקיעת כף. ובמקום שהמנהג להשביע שלא נתן תקיעת כף אף כאן יכולים להשביע שלא היתה כוונתו בתורת תקיעת כף שהיא שבועה.

סעי' ל"ו (לז) מש"כ השו"ע שפטור מאחרים ושב הכהן לטור ורמב"ם איירי כששייך לומר שהאחד שנשבע בפניו היה שליח של כולם.

סעי' ל"ז (לח) הרץ אחר שבועה **שער משפט** יראו לפשר ביניהם, כדי שלא ישבע יפה תואר כשתקוע כף אחרי שבועה, אין הנתבע יכול להפוך את השבועה עליו דהוי כחשוד.

סעי' ל"ח (לט) כוונת הרמ"א **פת"ש** שאם יש גם טענה גרועה וגם אין דררא דממונא אין משביעין.

סי' פ"ח

סעי' א' (א) כופר הכל ועדים מעידים שחייב פרוטה **שער משפט** צריך כפירת שתי כסף.

(ב) שותפים שתבעו אדם אחד **פת"ש** עי' לקמן צ"ג ס"ק ד' אם צריך לכל אחד מהשותפים כפירת שתי כסף והודאה פרוטה.

(ג) טענו שתי כסף ופרוטה, והודה בפרוטה וכפר בפרוטה והשאר איני יודע **שער משפט** מסתבר דחייב שבועה דאורייתא דכיון שנתחייב שבועה על שתי כסף אף שחלק מזה שחייב לשלם מדין איני יודע, הוי כטענת שתי כסף.

סעי' ה' (ד) תבעו פיקדון של שתי כסף ופרוטה, והודה בפרוטה וכפר בשתי הכסף בשתי טענות על אחת להד"ם ואחת **לשער משפט** חייב שתי שבועות דאורייתא, דעיקר כוונת התורה שיהיה דבר חשוב וא"כ מצטרפים שתי הטענות **לבית יהודה** אינו נשבע דאורייתא כיון שגזיה"כ שכל שבועה הוא בכפירת שתי כסף.

סעי' ו' (ה) שבועת היסת **שו"ע** על פרוטה ט"ז בשבועת הדיינין שהיא כעין של תורה, שתי כסף **עטרת צבי** ומאמר **קדישין** תקנת ארצות להשביע רק משלש זהובים, ופחות מזה רק חרם **בק"ק הוראדנא** המנהג מעשרה זהובים.

סעי' כ"ח (ו) כשיש שטר ואין לנתבע לא קרקע ולא מטלטלין **ב"י** ש"ך אינו הילך דגו"מ איירי כשלא ידוע שיש לו מטלטלין אך לא ידוע שאין לא. דאם ידוע שאין לו, פטור משבועה דאורייתא.

סעי' ל"ב (ח) כת"י שאין בו נאמנות שכתוב בו סלעים ולוה אומר שתיים **רעק"א** לשו"ע חייב שבועה כיון שאינו כחוב שבשטר אך לתי' השני בגמ' פטור כיון שמסייע לו שטר, וצ"ע למה לא הביאו הראשונים תי' זה.

(ט) בטוען הלוח שלשה **לסמ"ע** חייב שבועה **לב"ח** פטור **רעק"א** מסתבר כסמ"ע, דאם נאמר שפטור, יכול להערים לומר שלשה ולא שנים כדי שלא ישבע היסת.

(י) הודה הלוה בג', ועל השאר טען איני יודע **שער משפט** פטור מתשלומין, דכיון שאילו היה כופר הכל היה פטור משבועה דאורייתא, אף כשאומר איני יודע לא הוי כמחוייב שבועה ואינו יכול לישבע שמשלם.

(יא) מנה לאביך בידי ופרעתין מחצה והתובע טוען שנזכר שחייב הכל לשו"ע ותומים ונתיה"מ פטור אפי' מהיסת כמשיב אבידה דאל"כ לא ישיב לש"ך צ"ע אך לכאורה חייב שבועת היסת דלא גרע מכופר הכל בית אפרים כוונת הש"ך דכיון דטוען שנזכר, לא אמרינן שאם נשביע לא ישיב כאבידה פת"ש בט"ז לגבי אבידה מבואר שאף באופן כזה פטור.

סי' פ"ט

סעי' ג' (ב) כשיש עדי שכירות ולא עדי מלאכה שו"ע אין השכיר נאמן הרב המגיד דשמא לא עשה עמו מלאכה. כשיש עדי מלאכה ולא עדי שכירות או"ת נתיה"מ חמדת שלמה (ע"פ פת"ש) אין השכיר נאמן, והטעם (1) רק בשכיר תיקנו חז"ל שישבע ויטול כיון שבעה"ב יכול להזהר מזה ע"י שישכור רק פועלים כשרים משא"כ הכא שיתכן שירד שלא ברשות (2) כיון שבירד מעצמו אין בל תלין, א"כ אם יתקנו שישבע ויטול יהיה דינו כך אף לאחר זמנו דהרי לא רמי אנפשיה וזה לא מצינו.

סעי' ה' (ג) המחזיק משכון ומחמתו תובע ממון אחר גאונים צריך להשבע בנקיטת חפץ ר"ן 'קשה' דהרי מבואר בברייתא דאומן, שאם יש ויכוח על הסכום שקצצו והאומן מוחזק נאמן בלי שבועה 'ותי' (בתי' ב') דאומן כיון שמדינא היה נוטל בלי שבועה כיון שבעה"ב לא זוכר, אלא שהשביעוהו כדי לפיס דעתו של בעה"ב וא"כ כשהאומן מוחזק ובכ"ז מחזיר אלא שמתווכח על הסכום, א"כ דעת בעה"ב מפוייס. ש"ך קשה דהרי בברייתא דאומן מיירי כשיש ויכוח על הקציצה שע"ז אמרינן בגמ' שבעה"ב זוכר וא"כ מדינא צריך שבועה רעק"א התם איירי בשיטת ר' יהודה שאף בויכוח בקציצה אין בעה"ב זוכר.

סי' צ'

סעי' ד' (א) מש"כ השו"ע שהשומר יכול להשבע כדי להוציא מנגזל, היינו כשהשומר לא נוגע בדבר, אך אם השומר נוגע כגון שחשדו או שרוצה לחייבו לרעק"א מועיל שבועתו לשער משפט ומהר"י הלוי אינו מועיל, דכיון שבעה"ב חושד את השומר, אינו יכול להוציא ע"פ שבועת הנגזל כיון שהוא נוגע פת"ש צ"ע.

סעי' ט"ז (ב) מש"כ השו"ע שאם ברור לעדים שהאחר לא חבל בו הוי כאילו אין אחר שבות יעקב כוונת השו"ע ד'לרמב"ם' שנחבל מדין קנס, איירי כשהשני ת"ח וירא שמים, ואף שהוא רק אומדנא, חידוש הוא שחידשו חכמים בקנס 'ולראב"ד' שנחבל

מדין שאין דרך אדם לחבול בעצמו, איירי כשהשני תש כוחו וכדומ' שאומדנא זו ודאי מהני.

סי' צ"א

סעי' א' א' (א) לוח ששלח שליח שיקח מהמלוה כמה שיסכים, והמלוה טוען שנתן 150 והשליח והלוה טוענים שקיבלו 100 **בית אפרים** הלוח פטור כדין איני יודע אם נתחייבתי. **דלא דמי לסי' קכ"א סעי' י"ב** שאם שלח המלוה שליח לגבות מהלוה, והמלוה טוען ששלחו לגבות רק 20 והשליח והלוה טוענים שנתנו 50 שהדין הוא שהמשלח חייב שבועה (ולש"ך עכ"פ חרם) וא"כ כ"ש הכא שהמשלח מודה ששלח לכמה שירצה המלוה, דהתם השליח מסייע ללוה ולכן צריך המלוה להשבע משא"כ הכא שהשליח מסייע למשלח **ולא דמי לסיעי'** שלנו שהחנווני נשבע ונוטל וא"כ התם שישיבע המלוה ויטול (1) דבחנווני מיד שאמר לו הבעה"ב לשלם הוי כאילו מלוה סכום זה לבעה"ב ובעה"ב שולח את החנווני לתתו לפלוני, משא"כ הכא שהמלוה רק מורשה לתת את הכסף לשליח אך המלוה אינו שליח (2) דבחנווני הבעה"ב שמא והחנווני בריא והפועלים נוגעים בדבר, אך הכא השליח אינו נוגע כיון שבכל אופן חייב שבועה וא"כ יכול בעה"ב לטעון בריא ע"פ השליח (3) בחנווני אפשר לומר חזקה שליח עושה שליחותו משא"כ הכא שכנגד זה יש חזקה שהשליח נתן לבעה"ב את מה שקיבל (4) דבחנווני שייך לומר חזקה שליח עושה שליחותו כיון שהתחייב לפי סכום או לפי רצון אחרים משא"כ הכא שהסכום תלוי במלוה עצמו שאז לא שייך לומר חזקה שעושה שליחות (וע"פ כל הנ"ל פטור בין לר"י בין פלט שהטעם בחנווני הוא מדינא דחזקה שליח עושה שליחותו, ובין לרמב"ן שהוא מתקנה והכא לא דמי להתם).

סעי' ג' ב' קהל ששלחו חזן לקחת כסף מהנפקד שהיה אצלו כסף הקהל, והנפקד מת וכתוב בפנקסו ששילם, ויש ביד החזן שטר שחייבים לו אך כתוב בשטר עצמו שובר ששילמו לו, והוא טוען שהנפקד בתחילה רצה לתת לו ואח"כ דחאו והחזיר לו את השטר ואף אשת הנפקד טוענת כן **פנים מאירות** החזן ישבע היסת ויטול, כיון שאפי' כשחנווני טוען בריא דעת הי"א שאם לא היה במעמד שלשתן נשבע היסת ונפטר כ"ש כאן (1) שאינו טוען בריא אלא כתוב בפנקס (2) השובר ביד החזן (שאז מועיל אף במעמ"ש) (3) אשת הנפקד מעידה (אף שאינה נאמנת אך יש כאן אומדנא).

(ג) שמעון ביקש מראובן שישתדל בשבילו על חוב שגוי חייב לו, וישלם לו את כל הוצאותיו, ואחד מאלו שעזרו לראובן היה גוי שהיה חייב לראובן כסף ומחמת שטרח לא רוצה לשלם לראובן והגוי טוען שלא פורע מחמת הרבה טובות אחרות שעשה

לו ושמעון טוען שחוב הגוי אינו חלק מההוצאות כיון שיכול עדין לתבוע את הגוי לחוט השני כיון שראובן טוען בבריא שהגוי לא משלם רק מחמת טובה זו, אין מאמינים לגוי והוא נחשב להוצאה, ולכן ישלם את כל החוב לראובן אחרי שראובן יקבל בחרם שאכן לא נותן לו רק מחמת טובה זו לפת"ש לכאורה לא ישלם את כל החוב אלא כפי שווי החוב להמכר שהוא לפי שווי נכסי הגוי ואלמותו, וכן יצטרכו שבועה ולא רק חרם וצ"ע.

ד) פרנס שהסתלק מתפקידו ותובע מהקהל הוצאות שהוציא לחת"ס אם תובע מיד נאמן ע"י שבועה, ואם תובע אחר זמן אינו נאמן אלא"כ יש עדים כשרים שיודעים שתבע מיד ואל"כ יכול רק להחרים אם יש מי שיודע לעבודת הגרשוני פרנס שנתמנה על הציבור מדעתם ורגיל להוציא הוצאות נאמן בלי שבועה (ואפשר שהחת"ס מודה לו, אלא שעסק בפרנס שמינהו המלך) אך אם יש חשד שזייף, לא גובה אפי' בשבועה דאמרינן דאם ידעו שיהיה כך לא היו ממנים אותן (והוסיף שבנידון דהתם לא יטול אפי' מהחלק שלא נראה זיוף, מחמת כמה טעמים).

סעי' ד' ז) האומר מצאתי בפנקסי שאתה חייב לי לש"ך הוי כטענת שמא שאינו יכול אפי' להשביע עפי"ז כיון שאין רגלים לדבר, דלא כחנוני לתומים ונתיה"מ לענין שבועה הוי כטענת בריא, כיון שרק להוציא צריך רגלים לדבר.

סעי' ה' ט) נאמנות מש"כ בפנקס באה"ט היינו לענין לחייב את עצמו ולא את חבירו אלא"כ הם שותפים נו"ב כוונת הבאה"ט שאפי' בפנקס מאוד מדוייק שלא מרע אומנותו, אינו נאמן על חבירו.

סי' צ"ב

סעי' ב' א) נשבע שאם בי"ד יחייבוהו שבועה, ישבע ולא יתפשר ולבסוף נפסק הדין שצריך לשלם חות יאיר צ"ע אם הוי מכאן ואילך חשוד, דלכאורה נשבע שישבע לשקר, אך אפשר שנשבע רק בגלל שהיה ברור לו שהבי"ד יטריחוהו מיד להתפשר עוד קודם שיפסקו שחייב שבועה.

ב) מי שנשבע שבועת שקר להבא לכנה"ג פטור הנתבע דכיון שהוא מח', הוי ספיקא דדינא ופטור לשער משפט חייב, דהוי כאינו יכול להשבע שמשלם, ואפי' לשיטות שאמרינן משאיל"מ רק בדבר שפשע דהוי ליה למידע, הכא כיון שנשבע באיסור הוי כפשע.

סעי' ג' ג) עבר על איסור דרבנן ולא הכריזו עליו למהר"ם שי"ף פסול לכנה"ג ספק לרעק"א לגבי עצמו פסול, לגבי אחרים תיקנו חז"ל שכשר עד שיכריזו, ולכן אם חייב שבועה דאורייתא, יהיה הדין ששכנגדו ישבע ויטול. ואם חייב שבועה דרבנן, (שאז

על הצד שהוא חשוד נפטר לגמרי), אמרינן שהוא עדין כשר וישבע, כדי שלא יפסידו אחרים.

ד) עבר עבירה דרבנן שאין בה חימוד ממון **שער משפט** תלוי במח' בסי' ל"ד סעי' ג' אם נפסל לעדות.

סעי' ה' ה) דיין אחד שיודע שהנתבע חשוד או שהעד פסול ושני הדיינים לא יודעים מזה **חות יאיר** צ"ע מה יעשה, והנכון שימנע מן הדין.

סעי' ז' ו) אם כשהתחייב שבועה לא היה חשוד וקודם שנשבע נעשה חשוד **לקצוה"ח** (בסי' ס"ט) מח' ראשונים אם אמרינן בו משאיל"מ **לנתיה"מ** משאיל"מ אם כשהתחייב שבועה היה חשוד וקודם שנשבע חזר בתשובה **לקצוה"ח** כיון שבשעת טענתו לא יכל להשבע חייב **לנתיה"מ** יכול להשבע.

ז) מש"כ השו"ע שבשבועה דאורייתא בחשוד, כנגדו נשבע ונוטל **ש"ך** מבואר ברא"ש שהוא בין במודה במקצת ובין בשבועת עד אחד **נו"ב** דין זה מפורש בגמ' אלא כוונת הש"ך שהטעם שבעד אחד לא נפטר השכנגדו מהשבועה מחמת שהעד מסייע לו, הוא כמו שכתב הרא"ש שעד המחייב לא יכול לפטור דלא כמהר"ם וכו'.

סעי' ט' י) מלוה המחזיק שטר מקוים ואינו יכול להשבע **לש"ך** הלכה כ"א בשו"ע שהמלוה גובה בלי שבועה, ואחד מראיותיו מכתובות פ"ה דמיירי באשה חשודה שהפכו על שכנגדה ורש"י פירש שם שהתחייב השבועה מחמת כפירת ממון ולא כתב מחמת כתובה, מוכח שבכתובה כיון שיש שטר תגבה בלי שבועה **פת"ש** צ"ע דהרי כתובה כיון שהיא דרבנן לכו"ע אם היא חשודה מפסידה כמש"כ הש"ך עצמו בסי' פ"ב א"כ מוכח שאין ראיה משם.

סעי' י"א יא) נתבע החייב שבועת היסת והוא מוחזק לרמאי ויש עד אחד שנשבע לשקר בשביל ממון **עבודת גרשוני** ישבע הנתבע ויפטר, אלא"כ יש אומדנות מוכחות שעכשיו משקר שאז יהפכו את השבועה על שכנגדו (דמה שאין דנים בזמנינו ע"פ אומדנות היינו לענין קים לי בגויה שאינו משקר אי להרע שטר וכדומ' אך דנין ע"פ אומדנות מוכחות אף בזה"ז) **שבות יעקב** מומר החייב שבועת היסת, אם השכנגדו הוא איש המוחזק לישר ונאמן ישבע השכנגדו ויטול.

יב) מש"כ הרמ"א שהנתבע יכול לומר השבע וטול **לסמ"ע** יכול התובע לומר שאינו רוצה אלא שיקבל הנתבע חרם סתם **לבית אפרים** לכאורה משמע מהרמ"א שהנתבע קובע ולא התובע.

סעי' י"ב יג) גוי המוציא שט"ח על היתומים **בית אפרים** גובה, דאין דינו כחשוד כיון שודאי לא פרע ולא אתפיס צררי לגוי עד שיקבל את השטר, דחושד שהגוי יבוא עליו בעקיפין.

סי' צ"ג

סעי' א' א) כל הנשבעין בטענת שמא, אם טוען בריא לנתיה"מ יכול להשביע רק היסת כיון שאין אדם מעיז כו' אלא"כ יש לו כבר שבועה מכח שמא, יכול לגלגל גם שבועה זו.

ב) אפוטרופוס שמינהו אבי יתומים שהודה במקצת לרמ"ה צריך להשבע לשו"ע (ע"פ סמ"ע ע"פ נו"ב) לא נשבע, כיון שלשיטתו כל הנשבעים בשמא לא צריכים כלל הודאה, חוץ מאפוטרופוס שצריך הודאה במקצת, וא"כ במינהו אבי יתומים אף במודה במקצת לא נשבע.

ג) בשבועות אלו כשאין לתובע שום הוכחה לחשוד את השני ט"ז אין יכול להשביעו **שבועת יעקב** אסור לו אפי' לתובעו כדי שיתפשר איתו אם חושדו בפחות משתי כסף לשו"ע שער משפט כיון שזה טענת שמא, לא נשבע אפי' היסת לט"ז נשבע היסת לתומים בראב"ד מוכח כט"ז אלא שקשה לפסוק נגד השו"ע וסתימת הרמ"א, אם לא כפי ראות עיני הדיין באומדנא.

ד) כמה שותפים שתובעים שותף אחד לשער משפט (וכן נראה מלשון רש"י) צריך שיהיה בטענה כדי שתי כסף לכל שותף למהרי"ט (ע"פ פת"ש) אם כולם בפנינו, לא צריך שתי כסף לכל אחד, כיון שהווי תביעה אחת וממילא דמי לשבועה דאורייתא שצריך כפירת הנתבע שתי כסף, אך לכאורה צריך עכ"פ פרוטה לכל אחד דאל"כ לא הוי ממון. אך אם אחד תובע בשביל כולם, ספק אם צריך שתי כסף לכל אחד, כיון שאפשר שיכול לומר לו אולי השותף השני לא היה חושד אותי כמוך.

ה) כשאין הודאה פרוטה לרש"י ורמ"ה וסמ"ע ועוד אינו יכול להשביעו ש"ך ב"י (בדעת הרי"ף והרמב"ם) יכול להשביעו לרשד"ם ועוד אפשר לומר קים לי כרש"י ורמ"ה וממילא יהיה עליו רק חרם סתם לנו"ב אין כלל מח' דלכו"ע צריך הודאה פרוטה אלא שכיון שכבר כתבו בסעי' ח' שאירי כשנשאר מהשותפות פרוטה אצל הנשבע, א"כ הוי נכסים אלו כמו הודאה פרוטה בזמנינו שתיקנו היסת רדב"ז אף בלי הודאה משביעו עכ"פ היסת בלי נקיטת חפץ אפי' שטענתו שמא, כיון שכל שבועה זו על ספק.

סעי' ד' ז) המקבל עיסקא שמקבל גם שכר עמלו רמ"א 'לרמב"ם' צריך להשבע 'לתוס' ועוד' לא לנתיה"מ להלכה הוי ספיקא דדינא לנו"ב סוגיא דעלמא כרמב"ם ולכן כל מי שלא פוסק כך הוי כטעה בשיקול הדעת אלא"כ הוא שכר שלא מספיק למקבל לפי כבודו וכדומ' שאז לכו"ע צריך להשבע כיון שמורה היתר לעצמו לקחת יותר הטעם שבכל בתי הדינים משביעים בהיתר עיסקא לנו"ב כיון שסוגיה דעלמא

כרמב"ם לנתיח"מ כיון שכך תיקנו את ההיתר עיסקא לבגדי ישע כיון שרגילים לתת סכום מועט, ובזה לכו"ע צריך שבועה כיון שמורה היתר.

סעי' ה' ח) אם כל אחד חייב שבועה לשני ל**שבות יעקב** עושים גורל מי ישבע ראשון, אף כשאחד שבועה דאורייתא ואחד דרבנן לגליא מסכת מי שממהר לדחוק לגמור את הדין הוא נשבע תחילה כיון שהוא מוגדר המוציא פת"ש לכאורה לא ראה הגליא מסכת את השבות יעקב. כשהנתבע טוען שהתובע חייב לו יותר ממה שתובע ממנו מקצת דיינים זקנים לא משביעין את התובע על מה שהנתבע תובע ממנו פת"ש טעמם הוא, דטענת 'יש לי בידך' הוא טענה גרועה וכיון שעל הסכום היותר מהתביעה אין לנתבע מיגו, לא חייבים להשבע על זה ולמעשה תלוי בראות עיני הדיין.

סעי' ז' ט) מי שפטר את חברו משבועה לשו"ע אין יכול אח"כ להשביעו ע"ז ע"י גלגול לנמו"י ורמב"ן יכול, והד"מ והח"מ והב"ש העתיקום פנים מאירות המוחזק יכול לומר קים לי כנמו"י והוסיף שכל המח' הוא רק כשפטרו לפני שנפלו טענות ביניהם, אך כשפטרו אחרי שירדו לדון לכו"ע אין יכול לגלגל.

סעי' ח' י) מש"כ השו"ע שהחוב דבר ידוע זכרון יוסף היינו שידוע שיש חוב וידוע כמה אחוזים כל אחד יקבל אך לא צריך שידעו את סכום החוב, דכיון שחוב הוא דבר שלא יכולים לחלקו בשעת החלוקה, א"כ הסכימו שיהיה כפי אחוזים והוי כאילו חילקו, משא"כ דברים שיכולים לחלקם ולא חילקום, שאם אינם ידועים יכול לומר שהשאירו כדי לתבוע ממנו את השותפות.

יא) אם אשת השותף נושאת ונותנת בשותפות יש"ש ועוד אף היא צריכה להשבע או"ת אפשר שאף אם פטר את בעלה משבועה יכול להשביע את אשתו.

סעי' י"ג יג) אם שמעון מתעסק בשותפות וראובן מודה שהיה לשמעון פחת בשותפות או שיש עדים אלא שראובן טוען שאולי שמעון הרויח ממקום אחר רדב"ז שמעון נשבע שלא היה ריוח ונוטל כנגד ההפסד מכסף השותפות שנמצא אצל ראובן, דאל"כ לעולם לא ישלם ראובן על פחת.

סעי' ט"ז יד) אם אין לראובן ראיה שלא פרע לוי אך יש עדים שהוצרך לפרוע לגוי לסמ"ע שמעון פטור דאף אם לוי שילם ללא עדים ומחמת כן הגוי בא בעלילה לראובן פטור דהוי גרמא, ושמעון לא חייב על העלילה שהעלילו על שותפו לתומים אם לוי פרע ללא עדים חייב ואפשר שאף שמעון לא יכול להאמין ללוי ששילם דאנן סהדי דלא פרע ללא עדות, וא"כ יהיה שמעון חייב לשלם את מה ששילם ראובן, ואח"כ אם שייך יוציאו מלוי (ע"פ הבית אפרים ועיי"ש שכתב שלא כל כך משמע שזאת השאלה כו').

סי' צ"ד

סעי' ב' א) שלח שליח גוי לתת סחורה לחבירו, והתובע טוען שהיה יותר סחורה ממה שכתוב בפנקסים וכן טוען השליח, והנתבע טוען שאינו יודע **מים חיים** טענת הגוי הוי רגליים לדבר אפי' כשהוא נוגע, ולכן אפשר להשביע ע"ז בגלגול (בצירוף מש"כ הש"ך שמשמע מהשו"ע בסי' שד"מ שחזר בו, שמגלגלין אף בלי רגליים לדבר).

סעי' ג' ב) מש"כ הש"ך שאם פטר את חבירו משבועה יכול לגלגלו עליו **פת"ש** היינו לנמו"י ועוד שהביא הש"ך בסי' ע"א ס"ק י"ד, אך לשו"ע שם אינו יכול לגלגל.

סעי' ו' ג) מש"כ השו"ע שאומרים לו או השבע על הכל **רעק"א** אף שמבואר בסעי' ג' שאם מגלגלים בספק יכול לשלם על העיקר ולהפטר מהספק, שאני הכא שלא רוצה לשלם לשני אלא"כ ישבע, ולכן לא הוי כמשלם וצריך להשבע על הכל.

סי' צ"ה

סעי' א' א) ניירות שהמלך החליט שהם הכסף **חת"ס** אם חייבים לקבלם ככסף, הוי ככסף ממש לכל דיני התורה ואפי' לפדיון הקדש שפודה מהגזבר, חוץ מפדיון בכור שאפשר שכיון שפודים מהקב"ה לא הוי כסף אלא מה שקבע בתורה. ראובן רצה לפרוט 100 לשקלים וקיבל משמעון שקלים והניח לו אם 100 על השולחן ונגנב ע"י גויים **חת"ס** ההפסד על ראובן כיון שאין מטבע ושטרות נקנה בחליפין ואף אם נאמר שאילו היה שומר היה חייב, הכא פטור כיון שאין שמעון שומר, דלא אמר לו הנח לפני, וכ"ש לשיטות ששומר צריך משיכה. ואם ראובן מסופק אם נתנו לידו או הניח על השולחן, אם ברור לו שנתן לו את 100 לפני שקיבל את השקלים הוי כאיני יודע אם נתחייבתי שנשבע היסת ונפטר אך אם קיבל לפני"כ את השקלים או שהוא מסופק בזה כיון שודאי התחייב לתת כנגד השקלים, הוי כאיני יודע אם פרעתיך שחייב.

סי' צ"ו

סעי' ה' א) אלם שנתחייב שבועה **שבועת יעקב** משביעים אותו ע"י הרכנת הראש או שישבע בכתב דהיינו שכותב הריני נשבע וכו'.

סעי' ו' ב) לוח שאין לו לשלם ויש לו סחורה שלקח בהקפה או דברים שבאים מחמתם **לב"ח ב"ש** וקצוה"ח המוכר שנתן לו את הסחורה בהקפה קודם לשאר בעלי החובות **לט"ז מבי"ט מהרש"ם** תשו' הרא"ש ועוד אינו קודם לאחרים **צמח צדק חת"ס** הלכה כט"ז אלא שהיה תקנה במדינתם מהגאונים בעלי תקנת ארבע ארצות כב"ח שהמוכר קודם כיון שמסתבר שקנאם לא ע"ד לשלם אלא לברוח והוי כגנב מפורסם,

אלא שהתקנה מחייבת רק את המקום שנהגו כך, וכן הוא רק כשהלוח חי אך לא מהיורשים ורק בחפצים עצמם ולא במה שמגיע מחמתם רשמי שאלה הסתפק בתקנה הנ"ל אם תיקנו אף כשהחפצים נשתנו.

(ד) אשה המעוברת רמ"א לא משביעים לאו"ת אין לזה שורש אלא שיש מנהג והוא רק בשבועת היסת דהרי מקור שבועה היא מסוטה ושם משקים אף מעוברת חת"ס אף בדאורייתא לא משביעים והטעם הוא דאף אם תשבע באמת אפשר שתמות בלידה שהיא שעת סכנה (דלא כשואל שהבין שהוא משום סכנת הולד) ואין ראייה מסוטה דהתם יש הבטחה שאם נשבעת באמת תלד בריוח וכו'.

סי' צ"ז

סעי' ו' א) כשתופס מחבירו דרך הערמה ולא בחזקה בית אפרים אינו עובר עליו. סעי' י"ד ב) למשכן אלמנה כלים ולא בגדים ומצעות רעק"א 'מסתימת כל הפוסקים' משמע לאסור 'לריא"ז' מותר כיון שבפסוק כתוב 'בגד'. בגדי אלמנה שלא הוציאם מביתה אלא עיקל בגדים שהיו ממושכנים אצלו חת"ס צ"ע אם יש לאו, ומ"מ לאו משום חסידים הוא.

סעי' ט"ו ד) פריעת בע"ח מצוה תוס' הרא"ש ועוד הוא מצוה מדאורייתא, והמקור לרש"י הן צדק לרשב"ץ ורמב"ן והאיש אשר אתה נושה בו ארעא דרבנן מה שמשמע מרש"י בכתובות שהוא דרבנן שמא מיירי מיתומים ולא מהלוח עצמו.

ה) לוח שאין לו לשלם שער משפט 'לתוס' אינו מחוייב להשכיר עצמו 'למוהר"ם ורמ"א' אין כופין אך מחוייב להשכיר עצמו.

ו) לוח שאינו משלם פלפולא חריפתא משום לא תנעול דלת, ראוי לתקן תקנות שלא מן הדין כמו לתפוס גופו תומים המנהג לחבוש לוח אפי' שאין לו ואולי משום שהכל בחזקת מבריחים, וצ"ע כי אין להם על מה שיסמוכו.

סעי' כ"ג ח) טלית רשמי שאלה אין נותנין לו, כיון שאינו חובת גברא.

י) נתחייב נדוניה לחתנו שער משפט נוהגין בכל בית דין שבישראל שמוכרין ביתו וכלי תשמישו.

סעי' כ"ד יא) מש"כ השו"ע ששטר חוב קודם לאשה אפי' שקדמה לשטר, רעק"א מבואר בב"י דהיינו מקרקע אך במטלטלים חולקים.

סעי' כ"ה יב) לוח שמת שער משפט גובים מכסות אשתו אף שכתובתה קודמת.

יג) בגדים שנקנו לשם אשתו ובניו של הלוח צמח צדק אין גובים מהם אף שעדיין מחוסרים תיקון, כיון שמספיק או צביעה או לשמן או קניה לשמן.

סעי' כ"ח יד) כשיש ללוה שתי חובות, אחד שהדין בו שמסדרין ואחד שלא מסדרין **שער משפט** החוב שלא מסדרין גובה רק חצי כיון שיש ללוה חצי מחמת החוב השני.

סעי' ל' טו) נשבע לפרוע ואף אחרי שלא יסדרו לו לא יוכל לפרוע את כל החוב **מל"מ אפי"ה** לא יסדרו לו כיון שיש חיוב שבועה על כל פרוטה.

נשבע לפרוע כשהיה עשיר, והעני ע"י אונס **נתי"מ** פטור משבועתו כיון שלא אסיק אדעתיה שיהיה כך.

סי' צ"ח

סעי' א' א) מלוה שמחל בלב **שער משפט** ומהרי"ל יכול לגבות חובו אם אין אומדנא דמוכח, דמחילה בלב לא מהני, דלא כב"ח.

סעי' ד' ג) מש"כ השו"ע שאם בא בעלילות ישלם ואח"כ יחזירו לו **שער משפט** איירי כשטוען שיביא עדים שיוכיחו דלא כעדים ראשונים כגון שמעולם לא חתמו על שטר וכדומ', אך אם אומר שיביא עדים שאין זה כתב ידם, יתנו את הכסף לשליש כיון שאם יתנו למלוה לא יוכלו להוציא ממנו דהוי תרי ותרי.

סי' צ"ט

סעי' א' ב) מש"כ השו"ע שא"צ לישבע לכל אחד, טעמו **רמב"ם** טור דכיון שהוא תקנת הגאונים אין מדקדקין להחמיר אלא להקל.

ג) לוח שאין לו מה לפרוע וקודם שהשיגה ידו אמר שיש לו חובות אחרים **לב"ח** נאמן, כיון שעכשיו אין הפסד לבעל השטר שהרי אין לו **לש"ך** אינו נאמן, דחשש לקנוניה דאולי יש לו **לתומים** כב"ח כיון שאין חשש קנוניה ראוי לו יכול ליתן לאחרים בהחבא וממילא יש לו מיגו שיכל לתת **לקצוה"ח** כש"ך, כיון שכל החב לאחריים לא נאמן אפי' בלי קנוניה **פרי תבואה** כש"ך, אך לא **כקצוה"ח** אלא משום שיש חשש קנוניה.

ד) מש"כ השו"ע שאם אמר שהממון שיש לו הוא של אחרים אינו נאמן **לב"ח** אם ישבע האחר שהן שלו נותנין לו **ש"ך** אין נותנין, ונשמט מהב"ח דברי הבעה"ת שמוכח שאין נותנין **רעק"א** מוכח בתשו' הב"ח שראה את דברי הבעה"ת ואעפ"כ סבר כדבריו.

ו) מש"כ הרמ"א דאם ידוע שיש לו עיסקא מאחרים נאמן **לש"ך** היינו בפלגא פיקדון אך פלגא מלוה הוי כשאר בע"ח **לדגו"מ תומים** ו**שער משפט** אף הפלגא מלוה אינו כשאר בע"ח.

ז) כתב שט"ח לאחר, וזמן הפרעון שעה אחת קודם מותו לחות יאיר דינו כשטר מברחת, כיון שמוכח מהשטר שעשאו רק להזיק אחרים ואין מזיק עצמו כלל אפי' שהתכוין למתנה גמורה (ולשיטתו כך גם דעת הרמ"א) לתומים דינו כשטר גמור כיון שנתכוין למתנה גמורה ולא רק לפנים לפרי תבואה אם המקבל מוחזק ודאי זכה דהרי עכ"פ יכול לומר שקים לו כר"ת שאף במברחת קנה המקבל.

סי' ק'

סעי' א' א) כשטוען שאין לו מעות, ומבקש זמן לשבועה שער משפט נותנים לו ל' יום דהרי אף אם יודה יתנו לו זמן ל' יום לפירעון, והרמ"א שכתב שלא נותנים, איירי כשאינו טוען כך.

סעי' ב' ב) תבעו לאחר זמן בינו לבינו, והלוח מודה שער משפט אין נותנים לו זמן אחר, אם כפר הלוח שלא תבעו מקודם כלל, צריך לישבע היסת.

סי' ק"א

סעי' א' א) בכתובה, אם יש ליתומים מעות לש"ך צריכים לתת מעות למנורת זכריה מפורש בשו"ע באה"ע שיכולים לסלקה בקרקע יתומים שיש להם קרקע ומטלטלים ש"ך חייבים לתת לבע"ח מטלטלים דגו"מ בש"ך בסי' ק"ז מבואר שאפי' תפס מטלטלים יכולים לסלקו בקרקע.

סעי' ב' ב) אפוטרופוס שהלוח מעות יתומים, ואין ללוח מעות למהר"ם מלובלין א"צ הלוח למכור כדי לשלם במעות לשער משפט צריך.

סעי' ג' ג) מש"כ השו"ע שאין המלוה יכול לומר איני רוצה מעות וכו' פת"ש הוא לאפוקי מהי"א בטור.

סעי' ה' ה) כשיש ללוח קרקע או מטלטלים ורוצה להכריח את המלוה ליקח שטרות בשומא לרמ"א יכול להכריח את המלוה לש"ך לא יכול שבות יעקב אין דברי הש"ך מוכרחים ולכן אין להוציא ממוחזק נגד פסק השו"ע וגדולי האחרונים.

סעי' י' ו) לא הספיקו מטלטלי הלוח לשו"ע ורמ"א מחרימים שאין לו עוד מטלטלין לש"ך משביעים לתומים הלכה כרמ"א אפי' כשידוע שהיו לו מעות וטוען שאבדם, אלא"כ המלוה טוען בריא שיש לו מעות דכיון שברור שיש הבדל של שוה פרוטה בין גביית קרקע למעות א"כ יש כאן תביעה של שו"פ וממילא מחוייב לישבע ע"ז היסת.

סי' ק"ג

סעי' א' א) הג' שמאין נתיה"מ צריכים להיות ביחד.

ב) מש"כ הרמ"א כשאין מגיע לבע"ח כל הקרקע, לא נותנים לו חמישית הקרקע אלא כפי שיוכל למכור לצ"צ איירי כשאין בע"ח מאוחרים, דאם יש בע"ח מאוחרין חיישינן לפסידתם ונותנים לבע"ח זה רק חמישית הקרקע **שער משפט חכם צבי** אף כשיש בע"ח נותנין לו כפי שיוכל למכור, דאם אינו יכול למכור, הוי כפחות משיעור חובו ואינו גביה כלל.

סעי' ב' ג) שני שמאים אומרים ב2000 ושלשה אומרין ב1000 **שער משפט** באומדנא דשומא אזלינן בתר רוב דעות אם כבר שמו בשלש ובאו ארבע ושמו אחרת, שומא הדרא, (עי' ס"ק הבא) חוץ מאם שמו מטלטלי דיתמי והשניים שמו בפחות דלא הדרא, דכיון שמעיקר הדין מטלטלי דיתמי לא משתעבדי והוא רק מתקנת הגאונים לכן הקילו בהם.

סעי' ג' ה) שמו בי"ד בשלש ובאו 4 מעצמם ושמוהו אחרת נתיה"מ שומא הדרא ואזלינן בתר רוב דיעות **שער משפט** מש"כ הרשב"א דבכגון זה לא הדרא, כוונתו כשה4 לא קבעו עצמם ביחד בתורת בית דין, דאז אמרינן שהבי"ד דקדק יותר.

סעי' י' ז) שמו לאשה בכתובתה לרש"ל ותפארת שמואל לא הדרא לתשו' רמ"א ושבות יעקב הדרא

סעי' י"א ט) מש"כ השו"ע ואחר כך נמצא שהפיקדון היה ברשותו לסמ"ע השו"ע איירי בין כשהנפקד ידע מזו ובין כשלא ידע לחות יאיר איירי רק כשלא ידע מזה.

סי' ק"ד

סעי' א' א) במקום שיש מנהג שאם אדם מת ויש עליו בע"ח, נוטלת האשה לא יותר ממאה זהובים, וכתב לאשה שט"ח ל1000 זהובים **צמח צדק** אם שט"ח זה כולל את הכתובה, הוא נכלל בתקנה ונוטלת רק 100 זהובים אך אם יש כתובה חוץ משט"ח זה נוטלת 1000 זהובים אף שלא ישאר כלום לבע"ח.

סעי' ב' ב) אם היה הכרזה והלוה לא ערער כיון שידע שלא ימכר חות יאיר הדין עם הלוה אלא"כ נוסח התקנה שיפסיד בכה"ג. **והוסיף** (1) אם יש ספק בתקנה, יד בעל השטר על העליונה (2) לוח ששיקר ואמר לקונה שאין המלוה חייב לו, יכול המלוה לגבות דהיה לקונה לחוש, אך בדיני שמים חייב הלוה לקונה (3) מלוה ע"פ שהתרה בלוקח שחייבים לו, אעפ"כ אינו יכול לגבות מלוקח דלא פלוג (4) קונה שלא רצה להכריז ומחמת כן אנשים הללו למוכר אחרי הקניה, אינם גובים מהלוקח כיון שההכרזה היא לטובת הלקוחות.

סעי' ג' ג) בע"ח שתפס (ע"י גויים) סחורה שלקח הלוח בהקפה מהגוי, ויש ערב בע"פ שערב לגוי על הסחורה **נו"ב** תפיסת הבע"ח תפיסה 1) דאין דין קדימה במטלטלים 2) אף לב"ח דאמרינן שאם ידע המוכר שלא יהיה ללוקח לשלם לא היה מוכר לו והוי מקח טעות ושייך למוכר, הכא שאין נידון על המוכר אלא על הערב, אין שייך כל סברא זו 3) אף לרשד"ם הסובר שתפיסה ע"י ערכאות אינה תפיסה, היינו רק בתפיסה שתלויה בבירור ע"י עדים וכדומ', אך הכא שתפיסתו מהני לחלוטין לכו"ע הוי תפיסה 4) אף שהשומא ע"י גויים, הרי דעת הש"ך בס"ק י"א שאף ללא שומא כלל הוי תפיסה 5) כ"ש הכא שהערב בע"פ.

ד) בע"ח שבא לגבות מטלטלין ויש עוד בע"ח שלא נמצאים כאן **לב"י** בי"ד מגבים לבע"ח הכל לב"ח **וש"ך** ותשו' מימוניות והרב מרקנטי וצמח צדק מגבים לו רק כפי חלקו ואת השאר מניחים עד שיגיעו שאר בע"ח בע"ח שתפס מטלטלין ובא בע"ח אחר וטען שמטלטלין אלו כבר קיבל מהמלוה בתקיעת כף וכדומ', והראשון טוען שלא ידע מזה **פנים מאירות** אם יש עדים שקנאם, תלוי במח' הש"ך ומהר"ם אלשיך (סי' קכ"ו ס"ק ק"ה) 'דלמהר"ם' אין הקנין מועיל לענין שלא יועיל תפיסה כיון שאינם ממש ברשותו 'ולש"ך' הקנין מועיל (ונראה מלשונו שסובר כמהר"ם). אך כשלא מבורר שקנאם וכן יתכן שקנה אחריו, לכו"ע תפיסה מועילה אלא שלהפיס דעתו יקבל התופס חרם שלא ידע מזה.

ה) תפיסת שטרות **רמ"א** אינו תפיסה **לסמ"ע** כיון שגוף השיעבוד אצל הלוח, והמלוה יכול למחול על החוב (ולש"ך טעם השני אינו נכון דאינו יכול למחול משום שיעבודא דר"נ **שבות יעקב** תי' דכלפי שאר הבע"ח שייך מחילה דהשיעבוד לכל הבע"ח בשוה) **לשבות יעקב** דשטר העומד ליגבות לאו כגבוי תפס שטר ואחר מיתה גבאם מהלוח **שבות יעקב** הוי תפיסה. ואת שאר חובו גובה ממה שנשאר בירושה שוה בשוה עם שאר הבע"ח, דלא כפרח מטה אהרן.

סעי' ו' ז) מש"כ השו"ע שכל הקודם וגבה זכה **לב"י** (סעי' י') אף כשתפס שלא בבי"ד, אין מוציאין **לש"ך** ולשו"ע (אה"ע ק"ב ג') אם תפס שלא בבי"ד, מוציאין.

סעי' ח' ח) לוח מראובן כסף, ובאותו יום לוח חפץ משמעון ונאנס **עמודי אור** שמעון קודם לגבות כיון שפסק השו"ע (שמ"א ד') ששעת השיעבוד בשואל הוא רק משעת האונס. ואף לחולקים שהשיעבוד משעת שאלה, היא רק מדרבנן, אך מדאורייתא לכו"ע השיעבוד רק משעת האונס.

סעי' ט' ט) לוח שמכר שדה ונתן מעותיו למלוה והיה חצי מהחוב **לשבות יעקב** אין המלוה יכול לגבות מהלוקח, דכיון שקיבל דמי קרקע זו, כבר נפקע שיעבודו לתומים יכול לגבות, דהוי כמונח ביד הלוח שהדין הוא שגובה וחוזר וגובה שנים שהחליפו

בתיים ואחד מהם חייב לבע"ח כסך שתי הבתים **לשבות יעקב** אינו גובה מהשני דהרי קיבל תמורתו **לצמח צדק ועבודת הגרשוני** גובה (הובא בארוכה בס"י רכ"ה).

סעי' י' י' אם חייב לכמה בע"ח ולאחד מהם החוב בשתי שטרות **ש"ך** (נ"ג ס"ק ב') נוטל שתי חלקים כאילו הוא שני אנשים.

סעי' י"ג יא) מלוה בשטר ומלוה ע"פ שבאו לגבות מיתומים ובעל השטר מודה לבע"ח **בית מאיר** אם אין נכסים לשתיים יחלוקו, ואם יש נכסים לשניהם נוטל רק בעל השטר דאין הבע"פ נאמן ע"פ הודאת בעל השטר שכ"מ שהודה בהודאה גמורה שחייב לפלוני מנה בע"פ ואין בירושתו מספיק בשביל כל הבע"ח **פנים מאירות** אין הבע"פ נוטל, כיון שמבואר בנמו"י וש"ך דלגבי הדיוט (ולא הקדש) נגד לקוחות ובע"ח אחרים אמרינן שאדם חוטא ולא לו (אך צ"ע א"כ למה מכשירים סתם רועה לעדות מטעם שלא מרעה בגזל דאין אדם חוטא ולא לו אפי' שזה להדיוט **שער משפט** ת"י דהוי ספק, ולכן לא פוסלים את הרועה לעדות דהרי יש לו חזקת כשרות, והכא אין מוציאים ממון עפ"י זה).

סעי' י"ד יב) נתן נכסיו הגוף מהיום, אך עד שעה אחת קודם מיתתו יהיו הפירות שלו וכן יוכל למכור הקרקע ולמשכנו בעת דחקו **שבות יעקב** אם שיעבד נכסיו, לכו"ע (אף לרמב"ם וש"ע) השיעבוד חל כיון שכל ימי חייו שייר לעצמו זכות לכל מה שצריך.

סעי' ט"ו יג) ריבית דהיתר עיסקא **שבות יעקב** אין על הריבית דין קדימה אפי' שהתחייב מהתחלה, כיון שאין החיוב חל מהתחלה שא"כ הוי ריבית אלא ע"כ שרק כשלא ישבע אז התחייב וא"כ החיוב רק כמלוה ע"פ.

סעי' ט"ז יד) נכדים שאביהם מת ולכן ירשו את סבם לא צריכים לשלם חובות אביהם **לשו"ע** (כך כתב הרמ"א בשיטת השו"ע) גם מטעם דאין בע"ח נוטל בראוי **לש"ך ועוד** רק מטעם דיכולים לומר שירשו את סבם לא דרך אביהם (דלשיטתם וכך דעת הרמ"א עצמו, שהוא ספק אם בע"ח נוטל בראוי) ונפק"מ 1) **ש"ך** (ע"פ דגו"מ) גיות שהיה לה בן אחד ומת ואח"כ מתה הגיורת שאחיו מאביו יורשים אותו, וא"כ יורשים את הגיורת רק מכח אחיהם שלטעם **הש"ך** חייבים לשלם חובות אחיהם **ולשו"ע** יש רק מצוה לפרוע 2) **בעל התרומות** כשירשים את אחי אביהם לגבי לפרוע חובות אביהם 3) אח שירש את חלק אחיו (שמת) שירש מאביו **לד"מ** הירושה דרך אחיו וא"כ יצטרך לשלם חובות אחיו **לרעק"א** לא שמענו שאח משלם חובות אחיו (אפי' למצוה ואפי' כשנוטל בראוי כגון שט"ח שכתוב מפורש שנוטל בראוי) א"כ מוכח שירושת אח היא ישירות מאביו ולא דרך אחיו. (וכוונת רעק"א שהאבא רצה שהוא ובאי כוחו לא ירשו את נכסי בניו מהגרובה וכו')

סי' ק"ה

סעי' א' א) בי"ד שעיקלו מעות הלוה ע"י שלוחם בשביל בע"ח אחד משכנות יעקב יד כל הבע"ח שוות בכסף זה אפי' שיכולים לגבות מהלוה עצמו אלא שיש להם טורח בזה (1) דהשליח לא התכוין לזכות לבע"ח זה (2) אף בכגון זה הוי כחב לאחרים, וממילא הוי כתופס לבע"ח במקום שחב לאחרים שלא קנה.

ב) מלוה שהשכיר ללוה חצר, ומת הלוה והיו מטלטלין בחצר זו לשער משפט זכה המלוה במטלטלין מדין תופס אפי' שחב לאחרים (לשיטות שזוכה במציאה הנמצאת שם) **לרעק"א** צ"ע דהרי חצר מטעם שליחות והכא שחב לאחרים הרי אינו יכול לעשות שליח (ודחה ראיית השער משפט).

ג) התופס לבע"ח במקום שמונע ריוח מאחרים מהר"ם אלשיך הוי תפיסה רעק"א אפי'

לתוס' שסובר שמציאה הוי חב לאחרים צ"ל (1) הכא כיון שהוא מפסיד ואחרים רק נמנעים מריוח הוי כאינו חב לאחרים משא"כ במציאה (2) הכא המניעת ריוח הוא לא בגוף הנכסים אלא בריוח שיכל להרויח מהם משא"כ מציאה שהמניעה בגופן אם בשעת תפיסה לא חב לאחרים ובין תפיסה למשיכה נהיה חב לאחרים חת"ס ספק.

ד) שכר אחד שיתפוס בשבילו מבע"ח לש"ך מועיל כיון שפועל ידו כיד בעה"ב הגאון מו"ה אברהם ברוידא מועיל מטעם דכיון שעל כל מה שמצליח לתפוס מקבל אחוזים, מיגו דזכי לנפשיה זוכה למלוה. תופס לבע"ח כשהמלוה גוי רעק"א לתוס' ורבינו ירוחם' לא מועיל דהתופס הוא גם שליח המזכה והרי אין שליחות לגוי 'לריטב"א' מועיל (כשלא חב לאחרים) דהוא שליח רק של הזוכה, ולדינא צ"ע.

סעי' ב' ה) התופס לבע"ח יותר מכדי הסכום שחייבים לתופס לסמ"ע וקר"ב ותומים לא מהני לב"י וש"ך ולבוש מהני נו"ב אפשר לומר קים לי כש"ך. אם עדיין לא הגיע זמן פירעון חובו של התופס נו"ב יכול לתפוס כיון שמחוסר זמן אינו כמחוסר מעשה.

סי' ק"ו

סעי' ב') כשנפרע בפניו חות יאיר אף בזה צריך התובע להביא ראיה שזה של הלוה, אלא שבד"כ כשהוא בפניו, ידוע שהם של הלוה כיון שמוחזק בהם.

סי' ק"ז

סעי' א' א) יתומים צריכים לפרוע חוב אביהם ממלוה שהיתה לאביהם ביד אחרים נו"ב במקום שעיקר המחיה מחובות, דין זה הוא אף מדינא ולא רק משיעבודא דר"נ כיון שעיקר סמיכות הבע"ח על זה ולכן גובה גם מחובות גויים (דבזה הרשב"א

הסתפק אם שייך שיעבודא דר"נ) ראובן קנה עצים מגוי א' ושילם רק חצי ולקח שטר, ועשה תנאי שאם לא ישלם את שאר הכסף לזמן מסויים שייך כל הכסף לגוי ואף אם ישלם אם לא יפנה את העצים עד זמן מסויים יהיו העצים של הגוי, וראובן לא היה לו לשלם וביקש משמעון שיפרע לו את חובו ואם לא ישלם לשמעון עד זמן מסויים יהיה הכל של שמעון, ונתן לו את השטר למשכון, ולבסוף מת ראובן ולא פינה את העצים ואף היער עבר לבעלות גוי ב' שהוא אלם ולא רוצה לתת את העצים, והתייאשו ראובן ושמעון מהעצים אלא שלבסוף הצליח שמעון דרך גוי א' להוציא את העצים חת"ס העצים שייכים לראובן אך אעפ"כ אינם צריכים לשלם מזה לבע"ח של ראובן, כיון דראובן קנה העצים מגוי א' בקנין כסף גמור דהשאר רק מלוה (ואחר שפרע את שאר הכסף אין העצים אפי' משכון) והתנאים שעשה עם הגוי אינו כלום כיון דלרוב הפוסקים אסמכתא אף בגוי אינו כלום, ושמעון לא קנה את העצים (1) דאף דנתן לו את השטר הרי נקנה רק בכתיבה ומסירה (2) אף בשטר שכתוב בו ש'שייך למחזיק שטר זה' מ"מ כיון שלא נתן מעות לקנין צריך אף בזה כתיבה ומסירה (3) העצים בחצר שאינם משתמרים לדעת ראובן אלא ע"י הגוי, ובפרט שצריך לומר כאן חצירו וקנינו באים כאחד (4) קיבל את השטר בתורת משכון (5) אין כאן סיטומתא, דאין כזה מנהג. והטעם שבע"ח לא גובים מזה (1) כיון שהעצים שייכים לראשון ע"י שכירות החצר מהגוי (דכיון שנתן לו זמן להשאיר ביער, ודאי כלול במחיר שכירות היער) וכשעבר הזמן שהיה אמור לקחת את העצים ולא לקח, אין הגוי הראשון שומר כלל על עצים אלו וממילא כשלקחם הגוי השני, אין הגוי הראשון חייב כלום וא"כ הוי כפנים חדשות ואין עליהם שיעבוד (2) שהרי ראובן ושמעון התיאשו מהעצים (3) בדיניהם לא שייכים ליתומים לכן אין בע"ח גובה מזה.

(ב) כשיש ליתומים קרקעות משועבדים ומטלטלין בני חורין למהרש"א גובים מהקרקעות לרעק"א וקצוה"ח מהמטלטלין. אף למהרש"א אם הקרקע נשתעבד ליתומים קטנים גובים ממטלטלין, דכיון שיש כאן בני חורין לא יכול לומר לו להמתין עד שיגדלו, ואף בכתובת אשה הדין כן כיון שלא שייך כאן טעם חינוא דהרי יש לה ממה לגבות.

ג מש"כ הרמ"א שאפשר לעכב קבורת הלוה לסמ"ע איירי כשלא רוצה להאמין למשפחה בשבועה שאביהם לא השאיר ממון לש"ך או"ת מעד"מ נתייה"מ איירי כשאין הרבה כסף ואם יקברוהו לא ישאר ממון למלוה לחכם צבי איירי שהיורשים אלמים שאם יקברוהו לא יוכל להוציא מהם (והאו"ת חלק עליו שלא מעכבים קבורה בשביל זה).

סעי' ו' ד הניח להם אביהם קרקע ומטלטלים ונתנו לבע"ח את המטלטלים ואמרו בפירוש שהוא בעד הקרקע דגו"מ 'לסמ"ע' אין בע"ח מאוחר גובה מהקרקע כיון

שהוי כמכרו המטלטלין וקיבלו קרקע בעדה שדעת הסמ"ע (ס"ק ט"ו) שאינם חייבים לשלם לבע"ח ממה שקיבלו תמורת המטלטלין 'ולש"ך' בע"ח גובה, כיון שלשיטתו אף במכרו מטלטלין אם נטלו דמים שמתרשי ליה חייבים לשלם, וה"ה הכא שמתרשי להו הקרקע.

סעי' י"א (ה) יורשים שפרעו לבע"ח מאוחר בשביל להציל את המת מבזיון שיוכלו לקברו **שבות יעקב** פטורים מלשלם לבע"ח מוקדם, ואף דדעת הש"ך (בסעי' ד') שהוי כמזיק שיעבודו של חברו שחייב 1) דיכולים לומר קים לי כחולקים על הש"ך 2) אף לש"ך פטורים כיון שלא קיבלו כאן כסף תמורתם.

סי' ק"ח

סעי' א' א (א) אבא שטען נתחייבתי ואיני יודע אם פרעתי ונתחייב בבי"ד וסירב ונידוהו שיתן, ומת **לבית מאיר** צ"ע אם חייבים, דלכאורה מוכח מהטור הכא (סעי' ב') שלגבי יורשים לעולם הוי כאיני יודע אם נתחייבתי ולכן פטורים על כתי"א אביהם **לדברי חיים** מוכח מהרמ"א (פ"ט סעי' ב') שלא אמרינן הכי.

סעי' ג' ב (ב) אם התחייב בדין שלא היה ידוע מראש מה יהיה הפסק, ומת **שער משפט** 'לשו"ע' (סי' קנ"ז מ"א) לא גובים מיתומים קטנים, דאף שאביהם לא היה נאמן לומר פרעתי מ"מ כיון שצריך התובע לישבע בנקיטת חפץ לא גובים מיתומים קטנים 'לש"ך' (שם) גובים מיתומים, כיון שהוא בחזקת שלא פרע יותר מתוך זמנו.

ג) ראובן מת ושמעון הוציא על היורשים שטר מקויים, והיורשים טוענים ששמעון היה חייב לאביהם ואביהם היה צועק שלא מצליח להוציא מעותיו משמעון, ויש להם שתי חתימות של שמעון בנייר חלק שאפשר לכתוב מאחוריהם מה שרוצים **נו"ב** היורשים פטורים 1) כיון שאביהם יכל לגבות משמעון ע"י שהיה כותב מעל החתימות כמה שרוצה 2) כיון שיש לראובן חתימות של שמעון, יתכן שכבר פרעו והשאיר את השטר כיון שלא חשש משמעון שהרי יש לו את חתימתו 3) יתכן שנתן לו את החתימות כדי לכתוב עליו שובר שכבר פרעו ולפעמים היה נהוג לחתום מאחורה, וכיון שאביהם יכל לטעון כך טענינן ליתמי.

סעי' ד' ד (ד) לזה שהיה עליו שטר עם היתר עיסקא ומת **לטור האבן** היתומים חייבים לשלם את הריוח, דכל זמן שהאבא לא נשבע היה מחוייב לשלם את הרווחים **לחת"ס** פטורים, דכיון ששלא להרויח הוא אונס דשכית, טענינן ליתמי.

ה) טענת מחילה או טענת יש לי בידך **נאות דשא** לכו"ע לא טענינן, דאף לי"א שטענינן דנאנסו, אפשר שלדעתם נאנסו הוי טענה שכיחא וא"כ הכא דודאי אינו שכיחא לא טענינן, ואף אם נאמר שלדעתם טענינן נאנסו אפי' שלא שכיחא, מ"מ

טענות הנ"ל הם יותר לא שכיחים אפוטרופוס שמצא שט"ח על ראובן, וראובן מביא עדים שנתן מעות, אך האפוטרופוס טוען שאולי נתן במתנה שבות יעקב אין האפוטרופוס יכול להוציא (1) דאף דדעת הש"ך כ"א שטענין נאנסו שהוא מילתא דלא שכיחא, מ"מ דעת הכנה"ג שהוא ספיקא דדינא וא"כ אי אפשר להוציא על פיו (2) שמא הלכה כמ"ש בסי' נ"ח סעי' ב' שבכהאי גוונא איתרע שטרא נאמן הקהילה שמת ויש ביד הקבילה כת"י שיש תחת ידו מעות הקהל פנים מאירות חייבים היורשים לשלם (1) דכיון שממונים לשנה שלימה ובסוף השנה נותן חשבון, הוי כתוך זמנו (2) המנהג בעיר, שלא נאמן לומר שהחזיר או הוציא ברשות אלא א"כ מביא הוכחות ואל"כ הקהל נאמנים. ולא טענין ליתומים נאנסו (1) דדעת הסמ"ע (סי' ד' ס"ק ו') שהקהל נקראים מוחזקים, וא"כ יכולים לומר קים לי כדעה א' שלא טענין נאנסו (2) אף לש"ך (שם) שהם מוחזקים רק לענין מיסים, מ"מ הכא כיון שיכול להשתמש עם מעות הקהל הוי שומר שכר שפטור רק באונס, וכיון שהוא במקום שעדים מצויים נאמן רק באונס ליסטים מזויין וזה היה צריך להיות לו קול, וכיון שאביהם לא יכול לטעון כן, אף ליתומים לא טענין. לוח שכתב שטר היתר עיסקא למלוה אלא שלא כתב זמן ולא כתב שיהא כתיקון מהר"ם (דהיינו שלא נאמן לטעון נאנסו בלי עדים) כיון שלא ידע מה יהיה רצון המלוה, ומת הלוח, והמלוה כתב זמן בכת"י ומסיבות אחרות לא רצה להוסיף בכת"י שהוא כתיקון מהר"ם פנים מאירות יכול המלוה לגבות שטר זה, ולא טענין שהחזיר המעות (1) כיון שידוע שלוח לקנות יין וקנה, לא מסתבר שהחזיר סך גדול כזה תוך זמן קצר כזה (ואף ב"ד לא מחייבים להחזיר סך כזה תוך זמן קצר כ"כ) (2) אשת הלוח ואביו, הודו שלא החזיר (3) לפי הזמן הוא תוך הזמן, ואף שנכתב ע"י המלוה, מ"מ כיון שהלוח חתם והשאיר למלוה להוסיף, יש לזה כל תוקף שטר. והטעם שאין טענת נאנסו (1) כיון שהמלוה יכל לכתוב כתיקון מהר"ם ואין אף אחד שנותן עיסקא ללא זה, אמרינן דהוי כאילו נכתב (2) אם נאנס סך גדול כזה היה לזה קול.

סעי' ו' (ו) מש"כ השו"ע שהאפוטרופוס צריך לישבע ולא נאמן כדין עד (כמבואר בסי' ר"צ י"ב ועוד) שבות יעקב דבשו"ע איירי כשהוא קרוב אבל אם אינו קרוב נאמן בלי שבועה, אך בתומים ונתיה"מ וחוט השני יישבו באופנים אחרים.

סעי' ט' (ז) במש"כ הסמ"ע ס"ק ל' פנים מאירות כתב יישוב לשלש תשובות של הרא"ש.

ח) לטעון ליורש לחובתו של יורש אחר לש"ך לא טענין חת"ס צ"ע למה לא הזכיר את דעת הרמ"ה שחולק על זה.

סעי' י"א ט) כשהערב הוא היורש בעצמו לרמ"א גובה ממנו לושב הכהן צע"ג.

סעי' י"ב י שבועת בע"ח מוקדם למאוחר **פרי תבואה** היתומים נשבעים ונוטלים, דלא גרע מלקוחות כמבואר בסי' ק"צ סעי' י"ג.

סעי' י"ז יא לזה שהלך למדינת הים תוך זמנו ואח"כ עבר הזמן ומת **לשער משפט** גובה המלוה רק בשבועה דחיישינן שפרעו ע"י שליח **דלא כנו"ב ושארית יוסף** שכתבו שבעל שהלך למדינת הים ומת גובה האשה בלי שטר כתובה כיון שלא חיישינן שהתפיס לה צררי סמוך למיתתו ע"י שליח **פת"ש** אפשר לומר שהנו"ב ושארית יוסף איירי רק בכתובה אך הם מודים בבע"ח.

סי' ק"ט

סעי' א' א לזה שהשאיר קרקע ששוה רק כחצי החוב והיורשים רוצים לפרעו במעות דמי שווי הקרקע והלוה טוען לדידי שוה לי כל החוב ואם תרצו לפרוע במעות, צריך לתת לי כנגד כל החוב **לשו"ע** שומעין ליורש **לש"ך** ושבות **יעקב** שומעין למלוה **לפנים מאירות** הוי ספיקא דדינא והיתומים הם המוחזקים נגד אלמנה או בע"ח **לנו"ב** היתומים יכולים לומר קים לי כשו"ע אך אפשר שאף הש"ך שחולק איירי רק באופנים שגובה מהשבח אך כגון מהלוה עצמו או כתובת אשה שלכו"ע לא גובה מהשבח ה"ה שלא יכולים לומר לדידי שוה לי.

סי' ק"י

סעי' א' ב יתומים קטנים שחייבים כתובה ויש גם לקוחות עי' קי"א ס"ק ה' **שרעק"א** נסתפק אם תגבה מהיתומים או מהלקוחות.

סעי' ה' ד מש"כ הרמ"א שממנין אפוטרופוס אף שאין ממש בטענותיו **פנים מאירות** היינו שטוען האפוטרופוס מילתא דלא שכיחא או שיכול להתברר, אך שקר ודאי אין רשאי לטעון.

סעי' ט' ה צוואה בלי קנין, כשמת אחר כמה ימים **כנסת יחזקאל** לא גובים מיתומים קטנים (1) דצוואה בלי קנין גובה רק מדרבנן ואפשר שלזה לא תיקנו מחשש טירוף הדעת (2) אף לטעם הרמ"א דבדבר ברור מקבלים עדות היינו כשמת מיד אחר הצוואה אך כשנתעכב לא הוי דבר ברור דאפשר שחזר בו (3) כיון שכל דין קבלת עדות על קטנים הוא מח' אין להוציא מהיתומים על פי זה.

(ו) מש"כ השו"ע שבכת"י צריך שיהא ניכר לבי"ד **לסמ"ע** היינו לרא"ש אך לרמב"ן אפשר גם ע"י קיום לדגו"מ ומה"ר עוזר הכא לכו"ע לא מועיל קיום, כיון ששטר שאינו בעדים אלא בכת"י, צריך קיום מדאורייתא והכא אי אפשר לקיים כיון שאינו בפני בע"ד, דהרי היתומים קטנים.

סי' קי"א

סעי' ז' ב) בעל חוב מוקדם שרוצה לגבות, והבע"ח המאוחר הוא מלוה ע"פ נו"ב אף בזה צריך המוקדם להשבע למאוחר דהרי אף בכל הלוואה הרי עדין המאוחר לא נשבע ויתכן ששטרו מזוייף.

סעי' ח' ד) שלשה שנתנו לעגלון סחורה ונאנס ממנו ותבעוהו לערכאות ונתפשרו על סך מסויים, ולכל אחד מהשלשה היה כמות סחורה שונה **שבות יעקב** מחלקים את סכום הפשרה לפי אחוזי הסחורה כיון (1) שזה פשרה ולכן מקבלים לפי הנזק (2) הבא מחמת גוי דינו כדיניהם, ובדיניהם הוא לפי אחוזים.

סעי' י"ג ה) לדיעה א' ברמ"א שהלקוחות לא יכולים לומר לבע"ח הנחנו לכם מקום לגבות מיתומים קטנים, אם זה כתובה ולא בע"ח **רעק"א** צ"ע אם גובה מלקוחות או מיתומים, דאף דיכולה לגבות מיתומים משום חינא מ"מ הכא הרי יכולה לגבות מלקוחות וא"כ לא שייך טעם זה, אך אפש"ל להיפך שהלקוחות יאמרו הנחנו לך מקום לגבות.

(ו) מש"כ הרמ"א שאם נראה לבי"ד שלא יהיה מקום לגבות יכול למחות מו"ה משה רוטנברג כוונתו שנראה להם שכוונתו להבריא או לברוח ואין הכוונה שלא ישאר ממה לגבות שנים שיש להם שותפות בקרקע שדינו שיכול לומר אחד לשני גוד או איגוד ויש לאחד מהם בע"ח וכתובה מו"ה משה רוטנברג בי"ד יכולים לפסוק שיעשו גוד או איגוד אפי' שע"י זה יקח השותף את הכסף ולא ישאר להם ממה לגבות ואף אי אפשר לעקל ממון זה כמו שכתב הרמ"א כאן, דכיון שהתורה זיכתה לשותף השני לחייב גוד או איגוד לא איכפת לנו שיש מי שנפסד מזה, ודין זה הוא אפי' כשבשעת ההלוואה או החתונה היה הקרקע רק שלו ואח"כ נשתתף.

סי' קי"ב

סעי' א' א) לוח שהיה לו קרקעות לפני ההלוואה וקנה עוד קרקעות אחרי ההלוואה, והלוה לא כתב 'דאקנה' ורוצה לדחותו לקרקעות שאחר ההלוואה **רעק"א** צ"ע אם יכול לומר לו שכל זמן שלא נותן לו מעות הוא רוצה במה שנשתעבד לו או לא.

(ב) לוח שקיבל בקנין לשעבד אף את נכסיו שיקנה ועדיין לא נכתב שטר והלווה רוצה לחזור בו **משכנות יעקב** אינו יכול, דהלכה כש"ך שהכריע כ"א ברמ"א שאינו יכול לחזור בו, ואף אם המלוה הסכים שיחזיר לו מעותיו מ"מ כל זמן שלא החזיר לו אין כאן מחילה בפירוש ונשאר השיעבוד, אך אם כתב אח"כ את השטר ולא כתב 'דאקנה' הוי מחילה ממה ששתק.

סעי' ה' ג) אשה נשואה שמת אביה אחר שנשאה, וירשה ממנו קרקעות שקנה אחר שלוח ולא כתב דאקנה **לש"ך** לא גובים מהבעל דהוי כלוקח (ומה שכתב בשו"ע

עמדה ונשאת הוא לאו דווקא) ולתשב"ץ גובים מהבעל דכיון שבא אליו אחר הנישואין מכח המוריש הוי כירושה.

סי' קי"ד

סעי' ג' א) מש"כ הרמ"א שאם עשו ב"ד שומא, אין הלוקח יכול לסלקו לסמ"ע וקרב"נ איירי כשהלוקח לא רוצה לשלם לו כל חובו אך אם רוצה לשלם כל החוב יכול לסלקו לש"ך לעולם אינו יכול לסלקו, דשומא לא הדרא ללוקח.

סי' קט"ו

סעי' ד' א) כתב 'דאקנה' לש"ך לא משתעבד לכתובה לתומים ונתיה"מ וישועות יעקב וברית אברהם משתעבד.

סי' קט"ז

סעי' א' א) לזה שקנה קרקע באלף והוזל ושוה עכשיו 500 וטרפו ממנו בע"ח לש"ך כותבין שטר טירפא על 500 לקצוה"ח מבואר בתוס' וראב"ד שכותבין 1000 כמחיר שקנהו בית אפרים ועוד דברי הקצוה"ח צ"ע, דהתוס' והראב"ד איירי כשנגזל טרף מהלוקח, דכיון שהוא מקח טעות ודאי צריך לשלם לו במחיר שקנהו, משא"כ הכא.

סי' קי"ז

סעי' א' א) אם הלוח ייחד לו מקום שיפרע ממנו (ולא שאם לא יפרע יקח משם) ולא כתב מפורש לא יהא לך פרעון אלא מזה ושטפה נהר, שער משפט פטור מלשלם לו מנכסים אחרים, כיון שהתחייב לשלם לו רק באופן זה. אלא שאם הממונה על כסף זה הסתלק מתפקידו אחרי שהגיע זמן הפרעון ועכשיו אי אפשר לגבות מזה, חייב לשלם מכיסו.

סי' קכ"א

סעי' ה' ב) לזה או מלוה שעשו שליח שולחני או חנוני להוליך המעות, משמע מהש"ך שדינם כשומרי שכר נתיה"מ כיון שתפקידם רק להעביר את הכסף, אין להם רשות להוציאם וממילא דינם כש"ח.

סעי' י"ב ו) ראובן ששלח את לוי ללוות מעות משמעון, ושמעון טוען שהלוה 50 ואף לוי טוען שראובן שלחו ללוות 50 ולווה 50 ונתנו לו, וראובן טוען ששלחו ללוות רק 20 וזה מה שנתן לו בית אפרים 'לש"ך' (רצ"א ס"ק כ"א) חייב ראובן שבועה דאורייתא

דלשיטתו כיון שהשליח מודה שקיבל 50, אילו היה ראובן מודה ששלחו ללוות 50 (אלא שטוען שלא קיבל) היה שמעון נוטל בלי שבועה וא"כ יש כאן חיוב ממון וכשכופר הוי מודה במקצת שחייב שבועה דאורייתא, אך 'לסמ"ע' (שם) שאף אם ראובן מודה שציוה וכו' גובה שמעון רק בשבועה, א"כ אין כאן חיוב ממון רק ע"י שבועה ובזה מבואר בש"ך (ע"ה ס"ק מ"ג) שאין מתחייב שבועה דאורייתא כשמודה במקצת על ממון כזה באופן הנ"ל לש"ך חייב לוי להשבע היסת לשמעון שנתן את הכסף לראובן בית אפרים לכאורה כיון שאין שמעון יכול לטעון בריא שלא נתן לראובן אלא ע"פ טענת ראובן, ולדעת שמעון הרי הוחזק ראובן כפרן, א"כ הוי כטוען שמא, שאינו יכול להשביע היסת וצ"ע.

סי' קכ"ב

סעי' ח' א) לריטב"א בעל אין צריך הרשאה כיון שידו כידה (עי' ביאורו בש"ך) לש"ך קשה עליו דא"כ לעולם יוכל לדון ולא צריך מיגו כמבואר בשו"ע לשבות יעקב לא קשה עליו.

סעי' ט' ב) כשהשותף היה בעיר ויש לו טענות אחרות לש"ך כרמב"ם שאינו יכול לבטל דברי חברו לשו"ע (סי' קע"ו) רא"ש וטור יכול לבטל ושב הכהן קשה לסתור פסק השו"ע וסתימת הרמ"א.

ג) שותפין שתבעו נתבע, והנתבע דורש ששניהם יגיעו לדיון לסמ"ג וב"ח (לשיטתו אין ע"ז חולק) שניהם חייבים לבוא לש"ך (ולשיטתו הרמב"ם ועוד ראשונים חולקים על הסמ"ג) השני ללא חייב להגיע חכם צבי כל המח' הוא רק בדבר ששייך לחלקו, אך אם לא שייך לחלקו כיון שהוא דיון אחד ממש לכו"ע חייבים שניהם לבוא ואם השני לא רוצה לבוא, יפסיד הראשון, כיון שבמקום לכוף הנתבע כופין את התובע השני, אלא"כ אין טעם לטענת הנתבע כגון שהשני מקבל עליו לקבל את הפסק ואינו טוען שע"י שיבוא השני לא יעז.

סי' קכ"ג

סעי' ד' א) הרשאה שכתוב בו ששני אנשים מסויימים יעסקו יחד במכירת ביתו ואם יארע אונס לאחד, יוכל השני למוכרו לבדו ולא ארע אונס אלא שהשני לא רצה להתעסק בזה לש"ך אין יכול השני לבדו להתעסק במכירה, כיון שאין כאן אונס למבי"ט ושער משפט יכול השני להתעסק לבדו דאין לך אונס גדול מזה כתב הרשאה שפלוגי ופלוגי ימכרו שדהו (ע"פ שער משפט) לשו"ע ורמ"א (יו"ד רכ"ח מ') כוונתו שכל אחד מהם יכול למכור, ולא צריך שניהם יחד לרא"מ (בש"ך שם רט"ז ס"ק כ"ב) אזלינן אחר לשון בני אדם שכוונתם שדווקא שניהם יחד ימכרו.

סעי' ה' ב) מלוה ששלח שליח להתפשר, והמלוה טוען שהתפשר בפחות ממה שאמר לו **שער משפט ונו"ב** אין הלוה חייב לשלם יותר, כיון שהשליח הוא כשליש שנאמן ואף אם יש עדים שאמר לו להתפשר בסכום מסוים, יכול לומר לו שאולי אח"כ חזר בו, ואפי' אם השליח טוען עכשיו שהמלוה צודק, אינו נאמן לחייב את הלוה (אך אם יודעים שהאמת הוא שהשליח שינה, הוי הפשרה כגניבה ואינו כלום).

ג) כתב בהרשאה בין לתיקון בין לעיוות **שו"ע** יכול למחול **צמח צדק** היינו כשכתב נוסח זה בשטר במקום שלא היה צריך כלל לכתבו שמזה מוכרח שהתכוין שיכול אפי' למחול אך כשכתבו במקום שאפשר לפרש שכוונתו היתה על משהו מסויים כגון רק על עיוות שבי"ד עשו וכדומה, אינו יכול למחול כתב בהרשאה בין לדין בין לפשרה **צמח צדק** כוונתו לפשרה של בי"ד כיון שהוא קרוב לדין אלא"כ כתב מפורש שאף בפשרה שיעשה מעצמו.

סעי' ט' ה) נתבע הטוען שאינו רוצה להשבע אפי' היסת ע"פ המורשה, עד שיחרימו בפני התובע על מי שטוען עליו שקר **למהרש"ל ועוד** ישלחו הבי"ד לבי"ד של מקום התובע ויחרימו בפניו **לשו"ע** (ע"פ הש"ך) **ושב הכהן שער משפט** חייב הנתבע להשבע, כיון שאין תקנת הגאונים מוציאה מדינא דגמרא. אך אם הוא הרשאה שמועילה רק מתקנת הגאונים (כגון המבואר בסע' א' וכדומ'), אינו חייב להשבע עד שישלחו לתובע, כיון שאפשר שכך הדין אף לשו"ע דהרי החרם וההרשאה שניהם מתקנת הגאונים.

סעי' י"ד ו) בעכו"ם "חליפין" (כשנותן לגוי את הסודר בעצמו ולא ע"י העדים) **לר"ת** ועוד מועיל **לש"ך** לא מועיל דלשיטתו ר"ת הוא דעת יחיד **תומים** סתר דברי הש"ך. "קנין אגב" **לתומים** לא מועיל, דאל"כ למה לא עשאו ר"ת **לקצוה"ח וחת"ס** (שכך מפורש ברמב"ן ורבינו ירוחם ועוד) מועיל. "חצר" **מהרש"ק** לא מועיל, דחצר מטעם שליחות.

סי' קכ"ה

סעי' ב' א) נפקד שלא הוחזק כפרן שרוצה להוציא מיד השליח כשהשליח קיבל עליו אחריות אפי' מאונסים **לב"ח** אינו יכול להוציא **לש"ך** (ע"פ דגו"מ) יכול להוציא כיון שאם יאנס יאמר המפקיד לנפקד אולי לא נאנס החפץ אלא השליח רצה את החפץ לעצמו.

סעי' ג' ב) כשיש לשליח מיגו נגד המלוה ויש לו גם נגד הלוה ששלחו מיגו דלהד"מ **לסמ"ע** אף הלוה נפטר מהמלוה **לנו"ב** הלוה לא נפטר.

סעי' ה' ג) אם המקבל הוא ת"ח שיש לו פרנסתו בריוח והמשלח שלח לו מתנה משום מצוה דעץ חיים היא למחזיקים בה **לכנה"ג** (בשם מהרי"ט) אינו יכול לחזור בו **לשבות יעקב** יכול לחזור בו (דהמהרי"ט כתבו רק לרווחא דמילתא בת"ח עני).

ד) מש"כ השו"ע שבמקבל עני אינו יכול לחזור בו **לש"ך** אינו יכול להשאל על נדרו **לתומים צ"ע**, דכיון שאינו גזבר ואף אמר לו תן (ולא זכי), ממילא אפשר שהוא רק כשליח הנותן נותן שהניח אצל שליח חפץ לצורך פלוני, שיהיה של פלוני רק לאחר זמן **בית אפרים 1**) הנותן יכול לחזור בו עד הזמן **2**) אף אם אינו יכול לחזור אין השליח חייב לדון עם המקבל כיון שעדיין אין לו כלום **3**) אם נאבד הכסף לשליח אינו צריך לדון עם המקבל דכיון שאין למקבל אפי' שיעבוד, ממילא אינו אפי' גורם לממון.

סעי' ז' ה) למ"ד שבמתנה תן כזכי, אם אמר הולך ותן **שבות יעקב** לא הוי כזכי עד שיתן.

סי' קכ"ו

סעי' א' ב) להעביר כסף במעמד שלשתן ע"מ שהמקבל יקחנו בהלוואה **שער משפט** אי אפשר, כמש"כ הש"ך שאי אפשר להקנות כשנשאר כח לראשון.

ג) מעמד שלשתן לקנות דבר האסור כגון שיתן לחבירו את האבק ריבית **שער משפט** לא חל, וממילא הוי כאילו עדיין לא קיבל המקבל את האבק ריבית ולכן צריך להחזירו לנותן.

סעי' ג' ד) אמר ראובן לשמעון תן מנה ללוי ויש ביד שמעון רק חצי מנה **שער משפט** צ"ע אם קנה מחצה לדעה א' בשו"ע, דאפשר דכיון שוודאי כוונתו שילווח לו חצי א"כ יתכן שכוונתו שכל המנה יהיה בהלוואה.

סעי' י"ג ז) שלח כת"י להודיעו חשבון כמה חייב לו וטוען אח"כ טעיתי **כנה"ג ונו"ב** 'למהר"י אדרבי ומשפטי שמואל' אינו נאמן דמסתמא באופן זה אדם מדקדק 'לרמ"א ומהרשד"ם וספר המפה' נאמן **1**) כיון שאינו כהודאה בעדים **2**) הרי אף בהודאה בעדים דעת הש"ך שיכול לומר טעיתי והוסיף (הנו"ב) שכל זה באופן הנ"ל אך כשעיקר מכתבו לא היה בשביל להודיעו כמה חייב לו אלא להתנצל על שאר הסכום וכדומ', אפשר שלכו"ע נאמן ולכן ישבע הנתבע ויפטר.

סעי' ט"ז ח) עי' רל"ב פת"ש ס"ק ט'.

סעי' י"ז ט) מחותן שביקש מראובן שיתן ממרני (שטר חוב שכל המוציאו גובה בו) לחתנו על הנדוניה, וראובן היה חייב סכום זה למחותן, ואחר זמן מאסה בו בתו באופן שאח"כ נפסק בבי"ד שיכולה לתפוס מטלטלין לנדוניה, ותפסה ממרני זה מבעלה,

אך לפני הפסק דין הקנה החתן את השטר לבעל חובו במעמד שלשתן **שב יעקב** השטר שייך לבעל חוב של החתן כיון שבשעה שקנה במעמד שלשתן היה השטר בחזקת החתן (כיון שעדיין לא נפסק הדין, וכן אפשר שעדיין לא מאסה בו כ"כ) וא"כ כבר קנה הבע"ח, ודומה לסעי' שלנו שאף שאח"כ השתנה הדין כבר קנהו המקבל ואין מוציאים מבע"ח לא מדיני מיאוס ולא כששילם לבע"ח ממעות נדוניה.

סעי' כ"ב י' מש"כ השו"ע שאם הנותן הוא גוי אנס והוציא בכח מיד הלוה, חייב הישראל לשלם גם למקבל וכו' **לש"ך צ"ע** דהרי אין זכיה ושליחות לגוי וא"כ איך זכה המקבל **קרב"ג תי'** דכל מקום שבישראל מישראל מועיל, תיקנו שיועיל אף במעמד שלשתן משום תקנת השוק אף כשע"פ דין לא מועיל ואף בגוי.

סי' קב"ח

סעי' א' א' (א) ראובן שהיה חייב לגוי והגוי פטר את ראובן והעביר את החוב על שמעון, ושמעון הזהיר את ראובן שלא יפרע את החוב כיון שהחוב כבר על שמו, והגוי חייב לו כסף שלא בטוח שיוכל להוציאו, אך ראובן פיחד שהגוי יעליל עליו ולכן הלך ופרע לגוי ואף קיבל את שט"ח **בית אפרים** אם הוא באופן שהגוי פטרו לגמרי שאינו יכול לחזור עליו כלל, אין שמעון חייב כלום לראובן, דהוי כפורע חובו שלא מדעתו (1) אף לסוברים שבגוי אין דין זה היינו רק כשטוען שיכל לפייסו בדברים אך הרי כאן רוצה לפייסו בכסף חובו (2) אף אם אכן יש חשש שהגוי היה מעליל על ראובן מ"מ הוי כמציל עצמו בממון חברו כיון שכבר אין חוב על ראובן (3) אף כשלא ברור שאכן הגוי חייב לשמעון, מ"מ טענתו טענה (4) אף שראובן לקח השט"ח מ"מ כיון שלקח את השטר בתורת תשלומין ולא בתורת קנין (שבזה נחלקו הסמ"ע והש"ך והשארית יוסף בסעי' שלנו) וכשהגוי קיבל את הכסף כבר אין חוב על ישראל וכ"ש כשטוען שהוא חייב כנגדו שאז ממילא לא גרע ממוכר שט"ח והלוה טוען פרוע, שלא יכול לגבות בלי שבועת המוכר והרי הגוי אינו בר שבועה קנה בית שהיה עליו חוב לראובן, ומחמת זה עיכב הקונה סך מסויים של הקניה עד שיסלקו את חוב ראובן, ומת המוכר והלך הקונה וקנה מראובן את החוב בסך מסויים, והיורשים טוענים שהיו מרצים את ראובן בפחות **בית אפרים** הדין עם הקונה (1) הרי למעשה לא נסתלק האדון אלא בסך זה (2) אינם יכולים לטעון שגרם להם היזק, דהרי מי אומר שהיה ראובן מתרצה בפחות (3) אינו כפורע שט"ח של חברו, שהרי קיבלו בקנין.

סעי' ב' ג' (ג) גוי שקנה חפצים מראובן וגם משמעון, ושמעון מכר לו מקח עם מומים, והגוי החזירו לראובן ודרש ממנו להחזיר לו סכום זה **חכם צבי** מותר לראובן לגלות להגוי שהחפץ של שמעון, שהרי מן הדין יש כאן ביטול מקח, אך אינו יכול לדרוש ממנו משמעון בין אם הגוי עשה זאת בטעות ובין בכוונה (1) הרי אף במס צריך

לשלם למי שנתפס בגללו רק כשזה מכח המלך ולא משאר אדם (2) כיון שאינו מחוקי המושל א"כ אף אם המושל תפס אחד, אין חבירו מתחייב.

(ד) גוי שתפס נכסי שמעון למשכון עד שראובן ישלם לו, ולא בתורת פרעון נתייה"מ ראובן חייב לשלם לשמעון מדין שיעבודא דר"נ ראובן היה חייב לגוי, ומחמת זה תפס הגוי מנכסי שמעון שהופקדו אצל ראובן לנתייה"מ חייב ראובן לשלם לשמעון כמו שמצינו שאם המלך לקח במס את הגורן שלו, חייב לשלם לכהן את המעשרות שהיו בגורן זה למעין גנים צ"ע דהרי התם הוא רק מדיני שמים דהרי בלאו הכי הוא ממון שאין לו תובעים.

(ה) ראשי הקהל שלוו בשביל הקהל וחתמו על השטר הגאון מו"ה סענדר אם כתוב בשטר שיגבו ממני שרוצה יכול לגבות ממני שרוצה אפי' מראש הקהל שעזב את העיר, אך אם לא כתוב שיגבה ממני שירצה (1) אם לא כתוב לפני החתימה שלוו עבור הקהל, דין כל ראשי הקהל כשנים שלוו שדינם כערבים לא קבלנים (2) אם כתוב 'עבור הקהל' כל מי שבשעת הפרעון מפורעי המס, חל עליו חיוב, כיון שבאופן זה ראשי הקהל הם רק כשלוחי הקהל, ומי שלא מפורעי המס אין עליו חיוב כלל אפי' שהוא חתום עם ראשי הקהל.

(ו) שלח שליח למכור סחורתו והשליח הבריה את המכס למהר"ח ששון ספק והמע"ה לדברי ריבות ומהרש"ך השליח זכה בדמי המכס נחלת צבי צ"ע, דלכאורה כיון שהסחורה של המשלח, דמי לסי' קפ"ג סעי' ט' שהריוח של המשלח.

סי' קכ"ט

סעי' א' א) כתב שכל מי שילוח לפלוני סך כך וכך, אני נכנס עבורו ערב קבלן לרשד"ם וש"ך וקצוה"ח אינו צריך לשלם כיון שבערב צריך לשון שליחות לנתייה"מ תומים חייב לשלם כיון שעל אמונתו הלווהו שטר שכתוב בו שיגבה אותו מי שיוציאו, וכבר פרעו את החוב ולוו שוב על סמך שטר זה לש"ך יש לו דין שטר דכיון שכתוב שכל מי שיוציאו, היינו גם כל זמן שיוציאו אפי' שנמחל שיעבודו לט"ז קצוה"ח ועוד אין לו דין שטר כיון שנמחל שיעבודו שליש שקיבל חפצים מראובן בתורת משכון ומסר לו שטר שלישות, שאם יאבד סחורות שמעון יקבל שמעון את השטר ויגבה חפצים אלו, ואם לא יאבדו החפצים יהיה שטר אצל ראובן ויקח בחזרה את חפציו, ולבסוף לא נאבד סחורות שמעון, אלא שעשו ראובן ושמעון עוד עיסקה על סמך משכון זה ללא הודעת השליש ובעיסקא השניה נאבד סחורות שמעון וכעת בא שמעון לגבות את החפצים ע"י השטר, והשליש רוצה לתפוס את החפצים לעצמו על חוב שחייב לו שראובן בית אפרים השליש יכל לתפסו אפי' בעיסקא הראשונה וכ"ש בעיסקא השניה, ושמעון אינו קודם אפי' לשאר בע"ח של ראובן, ואין מועיל תפיסת השליש לתפוס לשמעון דהוי תופס לבע"ח במקום שחב לאחרים (אלא שבכל מקום שעשו

ע"פ השליש אפשר שחייב מדינא דגרמי) והטעם דאינו כמשכון (1) לא שייך לומר שאם התחייב יהיה משכון דהחויב הוא דשלבל"ע (2) המשכון לא נקנה לשמעון כיון שאין כאן מעות, ומשיכה לא מועיל כשלא קונה את גוף החפץ אלא שיעבוד (3) אין תורת משכון על חפצים הנמצאים אצל אחר כיון שלא עשה בו שום קנין (4) אם השליש חוזר בו לפני שנתן שטר שלישות, ודאי יכול לחזור בו אפי' כשזכה בשביל שמעון, כיון שלא שייך לזכות לו בשעת קבלה כיון שעדיין אין חויב דהרי עדיין לא נאבד העיסקה (5) שטר זה כבר נמחל שעבודו לט"ז וקצוה"ח הנ"ל, וא"כ אין כאן חויב לשמעון (6) ראובן ושמעון לא יכולים לשעבד למשכון חפצים הנמצאים אצל השליש ללא ידיעתו. וסיים שבכל טעם בנפרד היה מספיק לזכות את השליש פת"ש צ"ע.

סעי' ג' ב) ערב שהוציאו על פיו משכון ששוה פחות משווי ההלוואה לרדב"ז הוי כערב בשעת מתן מעות על כל החוב, שכיון שנראה שהלוה ממהר לפדותו מוכח ששוה לו כנגד כל החוב **שער משפט** לכאורה הוא כערב בשעת מתן מעות רק כנגד המשכון אך למעשה אף כנגד המשכון ספק אם הוא כערב בשעת מתן מעות.

סעי' ד' ג) ערב שנכנס אחרי שמכרו דיבר בהקפה קודם שכתבו שטר על הסכום **רשמי שאלה** במקום שהדרך להקפיד לכתוב שטר, הוי כערב בשעת מתן מעות, כיון שלא נקנה המקח עד כתיבת השטר, וכן בכל הלוואת מעות שכתבו הפוסקים שצריך שעת מתן מעות היינו כשאין הדרך לכתוב שטר אלא שאחרי מתן המעות החליטו לכתוב שטר, וסיים שכך נראה אך מהסס למעשה כיון שלא מצא כך בשום פוסק קדמון.

סעי' ה' ד) מקבל עיסקא שהעמיד ערב על השבח שצריך לתת לנותן **לש"ך ונתיה"מ** הוי כערב שלא בשעת מתן מעות כיון שלא הוציא ממון על פיו דהרי כשיהיה שבח הוא מיד נמצא אצל המקבל **לקצוה"ח ועמודי אור** הוי כערב בשעת מתן מעות שכיון שהריוח של החצי פיקדון שייך לנותן, ממילא הוי כמעמיד ערב שאם ילוה לו לאחר זמן, יחזיר לו.

ה) לשיטת הראב"ד בסעי' ד' שערב לאחר חיתום שטרות הוי ערב בלי קנין, אם עשו שטר נפרד על הערבות **לסמ"ע** הוי כדין אחר חיתום שטרות **לש"ך** אפשר שגרע וצריך קנין **רשמי שאלה** חילק בזה עיי"ש.

סעי' ח' ו) אם הלוה אומר לא לויתי מעולם **לרמ"א** הערב חייב לשלם אף שהלוה נפטר, כיון שבעצם הלוה חייב אלא שאי אפשר להוציא מידו (ע"פ הב"ח) **ושב הכהן ועוד צ"ע**, כיון שמסי' נ"ט לגבי שני יוסף בן שמעון מוכח שאם אי אפשר להוציא מיד הלוה אף שוודאי חייב, אין לחייב את הערב, אמנם בקבלן נראה דחייב ב"י (ע"פ

נחלת צבי) בלוה גוי, חייב הלוה כיון שידוע שכופרים, אך בלוה ישראל צ"ע דאולי לא אסיק אדעתיה שיכפור ש"ך ב"ח אף בלוה גוי צ"ע דאפשר שלא נעשה ערב ע"ד שהלוה יכפור.

סעי' ט' ח) מלוה הבא לגבות מערב, במלוה בשטר **לסמ"ע** צריך המלוה להשבע שהלוה עדיין חייב לו כמו כל מלוה הגובה מלקוחות לתומים צ"ע, דלא דמי ללקוחות שכלל לא נכנסו בשיעבוד הלוואה לנתיה"מ כסמ"ע כיון שהוי כנפרע מנכסי הלוה שלא בפניו **לושב הכהן** בערב רגיל צריך המלוה להשבע כיון שהוי כאילו הלוה טוען פרעתי אך בקבלן כיון שהתביעה על הערב, אין המלוה צריך שבועה כיון שהוי כאיני יודע אם פרעתיך.

סעי' י"ב ט) מלוה הבא ליפרע מן הערב כשהלוה במדינת הים להרב המגיד והש"ך אינו יכול בין בערב בין בקבלן, דחיישינן שמא הלוה כבר פרע לו **לב"ח** ו**לושב הכהן** מערב קבלן אפשר לגבות אך מערב רגיל לא **לב"ח** דכיון שהחויב על הלוה א"כ כלפי הערב הוי כאינו יודע אם נתחייבתי משא"כ בקבלן **לושב הכהן** דכיון דהלוה יכל להפטר ע"י שיאמר פרעתי, ממילא פטור הערב, דאין הערב חייב אלא"כ הלוה חייב (משא"כ בקבלן שהחויב עליו) **ונפק"מ** אם המלוה תפס מהערב שלא בעדים דלב"ח הוי תפיסה ולושב הכהן לא, אך לכו"ע אם הלוה כבר עמד בדין והודה וטען שאין לו ומחמת כן נתחייב הערב, אין הערב יכול לטעון אולי פרע לך אח"כ, כיון שעתה אין כלל דין לתבוע את הלוה דכבר תבעו וממילא חל החיוב על הערב.

י) לוח הטוען שנתן לערב לפרוע למלוה **לרמ"א** הלוה נפטר לש"ך לא יפטר, דיכול לומר לו שלא היה לו לתת לערב כו' **תומים** ונתיה"מ אם הוא ערב קבלן, לכו"ע נפטר הלוה **ושב הכהן** אם הערב לא קיבל אחריות אונסים, לכו"ע לא נפטר הלוה. ובקיבל אחריות אונסים, כיון שזה מח' כנ"ל קשה להוציא מיד המוחזק.

סעי' י"ד יא) מלוה שהתנה עם הערב 'ממי שארצה אפרע' **רשמי** **שאלה** סוגיא דעלמא כדעה א' בשו"ע שיכול ליפרע מהערב תחילה (אלא"כ יש מנהג קבוע להיפך) ואף לחולקים היינו כשיש ללוה קרקעות אך אם יש לו רק מטלטלים לכו"ע יכול לגבות מהערב.

סעי' ט"ז יב) כשהלוה טוען פרעתי או שמת ונפטרו היתומים או שאינו כאן, והערב הוא קבלן **למרדכי** ו**רמ"א** גובה מהערב **לרב המגיד** וש"ך לא גובה מהערב (כך דעתו, דלא כנראה מהש"ך שהועתק בבאה"ט) **לבעל התרומות** ו**ראב"ד** (ע"פ ושב הכהן, אך לש"ך דעתם כרב המגיד) אם טוען פרעתי או שמת וכו', אי אפשר לגבות מהערב, אך אם אינו כאן, אפשר לגבות מהערב **ושב הכהן** אין להוציא מיד מוחזק נגד דעת בעל התרומות, אך אפשר להוציא נגד המוחזק כשאין הלוה כאן, כיון שהרב המגיד

הוא יחידאה אם הלוה טוען שקיבל כסף מזוייף ששוה פחות ויש ערב קבלן חכם צבי אי אפשר להוציא מהערב (אלא שמשמע מלשונו שדין זה תלוי במח' דלעיל, אך הפת"ש טוען שהכא לכו"ע אי אפשר לגבות מהערב וצ"ע).

סי' ק"ל

סעי' ג' א (לוה שכתב לערב שטר 1) שעל הלוה לפצות את הערב שלא יגרם לו שום נזק 2) שהערב יהיה נאמן לומר ששילם ולא שילמו לו, אף ללא שבועה, והלוה לא יוכל להפטר בטענת פרוע וכו', והלוה טוען שנתן לערב מעות לפרוע למלוה (לפני שהערב שילם) והערב כופר **עבודת הגרשוני** הערב נאמן ע"י שבועה, כיון שהנאמנות לא מועיל כאן דהרי אינו טוען פרוע אלא שנתן לו מתחילה המעות, ולכן צריך שבועה, אך מ"מ חייב לו כיון שנשאר לו חיוב פיצוי דהיינו שלא יצטרך להוציא מעות, ועוד דכיון שיש לערב שטר יכול לומר לו שטרך בידי מאי בעי וכו' ולכן הערב נפרע ע"י שבועה.

סעי' ז' ב שמעון חתם עם ראובן על ההלוואה, אך ידוע שחתם רק כיון שבלא זה לא יתנו לראובן את ההלוואה, ומת ראובן והיורשים טוענים ששמעו מפיו ששמעון חייב לו ממקום אחר כסך חצי ההלוואה וכשיהיה לו פנאי יתבענו **נאות דשא ועוד** אם טוענים שאביהם טען שיש לו תביעה בוודאי, נאמנים בשבועה יש להם מיגו אך לא טוענים ליתומים בלי מיגו כיון 1) לאב לא היה מיגו דפרעתו, כיון שיש למלוה שטר והוא תוך זמנו ובסתמא לא חוששים שפרע לערב כו' 2) וכן לא היה לו מיגו לומר דשמעון אכן קיבל חלק מההלוואה וכדומ', דמילתא דלא שכיחא לגמרי, לכו"ע לא טוענים ליתומים. אך אם האב טען בשמא, אין נאמנים היורשים אפי' במיגו (אלא ששמעון יקבל עליו חרם שאינו חייב) דאין הספק שמא היה מתברר שהאמת עם אביהם מוציא מידי ודאי חיוב, ואף אם טענינן ליתמי מילתא דלא שכיחא לגמרי, הני מילי בטענות שאם הם נכונות אין כלל חוב משא"כ הכא שטענת יש לי בידך הוא מחוץ לחוב.

סי' קל"א

סעי' א' א (ערב דלאחר מתן מעות שקנו מידו ורוצה לחזור בו כשעדין עסוקים באותו ענין **שער משפט** צ"ע אם הוא כקנין סודר וא"כ יכול לחזור, או כמעמד שלשתן וא"כ אינו יכול לחזור בו.

סעי' ב' ב אם הלוה טוען שהערב קבלן וממילא יכול לגבות ממנו תחילה, והערב טוען שהוא ערב רגיל **שער משפט** הערב צריך להשבע, כיון שאף חסרון טירחא הוא כממון גמור וא"כ יש כאן כפירת ממון.

סעי' ד' ג) בנידון השו"ע חכם צבי יכול המוחזק לומר קים לי, אלא"כ הוא קבלן שאז לכו"ע חייב הערב לשלם כשהערב לא התרה אלא שהאריכו הזמן בסתם ולא שאלו את הערב לחכם צבי תלוי במח' דהשו"ע ואפשר שלחולקים צריך הערב לעשות אפי' קנין, דלשיטתו החיוב של הערב היה רק עד הזמן שסיכמו לכנה"ג וגר"א לכו"ע הערב חייב פת"ש המוחזק יכול לומר קים לי אפי' שזה מח' אם יש מח', כיון שאפשר לומר קים לי אף בספק ספיקא וצ"ע ערב קבלן שעושים בשטרי התנאים חכם צבי דינו כערב רגיל אפי' לרמ"א בסי' קכ"ט י"ח (שסובר שאם כתוב בשטר שהוא קבלן מתחייב כקבלן) (1) דהתם מסתמא התחייב בלשון המועיל משא"כ בזמנינו שידוע שבתנאים לא אומרים לשון המועיל (2) ערבות דשידוכין יותר קל כמבואר בסמ"ע וש"ך.

ד) כשהגיע זמן התשלום, והמלוה אינו כאן או שהוא גברא אלימא, ולכן רוצה הערב למחות בלוה שיפטרנו מהערבות רמ"א יכול לתומים דין זה לא תלוי במח' דהשו"ע אם יכול להתרות במלוה, אלא הוא לכו"ע לש"ך ובית אפרים כוונת הרמ"א רק ליש חולקים, אלא שאם הערב התנה מתחילה עם המלוה שיהיה ערב רק עד הזמן שסוכם, לכו"ע אין הלוה יכול לכופו להמשיך התחייבותו אף שהתנה רק עם המלוה.

סי' קל"ב

סעי' ב' א) אם האשה כתבה שטר ערבות, אך לא כתבה מטלטלים אגב קרקע לש"ך גובים מהמטלטלים, דמדינא הבעל יורש לסמ"ע ורעק"א אין גובים, כיון דמדינא אין גובים כלל מטלטלים מיורשים אלא מתקנת הגאונים, וא"כ הכא משאירים דינו כלוקח. אך אם כתבה אגב גובים מטלטלים אפי' שיש תקנת השוק לא לגבות מלקוחות, דכיון דמדינא גובים, אמרינן דדינו כיוורש מחמת פסידת המלוה במלוה ע"פ לש"ך גובים ממטלטלים הנמצאים בעין לרעק"א תומים נתיה"מ ועוד אין גובים.

סי' קל"ג

סעי' ב' א) טען בפני עדים לקחתיהו, ואח"כ רוצה לטעון לפני בי"ד לקוח במיגו דהחזרתי לסמ"ע אינו נאמן, דכיון שטען מתחילה לקוח ממילא לא יטעון החזרתי לש"ך נאמן, אלא"כ ראו אותו העדים בידו קודם שטען לקחתיהו שאז לא היה נאמן בתחילה כשטען לקוח רעק"א היינו כשהעדים שראו את החפץ בידו מכירים שהוא של המערער, אך אם יודעים זאת רק ע"פ התופס, ממילא נאמן בתחילה לטעון לקוח וממילא אף עכשיו נאמן לשיטת הש"ך.

סי' קל"ו

סעי' ב' א) קיבל מכובסת גויה חפץ שאינו שלו ושהה אצלו ימים רבים לט"ז הוי שלו, כיון שודאי כבר התיאש וכבר שילמה להם לקצוה"ח צריך להחזיר, אלא"כ ידוע שבעליו התיאש לפני שהגיע אליו נתיה"מ הט"ז איירי כשמכבסת רק לבני העיר, וממה שלא שמעו שמחפשים זאת, מוכח שכבר שהתה אצלה זמן רב וכבר שילמה להם וגם התיאשו קודם שבאו לידו.

סי' קל"ח

סעי' א' א) אחד שלקח את חברו אצלו לביתו בשכר, ע"מ שידור בו כמה שנים, ונפל מח' ביניהם על מטלטלין של הבית עבודת הגרשוני אף בזה המטלטלין בחזקת המוחזק בבית כמש"כ הרמ"א, והטעם (1) אף דשכירות ליומא ממכר הוא, מ"מ רבו הדיעות (וכן דעת השו"ע בסי' שי"ג) ששכירות ליומא ממכר רק לגבי הונאה (2) כשאינו משכיר את גוף הקרקע אלא שמתנה ידור פלוני וכדומ', לא מהני שום קנין ויכולים לחזור בהם וא"כ ממילא לכו"ע אינו כממכר.

סעי' ו' ב) ראובן ושמעון שהפקידו אצל שלישי ע"מ שלא יתן לאחד מהם אלא בריצוי שניהם, ובאו שניהם בפני השליש ואמר ראובן שהוסכם ביניהם שיהיה שלו ושמעון שותק **שבות יעקב** שתיקתו כהודאה וממילא שייך לראובן, כיון שכשזה ביד השליש הוי כתפסי תרוייהו וכשאומר ששייך לו לבדו בפני השליש שנאמן כבי תרי, הוי כתקפה מידו בפני עדים ושתק שכתב השו"ע ששתיקתו כהודאה.

סי' קל"ט

סעי' א' א) כשאין מוחזק ועדיין לא תפסו נו"ב ספק אם יכול אחד לומר לחברו או השבע או הניחני לתפוס.

סי' ק"מ

סעי' א' ב) מחזיק שטוען ליתומים שהחפץ ממושכן בידו מאביהם על סך מעות, ומת רשב"א (המובא בסמ"ע כך כוונתו ע"פ דגו"מ) יורשיו יכולים להשבע.

סעי' ה' ג) מש"כ השו"ע אינו נאמן לתומים אינו נאמן אפי' בשבועה, דכיון שטען שיש לו שטר ואח"כ טוען שאבד, יש ריעותא לפנינו לב"ח ו**שבות יעקב** אינו נאמן בלי שבועה אך ע"י שבועה נאמן **כנה"ג** הב"ח איירי כשמוכח שאכן נאבד כגון שהלך לחפש וכדומ' אך כשטען שיש שטר וכשביקשוהו להביאו אמר שנאבד לכו"ע אינו נאמן בשבועה.

סעי' ז' ד) אשה או בע"ח שבאים לגבות מהקרקע והמוחזק טוען שכבר מוחזק ג' שנים **תשובת מימון** אין חזקה נגד מי שיש לו רק שיעבוד בקרקע, והטעם (1) (מובא בסמ"ע) שהבע"ח סומך עצמו שימצא נכסים אחרים לכן לא מוחה (2) (שבות יעקב שכן משמע מהתשובה שם) דכיון שגוף החוב נשאר אצל הבע"ח ממילא אין סיבה לא להזהר בשטר משא"כ במוכר רגיל שלא משאיר אצלו כלום, ולפי טעם זה אף במלוה או בעל שחייב להרבה אנשים וא"כ אין סיכוי למצוא נכסים אחרים אין חזקה נגד הבע"ח דאין צריך למחות.

ה) מחזיק שטוען שלא קיבל שטר מעולם ורוצה להיות נאמן במיגו שיכל לומר שהיה לו שטר ואבד **שער משפט צ"ע**, דאולי הוא מיגו נגד עדים כיון שכל הקונה קרקע נוטל שטר.

סעי' ח' ו) בתים שלא עומדים להשכרה וכן מי שברח מחמת ממון שאין מי שישכיר דירתו (שאז דינו כלא קיימא לאגרא) **שער משפט צ"ע** אם יש בהם חזקה, דאפשר שלא מיחה כיון שלא איכפת ליה כיון שאינו חסר, אך מאידך אולי היה צריך למחות כדי שלא יחזיק.

ז) מה שנכתב בפנקס הקהילה רק ע"י נאמן הקהילה במעמד הקהל **חת"ס** הוי כשטר גמור.

סעי' י"ב ח) בשוכרים צריך שני שוכרים **סמ"ע (ע"פ נתי"מ)** כיון שהם עצמם העדים לכן צריך שנים ל"א הראשון בשו"ע ששוכרים בלי שטר אינו חזקה אפי' שלכאורה היה צריך למחות בשוכרים כדי שהם לא יחזיקו **סמ"ע (ע"פ דגו"מ)** (1) דהמערער היה בטוח שהם לא יטענו שקר (2) כיון שידע שאין עדים בלעדיהם ממילא לא יוכלו להחזיק.

סי' קמ"א

סעי' א' א) חודש העיבור **שער משפט צ"ע** אם הוא בכלל הג' שנים.

סי' קמ"ב

סעי' א' א) אם המערער שכר את הדבר שמערער עליו לט"ז אין הוכחה שלא צודק, דכיון ששכירות כמכר הרי אמרינן בגמ' שאדם עשוי לקנות טענתו בדבר מועט **לסמ"ע וחת"ס** יש מזה הוכחה שלא צודק, דאין אדם עשוי לשכור כל הזמן דע"ז יעלה לו הדבר יותר מהקרקע.

סעי' ב' ב) מש"כ השו"ע שהמערער יכול לומר שהיה בטעות רשמי **שאלה** היינו בסיוע אך אם המוחזק טוען שהמערער עצמו ציין את המקום ואפשר שהיה ע"י מדידה, אמרינן דוודאי מחל. אך אם יודע זאת רק ע"פ אשתו, חייב להחזיר ויכול רק להחרים

סתם, דאי אפשר להוציא ממון ע"י טענת בריא של קרוב וא"כ הוי כאיני יודע אם מחלת לי דהוי כאיני יודע אם פרעתיך שחייב, ואף דבלא הוי לי למידע יש שיטות שאף אם אינו יודע אם פרעו פטור, הכא מהיכא תיתי לומר שמחל.

סי' קמ"ה

סעי' ב' א) מש"כ הסמ"ע שאף שמועיל 6 עדים על 6 שנים רצופות מ"מ לא מועיל 2 עדים שאחד על א' ג' ה' ואחד על ב' ד' ו', טעמו לנתיה"מ שב6 עדים אם נאמר כדברי המערער נצטרך לומר ש2 עדים שיקרו משא"כ ב' א' ג' ה' דאם עד אחד משקר כבר אין חזקה לאבנ"מ (בהג"ה) ופת"ש שב6 עדים דנים כל עדות על 3 שנים כעד אחד, ואף אם אחד משקר והשני אומר אמת, יש כאן באמת 3 שני חזקה, אך בא' ג' ה' אם אחד משקר אין כאן שני חזקה דהרי אינם רצופים.

סי' קמ"ו

סעי' ג' א) מש"כ השו"ע אמר לעדים אל תאמרו וכו' הוי חזקה, טעמו חת"ס דכיון שאין ריעותא משתיקת המערער, אף שאין ריעותא מאיבוד השטר, כיון ששניהם שוים, יד המערער על העליונה דהרי יש לו חזקת מרא קמא.

סעי' י' ב) מש"כ הסמ"ע שיורש או לוקח שהחזיקו ג' שנים אינם צריכים להביא ראיה שהם יורשים תומים ונתיה"מ היינו כשהיה ג' שנים אצל היורש ויום אחד אצל המוריש, שאז יש ליורש מיגו דמינך זבינתיה, אך אם היה ג' שנים אצל המוריש ויום אחד אצל המוריש צריך להביא ראיה שהוא יורש, והראיה שצריך לזה לבית דוד ושיטמ"ק מספיק שמביא ראיה שהוא קרוב הראוי ליורשו וללח"מ צריך להביא ראיה שבא לידו בתורת ירושה ולא בתורת אריסות וכדומ'.

ג) בע"ח תומים ונתיה"מ אם כבר החזיק בקרקע (בית דוד היינו חזקת קנין ולא צריך חזקת ג' שנים, דמיד טענינן ליה, ואף אם החזיק בקרקע אחת קנה השאר כיון שיש לו חוב על הכל) דינו כיוורש כמש"כ הרמ"א, אך אם רוצה לגבות, אינו כיוורש אלא צריך ראיה גמורה כיון שבע"ח מכאן ולהבא גובה.

ד) אם אין עדים שדר בה המוכר אך יש עדים או שטר שמכרה למחזיק זה למהרי"ט מועיל, דאם לא היתה שלו, לא היה מוכרה למל"מ קצוה"ח ושער משפט לא מועיל.

סעי' י"ד ה) לוקח שהביא ראיה שדר בה המוכר יום אחד, אך המוכר אומר שלא קנאה מהמערער לתפארת שמואל אין מועיל ראית הלוקח לכתנות פסים מועיל, כיון שאין המוכר נאמן לאבד זכות הלוקח.

סעי' י"ז ו) מערער שהיה סרסור בקניית הקרקע לראנ"ח אם יש ע"ז עדים, איבד זכותו, דכיון שעשה מעשה הוי כחתם עליו עד, אך אם הוא רק ע"פ טענת המחזיק,

לא איבד המערער זכותו אף שיש למחזיק מיגו דמינך זבינתה, כיון שטענת סרסור הוא רק ראייה שאין למערער זכות בקרקע, ואין מביאים ראייה מהבע"ד עצמו לשער משפט ומבי"ט אף כשידוע לנו רק ע"י המחזיק ויש לו מיגו, איבד המערער זכותו כיון שלמעשה לפי דבריו יש כאן ראייה שהמערער משקר.

סעי' כ' ז אם המחזיק טען קנייתה מאביו, והנה השטר, והביא המערער שטר שקנהו מאביו קודם לכן, ואח"כ הביא המחזיק עדים שקנהו לפני"כ אלא שלא כתב השטר עד הזמן ההוא **ראנ"ח** המחזיק נאמן (1) **לי"א** בשו"ע, הוא הדין הכא אינו חזקה דבתחילה התכוין על זמן שמספיק לו ע"פ הלכה, ולא שאין יותר (2) כיון שאמר 'והנה השטר' ולא אמר שקנה מזמן זה, אפשר לומר שקנהו לפני"כ (3) יש שיטות שאם הביא עדים על טענתו השניה, נאמן **פת"ש** וצ"ע.

סעי' כ"א ח מש"כ השו"ע שנאמן **ש"ך** (ע"פ דגו"מ) היינו אפי' כשיש לו עדים רק על ג' שנים ואפי' אם המחזיק עצמו טוען שדר ג' שנים, אעפ"כ נאמן במיגו שלקחה קודם.

סי' קמ"ט

סעי' ב' א אם שותף אחד השכירה לאחרים ופרעו השכירות רק לשותף זה למהרי"ט הוי חזקה **לשבות יעקב** לא הוי חזקה (ולשיטתו המהרי"ט כתבו רק לפלפולא).

סעי' ו' ב ראובן שיש לו מקום בביהכנ"ס וכלתו ישבה שם 3 שנים ומת, ובעלה שהוא בנו טוען שקנהו מאביו וטען שיש לו שטר, והלך לחפשו וטען שאבד **שבות יעקב** אם יש לו כמה כלות והושיב רק את זו הוי חזקה, כיון שאין הבן סמוך על שולחן אביו, ואף כשאין דרך הקרובים להקפיד זה על זה בישיבת ביהכנ"ס מסתמא לא היה משנה לתת רק לה, אלא שכיון שטען שאבד השטר צריך לישיבע ע"ז.

סעי' ל"א ג נהג להחזיק במצוה בחינם או ע"י שנתן לצדקה סך מסויים, ועמדו אחרים שרוצים לתת סכום גדול יותר כדי לקבל מצוה זו **שער משפט ומהר"י הלוי** אף אם כוונת השניים לא לשם שמים, הם קודמים, כיון שיש לעניים ריוח ע"י זה.

ד יחיד שקנה מהמלך לעשות בביתו ביהכנ"ס קבוע ואח"כ השתדלו הקהל שהמלך יאשר לעשות ביהכנ"ס גדול ולאסור להתפלל בשאר ביהכנ"ס כדי שיוכלו למכור את המקומות שיהיה סיוע להוצאות הבנין, והיחיד הנ"ל ניזוק ע"ז או שהמלך גזר שיביאו לו סך מסויים **שב יעקב** אם בפעם הראשונה עשה היחיד שלא ברשות, אין חייבים לו כלום ואסור לו לקחת כסף מהציבור, כיון שעשו כדן, אך אם עשה זאת בתחילה מרצון הקהל, חייבין לשלם לו היזיקו כיון שעשו שלא כדן, דאף למתירים לשנות מקום ביהכנ"ס קבוע מביתו של יחיד לביהכנ"ס קבוע, מ"מ היינו כשמשאירים את שאר הביהכנ"ס אך כשמבטל את שאר הביהכנ"ס לכו"ע אסור.

סי' קנ"ג

סעי' א' א (א) כנס את הכותל לתוך שלו כדי להוציא זיז נתיה"מ אסור, כיון שיש היזק ראיה כשישתמש בזיז.

סעי' י"א ב (ב) אם רוצה לכתחילה להגביה השופכין למהריב"ל (ע"פ רעק"א) אין חבירו יכול למחות בו, דכיון שודאי קנה מקום הנחת הצינור הוי כעושה בשלו וכל זמן שלא מבורר שהוא מזיק (דהרי יש כאן מח') מותר. אך באופן שודאי מזיק אלא שיש מח' אם היה הקנין, לכתחילה יכול למחות בו כמבואר ברשב"א למהרי"ט אף הכא חבירו יכול למחות בו, כיון שהוא ודאי נזק אלא שבא לזכות מתורת חזקה.

סעי' ט"ז ג (ג) מכר חצי ביתו ללוקח, והלוקח הרחיב חלקו על חשבון החצי של המוכר והלוקח טוען שהמוכר ראה ולא מיחה, והמוכר טוען שמיחה שבות יעקב הדין עם המוכר (1) דהמשתמש בשל חבירו (מבואר הכא בסמ"ע) צריך חזקת ג' שנים (2) דמח' אם מועיל מחילה כשיש שטר וא"כ המוכר הוא מוחזק כיון שהוא בעלים הראשונים (3) כשהבעל דבר מכחיש שלא מיחה, לכו"ע לא מהני מחילה כשיש שטר.

סי' קנ"ד

סעי' א' א (א) מש"כ השו"ע שיכול לבנות עליה ע"ג ביתו ולפותחה לביתו נתיה"מ היינו כשהעליה לצורך אוצרות, אך להוסיף דיורין מבואר בסעי' ב' שאינו יכול.

(ב) בנה עליה ע"ג ביתו ופתחו לביתו אלא שעשה לה חדר מדרגות נפרד שאפשר לצאת משם ישר לחצר רעק"א אפשר למחות בו, דכל מה שהתיר השו"ע בפותח לתוך ביתו הוא מטעם דאז מסתמא לא ישכירו לאחרים אך באופן הנ"ל שכך הדרך להשכיר, יכול למחות בו.

סעי' ב' ג (ג) מש"כ הרמ"א שאפי' שיש ביהכ"ס אחד יכול השותף להוסיף דיורים דגו"מ כוונתו שיש שתי ביהכ"ס אלא שיש חפירה אחת וכשיש יותר אנשים מתמלאת יותר מהר, אך אם יש רק ביהכ"ס אחד ודאי מעכב עליו כיון שיהיה יותר זמן תפוס.

(ד) הרוצה לפתוח פתח בחצר לדיר שיש לו בחצר אחרת עבודת הגרשוני אינו יכול, דכיון שהדיר קבוע אף שאינו תשמיש תדיר, דמי לבית שאסר השו"ע בסעי' א' (ולא כחצר שמבואר בסמ"ע הכא שיכול מטעם דהילוך בני אדם מהשוק בחצר הוא עראי).

סעי' ג' ה (ה) כנס לתוך שלו ורוצה לעשות שם חלון נגד חצר חבירו נתיה"מ אסור בלי כותל, משום היזק ראיה.

(ו) עשה כותל עם צורה שמראה שבזמן מן הזמנים רוצה לפתוח שם חלונות תשובת הגאונים (ע"פ פת"ש) חבירו מעכב עליו דחושש שכשילך למדינת הים יפתח את

החלונות, אך אם רוצה לעשות רק צורת חלון ליופי אין יכול למחות בו כיון שלא מוכח שרוצה לפתוח חלון.

ח) ראובן בנה בליטה מביתו והניח 4 אמות מחלונו של שמעון וכדי למנוע מחלוקת מסכים לעשות גדר למנוע היזק ראייה, ושמעון טוען שהגדר יסתיר לו את השוק **כנה"ג** הדין עם ראובן, כיון שמניעת ראייה אינו היזק.

סעי' ד' ט) היה לו קיר מזכוכית ורוצה לפתוח שם חלון רב אחד אסור כיון שבלי הזכוכית יש יותר היזק ראייה **פת"ש** צ"ע רוצה לעשות קיר מזכוכית אטומה שנכנס רק אור ואי אפשר לראות (וכונס לתוך שלו 4 אמות שאז לא ימנע את חברו מלבנות כשירצה) **ב"י** (תשו' אבקת רוכל) יכול, דאין חברו יכול לטעון שחושש שישבר, דלא גרע ממחיצת קנים אך נכון לעשות לפניו רשת ברזל עם חורים קטנים שאז גם אם ישבר הזכוכית תחצוץ הרשת.

סעי' י' יא) עצי פרי השייכים לראובן שמסתירים לשמעון את האור **שבות יעקב** אם האילן עב וגדול ומאפיל מאוד, מחוייב לקוצו ואין כאן איסור בל תשחית כיון שאינו עושה דרך השחתה אלא משום שמזיק (דאפי' אם מזיק לעצמו מותר), אך אם האילן פחות מהנ"ל אין טענת מאפיל דלא דמי לבנין.

סעי' ט"ז יד) מש"כ השו"ע בשם הרמב"ן שאי אפשר להחזיק כשעדיין לא מזיקו **רעק"א** (1) הרמב"ן עצמו מסופק בזה (2) רוב הפוסקים חולקים על הרמב"ן (3) אף לרמב"ן עכ"פ מועילה החזקה לענין שלא יכול להאפיל עליו כל זמן שאינו מזיקו.

טו) ראובן פתח חלון לרשות חברו שהוא כמה שנים מיצר שהחזיקו בו רבים, וחברו לא מיחה מיד **מים חיים** אין ראובן צריך לסגור חלונו (1) אם יש לו עד ששמעון הסכים להחזקת הרבים הוי פתוח לרה"ר וחזקתו חזקה (ואינו צריך שבועה כיון שהעד מסייעו) (2) אם אין לו עד יכול לישבע, אף אם אינו מביא ראייה (3) אף בלא כל הנ"ל יכול לומר קים לי כהט"ז שדעתו שדעת הרמ"א כרמב"ם שחזקת תשמישים הוא לאלתר וכן שהלכה כרבינו יונה והריב"ש שאף כשלא מזיקו עכשיו יש חזקה.

מש"כ הרמ"א שיש חולקין שהיזק ראייה הוא היזק דממילא **רעק"א** לא מצינו מי הם שיטה זו במפורש ולכן קשה לומר קים לי כמותם, אך אף לפי זה אינו יכול לפתוח חלון לחורבת חברו ע"מ לסתום כשיבנה ע"י שיאמר קים לי כרא"ש, כיון שהשני יאמר לו אולי יבוא בי"ד טועין שיפסקו כ"א ברמ"א שאחר שכבר פתח אין צריך לסגרו כיון שעכשיו הוא רק היזק דממילא (אך אין הבי"ד יכולים לפסוק כרבינו יונה וריב"ש שיש חזקה, דכיון שאומר קים לי כרא"ש, לא שייך חזקה דהרי לשיטתו יכול לפתוח ואין יכול למחות בו).

סעי' י"ח יז) מש"כ הרמ"א להורות דאמרינן שישראל מקבל כל כוח הגוי **שבות יעקב** כל זה נאמר רק בדינים אלו שמפורסם לכל ולא משתנה, אך אין לדמות לכאן אופנים אחרים.

סעי' כ"ח יח) מש"כ הרמ"א לענין מכר בית ושייר החצר לעצמו מח' אם יכול לחייבו לסתום חלונותיו **רעק"א** היינו לענין לסתום אך לכו"ע אסור לו לפתוח חלונות חדשים מכר בית בחצר שהיה פתוח מכל צד, והתנה שיוכל לעבור דרך ביתו לרה"ר וכן שיוכל לבנות עד רום רקיעא והוסיף לו עוד ג' אמות בחצר וכן שלא יוכל המוכר לבנות בחצר אלא אוצר עצים, ועתה רוצה הקונה להרחיב את הבית וגם לבנות על ביתו בית שיפתח לחדר מדרגות נפרד קרוב לפתח ביתו בפנים ולפתוח חלונות לחצר **רעק"א** אינו יכול לבנות (1) לפתוח חלונות לא יכול, כיון שהוא עכ"פ מח' כמבואר ברמ"א כאן ואף לחולקים הרי מבואר לעיל שלפתוח חלונות חדשים לכו"ע לא יכול וכן יש לצרף את דעת הרמב"ן שאין כלל חזקה להיזק ראייה (ויש כאן היזק ראייה שהרי יכול להשתמש בחצר שימוש צנוע) (2) לבנות עליה כנ"ל, לכו"ע אסור דכיון שדרך להשכירו כך, לכו"ע אסור לבנותו אף שפתוח לביתו דמש"כ שיוכל לבנות עליו היינו בית לאוצר (כדי שהבית דין לא יפסקו כשיטות שאוסרות אף את זה) (3) להרחיב את הבית, אינו יכול כי מרבה לו שופכים לחצרו.

סי' קנ"ה

סעי' ב' א) הרוצה לעשות כל הדברים האלו תחת דירת חבירו (לא תחת אוצר) **נו"ב** אף שלרמב"ן ורי"א ז' אסור דלשיטתם כך דעת הירושלמי, מ"מ ממה שהרי"ף והרמב"ם לא הביאוהו מוכח שכוונת הירושלמי אחרת (וע"ז הבבלי חולק) ולכן אין העליון יכול למחות בתחתון.

סעי' י"ד ג) מש"כ הרמ"א די"א שהוא דווקא כשקנו מהמלך **נתייה"מ** כוונתו שכל זמן שאינו מברר שקנה מהמלך, אין לו ד' אמות.

סעי' י"ט ד) מש"כ הרמ"א וכן מותר לעשות וכו' שהוא דעת הרא"ש והטור **רעק"א** כוונתם שבגפת וכדומ' מותר רק עד שהשני יבנה את הכותל (דלא כמשמע מהרמ"א), אלא שלמעשה אפשר לומר קים לי כתוס' ונמו"י ועוד הסוברים שאחר שסמך, לא נקרא כלל גירי דיליה ואין צריך להרחיק. ולמעשה אפשר אפי' לכתחילה לסמוך ואין חבירו יכול לומר לו שלא יעשה כיון שאח"כ לא יוכל לקחתו לדין כיון שיאמר קים לי כתוס' וכו', דכיון שיש כאן מח' אם כלל נקרא גירי דיליה, אין איסור לסמוך (משא"כ בחלון שמבואר בקנ"ד פת"ש ס"ק ט"ז שאסור עי"ש). ודלא כרפת שבספקות בגמ' שצריך להחמיר, דהתם מתחדש ההיזק כל יום והוי ודאי מזיק. ודלא כקוטרא וכדומ' שיש מח' אם מועיל קנין, דאף התם ודאי מזיק ורק מח' אם מועיל קנין.

סעי' כ"ב ו) חיל המלך שרצו לחנות אצל היהודים ויהיה עי"ז היזק לרבים, וכדי שלא יחנו שם צריך לגבות ממון בשביל להתפשר עם המלך, והעשירים טוענים שלא מסכימים כל זמן שלא יתחייבו להם שיגבו לפי נפשות ולא לפי ממון וזה מעכב את ההתפשרות **צמח צדק** אפשר לכוף את העשירים שבתחילה יתפשרו ואח"כ ידונו, כיון דהוי היזק דרבים וכמש"כ הרמ"א הכא.

סעי' ל"ז ז) עשן שאינו תדיר לשו"ע וש"ך לכתחילה אפשר לעכב לרמ"א לא יכול למחות לרעק"א כיון שהוא מח' אם מיקרי היזק, מותר לסמוך לכתחילה.

סעי' ל"ט ח) הטור כתב בשם הרא"ש שקצבים שקנו מאחד מקום לקצב בשר ואח"כ טוען שמפריע לו, צריכים לסלקו ק' הרי דעת הרא"ש שקנין מועיל לניזקין אפי' לקוטרא וכדומ' הב"י תי' דאמרינן שהקנין על גוף הקרקע ולא על הנזק הב"ח תי' דאיירי ששילמו לו כסף על המקום אך לא עשו קנין סודר הפרישה תי' דאיירי שהם טוענים שהיה קנין אך אין להם עדים על זה אלא שהחזיקו.

סי' קנ"ו

סעי' ב' א) הרוצה למכור בביתו, והאנשים הבאים לקנות עוברים דרך החצר המשותפת, ושאר שותפי החצר מוחים בידו מפני שמרבה את העוברים חת"ס (1) אף שבלילה אינו עובד מ"מ יש טענת "איני יכול לישן" כיון שיש שיושנים ביום וגם ששינה לאו דווקא אלא כל שאין לו מנוח מחמת הקול (2) אף דלהביא פרנסה הוי מצוה, מ"מ כיון שהיא מצוה שמוטלת רק עליו ולא על האחרים, לכן אינו כסעי' ג' שאי אפשר למחות בדבר מצוה (3) כל מכירה שלא שייך לצאת למוכרה בשוק כגון שצריך שיבואו לשתות בביתו וכדומ', אי אפשר למחות בידו (כיון שאז דומה לקול הפטיש שאי אפשר למחות, ולא כמרבה הדרך דהתם איירי כשיכול למכור בשוק) (4) כל מכירה שמרבה גנבים וכדומ', אם מוחזק שזה מה שקורה במצב זה, יכול למחות בידו. אך אם לא מוחזק, לא אמרינן שגויים מוחזקים כגנבים ולכן אינו יכול למחות בו כמבואר במהר"ם אלשיך.

סעי' ה' ג) פתח חנות לפני חבריו באופן שחייבים לעבור דרכו לפני שמגיעים לחנות של חבריו **אביאסף** יכול הראשון לעכב להגהמ"י וב"י אינו להלכה למהרל"ח כנה"ג ועוד הוא להלכה משאת בנימין (ע"פ פת"ש) אם מפסיק חיותו לגמרי (דלא כנ"ל שעדיין יכולים לעבור דרכו וללכת לשני) אף הב"י מודה שיכול למחות לחת"ס (1) כשפוסק חיותו לגמרי מאומנות זו, יכול למחות בידו אף שהוא עשיר גדול או שיש לו אומנות אחרת (2) אם אחד כבר פתח חנות אפי' ליום אחד, המפסיד חיותו הוי יורד לאומנות חבריו והיא מהחמורות שבתורה (דלא כחות יאיר שהוא רק מידת חסידות) (3) רווק שגר בעיר הזאת אך המיסים בעיר הם בעיקר על הנשואים, הוי

רווק זה כדין בן עיר אחרת ואפשר למחות בו (וחזקה לא הועילה בנידון דידיה כיון שלא היה ג' שנים והיה מחאה ועוד דאין מחזיקים בשל רבים) **למאמר מרדכי** הפותח חנות לפני שורת חנויות שאז החנות הראשונה נעשית שניה, אף לאביאסף אי אפשר למחות בו **תשו' בית שמואל אחרון ובית אפרים** אי אפשר לעכב לפתוח חנויות חדשות שיצטרכו לעבור דרכם לפני שמגיעים לישנות והאריכו בטעמם (1) דברי האביאסף לא הזכירם הרמ"א בשו"ע (2) אף האביאסף אפשר שאיירי כשצריך להכנס לפתחו ולא רק לעבור לידו (3) אולי איירי בחנויות כגון ליצור כלים ולא דברים שקונים ומוכרים, שבזה אי אפשר למנוע, וגם נטו להסביר אחרת את המרדכי, ומסקנתם שבכל אופן אין דברי האביאסף להלכה ועכ"פ יכולים בעלי החנויות החדשות לטעון קים לי כמתירים, ומעולם לא שמענו לאסור לבנות אכסניא במקום יותר מוצלח בעיר כו'.

(ד) בן עיר אחרת שעשה שותפות עם אחד מבני העיר **נחלת שבעה** אין דינו כבן עיר אחרת כיון שיש הנאה לאחד מבני העיר, ואף אם יש תקנה שבני העיר יעשו עסקים רק עם בני העיר, היינו כשיכול למצוא שותף מבני העיר אך כשאינו יכול למצוא ודאי יכול להשתתף, אלא שאם יהיה לו סחורה שנמצאת בתוך העיר ויתכן שבני העיר יתנו לו אותו ריוח, יש לשאלם אם רוצים.

(ו) יהודי המביא סחורה במקום שכל המוכרים גויים **תשו' רמ"א** יעשו תקנה שכולם יקנו מהיהודי כל הדין שמתקנים לא לקנות רק מהת"ח או רק מיהודי **כנה"ג** הוא רק בחפצים שרק היהודים קונים כגון ספרים, דאל"כ כיון שהגויים כן יקנו מהגויים, יבואו היהודים לידי הפסד **חת"ס כנ"ל**, והוסיף שאף בחפצים רגילים לא עושים תקנה אלא אם רוב הקונים גויים, אבל אם זה חצי חצי, עושים תקנה שיהודים יקנו רק מהת"ח או היהודי, כיון שעכ"פ יהיה לו ריוח.

(ז) גוי שנתן כסף לישראל לקנות לו סחורה ובתוך כך הגיע אחר ומכר לגוי **חות יאיר** הדין עם השני (1) הסחורה הוא בדבר שלא בא לעולם ולא בטוח שימצא (2) לא היה פסיקת דמים (3) דין מערופיא הוא רק לכתחילה אך לא יוצאה בדיינים (והסכים עמו החת"ס דלא כמהרש"ל שאף יוצאה בדיינים) (4) דין מערופיא הוא רק בדבר שהוא עיקר מחייתו ויניקתו ולא כשעשאו כמה פעמים חבורה שעשו ביניהם קנין שמוחלים על השגת גבול וכדומ' **חות יאיר** לא מועיל (1) כיון שהוא קנין על דבר שאין לו קיצבה כלל (2) הוי דבר שלא בא לעולם (3) כיון שהוא נגד ישוב העולם לא ינקו מדין של מעלה (4) זה יגרום יותר מריבות, ואפי' אם יעשוהו לזמן יש לחוש שימשיכו את זה או שאחרים ילמדו לעשות זאת.

(ח) ראובן קנה מהשר את הרשות למכור כאן, ובני הכפרים הולכים לשמעון המוכר בכפר הסמוך **לפנים מאירות** אם שמעון עושה מוצר יותר טוב, מותר, כיון שהוי כמי

שמחלק אגוזים שיבואו אליו, אך אם באים אליו כי מוזיל פחות מהשער הקצוב, אם עי"ז יוזילו את השער מותר אך אם השער ישאר אותו דבר, רק שכולם יבואו אליו, וזה דבר שיש לו שער ידוע (לאפוקי הלוואת ריבית לגויים שאין לו שער ידוע), אסור לחת"ס אם מחלק להם אגוזים או מוזיל להם, ודאי אסור, אך בלי"ז אין דין מערופיא כיון שלא הגיע אליהם אלא שהם מגיעים אליו אך אם יש שם דינא דמלכותא שיקנו מהראשון וזה הרי כחלק מהמס, א"כ זה שנותן לגויים הבאים אליו הוא כמושיט אבר מן החי לגוי שאסור משום לפני עור וכחולק עם הגנב.

סעי' ז' ט) סוחרים ממדינה אחרת שבאים לקנות כאן לרשד"ם אי אפשר למחות בהם למשפטי שמואל אפשר למחות כנה"ג אם עי"ז זה מתרבה המס, לכו"ע אפשר למחות סוחרים הרוצים למכור בבת אחת במקום שאף בני העיר מוכרין בבת אחת כנה"ג בשם יש מי שסובר אפשר למחות בהם למהר"ם מטאלון ומשפטי שמואל אי אפשר למחות בהם.

י) המוכר בשוק לבאה"ג וב"ח לא ימכור לבני אותו מקום לסמ"ע יכול למכור (דלא כהלוואה) פת"ש לכו"ע מותר ביום השוק הגדול, דכל המח' הוא רק ביום השוק השבועי, וכן מותר לכו"ע למכור בסתם ולא צריך לחקור אם הוא מבני העיר בית אפרים דבר ידוע ומפורסם שאין מקפידין על מוכרים המוצאים מקום טוב ביום השוק, ואף שיש בין הקונים מבני העיר, הולכים בתר רוב העולם.

יא) מש"כ הרמ"א שאם המוכרים מוזילים אי אפשר למחות בהם נחלת שבעה היינו אפי' אם מוזילים קצת (כדעת הב"י בר"י הלוי ולא כנמו"י).

יב) מוכרים סוג יותר רע ב"י צ"ע אם הוא השני מינים שאי אפשר למחות בהם נחלת שבעה וכיון שהוי ספק, אי אפשר למחות בהם.

יג) גויים שביקשו מבן עיר אחרת שיבוא למכור להם חוט השני אסור לו להביא קהל שרצו שבן עיר אחרת יקבל בחרם שלא ימכור כאן חוט השני אינו חייב לקבל חרם, כיון שעל הניזק להישמר ולא על המזיק.

יד) קבוצת אנשים שהגיע לכאן בגלל מלחמה והתעסקו כאן בסחורה ועשו פשרה עי"י בוררים עם בני העיר על סכום המס שיתנו ומקצתם נהיו עניים חות יאיר אין האחרים ערבים עליהם דאף פעם לא נשתתפו אלא שכיון שהיה להם אותו דין לכן דנו ביחד, ואף הבוררים לא יכולים לחייבם להיות ערבים כיון שהתחייבו שיקבלו דין הבוררים רק על עצמם ולא על חבריהם.

טו) לקבוע מיסים על האורחים הבאים למכור לעט"צ ומאמר קדישין אסור לכנה"ג זה מח' אחרונים ולכו"ע מותר אם זה דינא דמלכותא, וכן כשיש הפסד לבני העיר כגון שהמיסים עולים, אפשר לצרפו לעוד טעמים לגבות מהם מס בכח חרם וכדומ'

במקום שיש מס על האורחים ולא על בני העיר ויש סחורה שיש בו שותפות וכדומ' לבן עיר אחרת דברי ריבות אם הסחורה של בן עיר אחרת ורק האחריות על בן עיר זאת, חייבים לפרוע מזה כיון שנחשב של בן עיר אחרת צמח צדק (ע"פ פת"ש) כנ"ל ואפי' אם שייך לבן עיר זאת אלא שבן עיר אחרת קנהו בקנין המועיל, חייב לפרוע המס אף שהאחריות על בן עיר זאת, אך אם קנהו ע"י כסף וכדומ' או ע"י קנסות וכדומ' אף שאם יחזור בו יצטרך לקבל מי שפרע או קנס, מ"מ כיון שמדינא שייך לבן עיר זאת פטור ממס.

טז) בן עיר אחרת הפורע מס לעיר זאת חמדת שלמה צ"ע אם אפשר לעכב עליו לא לקחת חלק בביהכנ"ס וביה"ק וכדומ'.

מניעת חזקת ישוב ע"י מונע אחר למהרי"ק מותר והעתיקו הרמ"א לב"י ומבי"ט אסור (יד שאול הרמ"א לא ראה דברי הב"י) לב"ח הכל כפי המלכות ומנהג המדינה, ומהרי"ק איירי במקום שכך המנהג מלמדים הבאים לבדם ממקומות אחרים ללמד יד שאול אי אפשר לגרשם (1) הב"י חלק על המהרי"ק (2) אף למהרי"ק אי אפשר לגרשם כיון שהכא אין קובעין כאן דירתם דהרי באים ללא משפחתם וא"כ אין המס מתרבה בשבילם (3) בת"ח ומלמדים לכו"ע אי אפשר למחות, וקנאת סופרים תרבה חכמה נאמר גם במלמדים משנה וגמ', ולא רק במלמד דרדקי (4) בעיר גדולה צריך הרבה מלמדים והמלמדים מבחוץ לוקחים שכר מועט ואין להם שום טירדא הנושא אשה ממקום זה חמדת שלמה אף שאין לו חזקת ישוב מותר לו לגור כאן כיון שלאשתו יש, ואף הבנים יש להם חזקת ישוב אפי' לאחר מות אמם, אך כ"ז שאין דינא דמלכותא, דאם יש דינא דמלכותא אזלינן בתריה ולכאורה הוא לפי רוב ולא לפני מנהגי הקהילה.

י"ח) כשיש ספק בחזקת יישוב, או אם מותר לפתוח כאן חנות מהרי"ק וחמדת שלמה העומד בתוכה הוא המוחזק ולא המרא קמא כיון דאינו נוטל משלו כלום.

סי' קנ"ז

סעי' ז' א) חצר שיש בה דין חלוקה ובנה אחד מהם על הכותל תקרה ומעזיבה ע' בית אפרים אם מועיל להוכיח שהכותל שלו.

סי' קנ"ח

סעי' ו' א) ראובן נתן לדפוס שידפיסו גמ' עם הפי' שלו, ובעל הדפוס אחרי שהדפיס את ספרי ראובן, השאיר את לוחות הדפוס והדפיס גמ' ללא הפי', וראובן דורש שבעל הדפוס ישתף איתו בהוצאות שעלו לו עורכי הלוחות נו"ב אם בשעה שסיכמו סוכם על כל דף, כולל כל ההוצאות, הדין עם בעל הדפוס כיון שבעל

הדפוס הוא המשלם למוכרים ולא ראובן. אך אם בשעת הסיכום סוכם סכום מיוחד לעורכים, אם יש הפסד לראובן ע"י ההדפסה כגון שכיון שיהיו מצויים גמ' לא יקנו את הגמ' עם הפי' שלו, צריך בעל הדפוס לשלם לראובן כל מה שנהנה מהלווחות לפי חלקו ולפי מספר הספרים שמדפיס, אך אם אין לראובן הפסד, אין בעל הדפוס חייב לראובן כלום כיון שלא גרם לו שום הוצאה יתירה אף שגילה דעתו שרוצה זאת (ואפי' לסמ"ע שכתב הכא לחייב את הפנימי את כל מה שנהנה אפי' יותר ממה שגרם לשני להוציא, שאני הכא שגרם לו קצת הפסד ע"י הקפה יתירה משא"כ התם).

סעי' ח' ב אם הניקף רוצה להחרים את המקיף כיון שלא מאמין לו על הוצאתן רשמי שאלה אינו יכול.

סי' קס"ב

סעי' א' ב מבואות קטנים הפתוחים למבוי המפולש לרשות הרבים פני יהושע בני מבוי המפולש יכולין למחות במבואות הקטנים שלא יעשו דלתות.

ג) מש"כ הרמ"א שאם נתן המלך רשות, מותר להעמיד דלתות פת"ש לכאורה היינו כשנתן, אך המבקש מהמלך הוי כמקלקל מיצר שהחזיקו בו רבים, דמותר לבקש מהמלך רק להוציא זיזין וכדומ', וצ"ע.

סעי' ז' ד מש"כ הרמ"א וי"א שאין ריבוי הדרך טענה ט"ז צ"ע דהי"א איירי לענין ריבוי דרך של נכנסין, ולא על אירוח דרך בית אפרים דברי הרמ"א הם על מש"כ השו"ע בסוף הסעי' לענין פתיחת פתח, ולא על איצטבה.

ה) להוסיף ספסלים בביהכנ"ס באופן שמיצר לאחרים בדרך לרמ"א וריב"ש אסור למשאת בנימין מותר, דכל מקום שאינו תשמיש גמור אי אפשר לטעון שמיצר את הדרך כ"ש בביהכנ"ס שהוא תשמיש קדושה ויש יותר שכר כשיותר קשה, ואף לריב"ש אין היורש יכול לטעון שהצרו את מקומו כשהוסיפו דברים שמקובל להוסיף עיי"ש טעמו צמח צדק הריב"ש איירי כשהחדשים לשכור, מותר להוסיף ספסלים, וכן הריב"ש ביוקר, אך באופן שאין אפשרות לחדשים לשכור, מותר להוסיף ספסלים, וכן הריב"ש איירי כשהדרך רק של אחד, אך בדרך שכולם עוברים משם, אין לקרובים קדימה, ואינם יכולים לטעון 'שיש להם חזקה למקום מרווח' א) דאין מחזיקין בשל קהל ב) הוי כשותפין שאין מחזיקים ג) הקהל לא מיחו כיון שעד עכשיו לא הפריע להם. וכן אין יכולים לטעון 'שישכרו ביהכנ"ס אחר' א) לפעמים לא יהיה להם מנין ב) השררה יתנו עליהם עין ג) אין הציבור יכול לשלם לחזן נפרד וכדומ' פנים מאירות הריב"ש איירי להוסיף ספסלים אך להזיז ספסל בפרט כשאינו מזיק ליושבי הספסל, מותר לכו"ע. היה לאחד מקום צר ולידו היה מקום לחתן וכשאיין חתן יש לו יותר מקום,

וכעת רוצים הקהל למכור את מקום החתן לאדם אחר שיישב שם באופן קבוע פנים מאירות הראשון יכול לעכב, אלא שאם כבר מכרו ללוקח והיורש מוחה, טוענים ללוקח שהיה לקהל שטר שמותר להם למוכרו אם מכרו מקומות בצפון ודרום ארון הקודש, ויש תנאי שאנשים אלו בוחרים ראשונים מקומות בעזרת נשים פנים מאירות יבחר הראשון (הקרוב לארון הקודש) שבצד דרום (כיון שימין חשוב) ואחריו הראשון מצפון ואחריו השני שבדרום וכן הלאה.

ו) יחידים הרוצים לעשות ביהכנ"ס לעצמם לרמ"א אי אפשר למחות בהם לרא"ם ומשפטי שמואל אם הביהכנ"ס מכיל את כולם, אסורים להפרד. לרדב"ז וחת"ס אם יש ביניהם מח' עדיף להפרד פחד יצחק אם עי"ז יגרם היזק לביהכנ"ס הישן, יכולים לטעון שמפסיקים את חיותם. באר יצחק ועוד אם נפרדו מחמת קטטה וכ"ש כשהיה מקום ובכ"ז נפרדו, כל ההקדשות שייכים לרוב הגברים כיון שהם הרוב, ועוד דאם יתנו למיעוט הוי הורדת קדושה. אך אם נחלקו מחמת שלא היה מקום, יחלקו לפי מספר האנשים (עי' מח' בצורת החלוקה במג"א קנ"ד ס"ק כ"ג) קהל שרוצים לגזור שלא יתפללו עשרה חוץ לביהכנ"ס חת"ס יכולים לגזור (1) מפני מראית עין של האומות (2) מפני אלו שלא נותנים מיסים הכריזו שלא יעשו מנין, ויש קנס לעובר על התקנה שב יעקב העובר כמה פעמים על התקנה, ישלם רק פעם אחת כיון שבכרוז לא נזכר שחייב על כל פעם וגם לא התרו בו בינתים, ומי שלא יכול להגיע לביהכנ"ס מותר לו לעשות מנין בביתו אפי' אם הכריזו לא לעשות, כיון שהוא נגד דת תורתנו.

סי' קס"ג

סעי' א' א) טובי העיר או רוב העיר נוי"ב וחת"ס אינם יכולים להחליט כלל בדברים שהם הפסד לאחרים אלא"כ יש מנהג קבוע בעיר ע"פ כולם, שיחליטו טובי העיר או רוב העיר, ואף באופן זה אינם נקראים טובי העיר לענין דברים שהם נוגעים להם, אך כשכולם יחד התאספו, המנהג הוא בכל המקומות שהולכים לפי הרוב (כמש"כ הרמ"א בסי' ב', ואף שכבר כתב ר"ת ע"פ הגמ' שכל דבר שהוא על יותר מבי"ד צריך שכולם יסכימו, היינו מעיקר הדין, אך כיון שכך המנהג אזלינן בתריה) אלא שמכיון שהוא רק ממנהג, צריך שגם הרב יחתום כיון שכך המנהג. (אלא"כ היכא שכולם בחרו כמה אנשים שיחליטו מי ישלם מס, ואף המערער הסכים בשאר החלטתם ורק איפה שנוגע רוצה למחות, אינו יכול למחות אם יש להם טעם הגון למה להטיל מס ע"ז). אם הכריזו על אסיפה וחלק לא הגיעו חת"ס מי שלא הגיע הוי כמוסר כוחו לאותן שבאו. כל דבר שגובים לפי ממון אזלינן לפי ממונו של כל אחד חת"ס אף אם היה מנהג קבוע לגבות בצורה אחרת, כיון שהוא נגד דת תורה יכול כל אחד למחות מתי שרוצה. בעיר שיש קצת אנשים שאינם מבני הקהילה, אך הם דרים

בעיר יותר מי"ב חודש, והם נותנים את מיסי הקהילה חת"ס מדינא הם כבני העיר, אך בני הקהילה יכולים להחליט החלטות על בני הקהילה אף שאנשים אלו מתנגדים, מדין אומנים או שותפים שיכולין להחליט על עצמן מה שרוצים, אלא שבאופן זה צריכים את הסכמת הרב כדין כל הסכמת אומנים. (קהל שהסכימו כולם שלא יכניסו לקהילה בשר מבחוץ חת"ס אם אחד מהם בישל בשר מבחוץ, נאסרו הכלים, אך אם התבשל מחוץ לקהילה כיון שהוא במקום היתר, הכלי מותר אפי' בן יומו).

סעי' ב' ב) מי שקנה מקום בביהכ"ס אך אינו מתפלל שם **שיבת ציון** אינו צריך לשלם להספקת החזן השמש והנרות, אך צריך לשלם להוצאת בדק הבית וכן את המיסים שמשלמים למושל העיר על המקומות, וכן יכול הביהכ"ס לכופו להשכיר מקום זה לאחרים כפי ערך שווים. אם יש ספק אם היה תנאי שחייבים לשלם לכל הוצאות ביהכ"ס, הביהכ"ס נחשב מוחזק.

סעי' ג' ד) קהילה שרוצים שהעמי הארץ העניים לא יוכלו להיות בבחירות **צמח צדק** אין לעשות זאת, דהמעט של העניים שוה למה שנותנים העשירים, וכן צריך לצרף את העמי הארץ משום איבה אם יש תקנה שכל החלטה צריכה להיות ע"פ רוב מנין האנשים ורוב הממון (היינו שהמחליטים הם משלמים את רוב הסכום) **צמח צדק** הוא תיקון גדול קרוב לדין, ועפי"ז יוצא שבדברים שנגבים חצי לפי ממון וחצי לפי נפשות, לא רק העשירים מחליטים וכו'. אם רוצים להביא חזן או רב בחינם עפ"י רוב מנין **בן הצמח צדק** השאר יכולים להתנגד, כיון שדברים שעושים בחינם לא עושים אותה בצורה טובה ועוד שחזן הוי שליח הציבור ואין נכון שיהא שלוחם שלא מדעתם, וכן בהחלטה על רב אין אדם לומד אלא ממני שליבו חפץ. אם היתה הסכמה למנות רב מסויים והתנו שאם לא יבוא, ימנו רב מסויים אחר, ובסוף הגיע הראשון אך נשאר רק שבוע **צמח צדק** הוי כנתקיים התנאי ופקע ההסכמה הקודמת, ואפשר לבחור בכל רב שירצו.

ה) מש"כ הרמ"א י"א שמה שמעלילין האומות גובין לפי ממון **נו"ב** היינו רק בדברים שעושים רק לצער יהודים אך בשאר מיסים שקבע המלך שיהודי מדינתו יתנו כן וכך, נותנים לפי נפשות, אך אם עי"ז מקבלים רשות לעסוק במו"מ, יתנו חצי לפי ממון.

ו) מש"כ הרמ"א שאם אסרו את השחיטה גובין לפי נפשות **כנסת יחזקאל** היינו כשכולם קונים כמות בשר שווה, אך אם העשיר צריך יותר בשר, יש לגבות לפי ערך אוכלי בשר. כמה קהילות שהיו שותפים וגבו מכל מוכרי היין, וכעת רוצים להתחלק **כנסת יחזקאל** אם בשעת השותפות אמרו שיהיה כדין תורה, יתנו חצי לפי ממון וחצי לפי בעלי בתים, ואם לא אמרו כלום, יחלקו שני שלישי לפי בעלי בתים ושליש לפי ממון, ומכאן ולהבא אם יהיה שותפות יחולק חצי לפי ממון וחצי לפי בעלי בתים.

(ז) חיל העובר דרך עיר, ולפי החוק צריך לתת להם להיות בבתיים, והתפשרו עם המושל על סך מסויים כדי שלא יכנסו לבתים לנו"ב מעיקר הדין לפי ממון 1) כמש"כ הרמ"א כאן לענין שומרי העיר שאף שמתחילה היו מתחלקים לפי בתים מ"מ עכשיו שהתפשרו גובים לפי ממון 2) אילו המלך היה מכיר את האנשים, ודאי אף בתחילה היה מחלק את החיל אצל העשיר לפי עשרו, אך כיון שבעניינים אלו לא נכון להעמיד על עיקר הדין וכ"ש הכא שאם החיל היו נכנסים לבתים היו מקלקלים אותם קצת, לכן יגבו חלק לפי בתים לשב יעקב כנ"ל, אלא שיעשו פשרה כפי מה שנהוג שם במיסים, ואפשר שזה גם דעת הנחלת שבעה. עלות המשכת מים לעיר צמח צדק' אם לא היה מים לעיר' דינו כמש"כ הרמ"א לענין אם אסרו את השחיטה, כיון שאי אפשר בלעדיהם 'אם יש מים לעיר' ורוצים רק שיהיה להרווחה שלא יצטרכו ללכת דרך הגויים, גובים לפי ממון, כיון שכל דבר שאין בו סכנת נפשות גובים לפי ממון (ומה שנהגו לגבות לחזן חצי לפי נפשות, הוא משום שתפילות כנגד קרבנות ציבור שבאים ממחצית השקל שנגבו לפי נפשות אך כיון שמוסיפים לחזן היודע לנגן, לכן גובים חצי לפי ממון) אך 'אם יש גם תועלת לבתים' יגבו 3/4 לפי ממון ו1/4 לפי בתים. בניית בית קברות עם חומה, והוצאות השתדלות עם השררה להורדת מיסים זכרון יוסף חצי לפי ממון וחצי לפי ראשי בית, והטעם הוא לגבי 'בית קברות' אף שקבורה משום כפרה שהוא לפי נפשות, מ"מ 1) דאף ללא בית קברות לא היו זורקים את המתים אלא שולחים למקום אחר וזה עולה יותר יקר לעשירים 2) העני פחות מקפיד על בזיונו שהיה נעשה ע"י השליחה. והטעם לגבי 'החומה' 1) דעשוי למנוע בזיון המת שמפריע יותר לעשירים 2) לעשירים יש תכשיטים וכדומ', ולכן יש יותר חשש שגנבים יבזום 3) העניים יכולים לומר שמספיק להם שמירה זולה 4) כמש"כ השו"ע (או"ח נ"ג כ"ג) ומג"א שכל תקנות ציבור שנעשות ע"י ממון גובים לפי ממון, דאין יד העני משגת כעשיר. והטעם לגבי 'הורדת מיסים' אף שהמס עצמו גובהו המלך לפי נפשות 1) המלך גובה כך רק משום שאינו יודע למי יש יותר כסף ולכן הכא שאנו יודעים, אזלינן בתר דין תורה 2) אילולי העשירים היו המלכים מתרצים בפחות השתדלות, דהיו מרחמים על העניים 3) כל הסיבה שהמס היה גבוה, יתכן שהוא רק מחמת ששמו עין על העשירים, ואפשר שע"פ מיצוי הדין היה צריך לגבות הכל ע"פ ממון.

(ט) מי שפסלוהו לשבועה לשנה מחמת שחבל בחבירו, ורוצה להשבע על ממונו בשביל גביית המיסים צמח צדק יכול להשבע 1) דפסלוהו רק לשבועה שבין איש לרעהו 2) פסלוהו רק כשזה שכנגדו טוען טענת ודאי.

(י) שמאי הרוצה לשום את ממון שותפו לענין נתינת מיסים לעטרת צבי ועוד אינו יכול לפת"ש יכול אפי' אם מנהג העיר שלא ישומו את מי שפסול לו לעדות מדאורייתא (כיון שאף לעדות פסול רק מדרבנן) וכן משמע בנו"ב, וצ"ע.

(יא) מש"כ הרמ"א שהאומר שיעריכוהו ללא שבועה אין שומעין לו נו"ב היינו כשמשביעין את כולם דאז הוי כשבועת השותפין שמשביעין על הספק, אך אי אפשר להשביע רק את חלק מהאנשים והוסיף דאף דהכא הוי כשבועת השותפין וא"כ אפשר להחרים, אך יש למנוע זאת כיון שכמה פעמים אירעו מחמת זה צרות. אך פשוט שאסור גם להעריך וגם להטיל חרם, אלא עדיף לומר שכל אחד יעשה כרצונו או שיעריכוהו או שישבע (ואף דברי הרמ"א צ"ע דלכאורה אף בשותפין יכול לומר לשכנגדו 'אמור בכמה אתה חושדני ואתן לך' וכן יכול להטיל חרם על שכנגדו) המנהג ברוב המקומות חות יאיר שמעריכים, ומי שרוצה יכול תוך זמן מסויים להשבע ולשלם כפי שבועתו. אם ידוע שנפחת או הוסיף ערכו, אם הוא ע"י נישואין כגון שחיתן בן או בת או שנשא אשה והכניסה, משנים את הערך לפי זה אך אם היו שאר הפסדים או רווחים לא משנים את הערכה. אמר את ערכו, יכול אח"כ לומר שמפני חומר שבועה לא רוצה להשבע על סכום זה ממש אלא רוצה להשבע שאין לו יותר מסכום מסויים עד תוספת של 5 אחוז על מה שהעריך. אם מצאו ששיקר בערכו, אינו יכול לטעון שעשה זאת מפני שידע שיעריכוהו ביותר וכדומ' ויכולים לקנסו, דבענייני הקהל עונשים אף על המחשבה הגלויה כמעשה למען ישמעו ויראו, ומכאן ואילך צריך או להשבע או שיעריכוהו לפי הנראה להם. אמר את ערכו ומת, ונמצא לו הרבה יותר חות יאיר מחזיקים אותו כגזלן ולא אומרים שהרויח אח"כ ממילתא דלא שכיחא (אך אם לפי סוג עסקיו שכיח ריוח כזה ודאי טוענים ליורשים) חת"ס אם רוב מהקהל רוצים לוותר ליורשים, הולכים אחריהם אם יש להם טעם הגון והבינו שע"י ויתורם מפסידים אלמנות ויתומים של הקהילה.

(יב) במקום שיש תקנה שאפי' אם אחד מת, יתנו יורשיו אחריו עד סוף שנתיים, ואחד התפשר עם הקהל לתת למשך 10 שנים סך מסויים של מיסים כדי שלא יצטרך כל פעם שומא מחדש, ומת אחרי שנה נו"ב 'מעיקר הדין' יתנו היורשים עד סוף השנתיים ולא יותר (1) דכיון שמעיקר הדין יכלו הקהל לבטל את ההסכם כשמת אביהם, דיכולין לומר להם שהתפשרנו עם אביכם ולא אתכם, לכן ממילא גם ליורשים אין חיוב ע"י פשרת אביהם אלא רק כתקנת הקהל (2) מעיקר הדין אף שנתיים אין חיוב (דרך על אותה גביה שכבר התחילו לגבות, חייבים היורשים לשלם ולא יותר) אלא שהוא מצד התקנה, והבו דלא להוסיף עלה (3) אפשר שהתקנה רק על היורשים שהם מבני עירם ולא על אחרים (4) כיון שהיורשים אינם מבני הקהילה, אין הקהל מוגדרים נגדם מוחזקים. אלא שמעולם לא דנתי במיסים אלא ע"פ פשרה, לכן 'הפשרה היא' שיתנו היורשים הכל עד סוף שנתיים, ועד סוף 10 שנים יתנו שלישי.

(יג) אם השררה הטילה קנס, ואחד בא אח"כ לגור בעיר עבודת הגרשוני 'מעיקר הדין' אם עדיין המלך כועס עליהם ואם לא יפייסוהו יכעס על כל דיירי המקום, חייב

לשלם. ואם כבר אין חשש זה, פטור. אך 'המנהג הוא' שמשלמים גם את כל החיובים הישנים ולעומת זה יש לו חלק בכל הדברים של הקהל כגון ס"ת ביהכנ"ס ובית קברות וכדומ'.

יד) קהל שהיה מנהגם לדון בכל עניינם אצל 3 רבנים אף שהם קרובים וכדומ' נו"ב יכולים הרוב לשנות את המנהג מתי שירצו שידונו רק כשרים כדין תורה אלא שאז יכולים המיעוט לעכב שיהיו רבנים כשרים לגמרי כגון לענין לדון עשיר המוחזק לאלם וכדומ'.

טו) מי שהיה במעמד ההחלטה והסכים עמהם, אך לא עשו קנין נו"ב אינו יכול לחזור בו דכל דבר שנעשה במעמד ז' טובי העיר אינו צריך קנין. מקום שיש מנהג שישומו אף קרובים נו"ב המערער עליהם שידונו השמאים רק את הרחוקים דבריו בטלים, דבמיסים כל הדר בעיר או שיש לו קרובים הוי נוגע בדבר דכל שמכביד על אחר מיקל על עצמו, ולהביא אנשים מחוץ לעיר שאין להם קרובים בעיר, אי אפשר. בקהילה שהמנהג שהשמאים לא דנים בפסול דאורייתא, ויש אחד שיש לו שותף מהקהל **עבודת הגרשוני** כשר לדונו, דפסול 'אוהב' הוא רק מדרבנן, דהרי דעת הרמב"ם שבדיעבד דינו דין.

טז) 'כל מנהג' שנהגו במילתא דלא שכיחא אם לא היה ג' פעמים או שעשאוהו בכח לכו"ע אינו מנהג. 'כל מנהג' שתיקנוהו ע"מ שיהיה כן לעולם או כתבוהו או שפשוט שכך המנהג ונהגו ג' פעמים לכו"ע הוי מנהג. 'כל מנהג' שנהגו רק ג' פעמים אך לא ע"מ שיהיה לעולם ולא עשאוהו כתקנה **לחות יאיר ונחלת שבעה** (כך בפשטות ועי' לקמן, וכן דעת מו"ר משה רוטנבורג בתי' א') לא הוי מנהג לנו"ב **ואבן שוהם ובאר שבע ונאות דשה** הוי מנהג. **נאות דשה** הוסיף (1) כפי הנראה אף הנחלת שבעה חזר בו (2) כל מנהג שהוא לטובת העניים, ודאי לא נעשה בתקיפות והוי מנהג (3) אף לנחל"ש היינו כשידוע שלא נתקן כדין אך בסתמא אמרינן שנתקן כדין (4) אם המנהג שנהגו היה כדין תורה ממש הוי מנהג (5) כשהעניים הרוצים כמנהג הישן הם רוב מנין, ואף לפי מה שרוצים לחדש מנהג אחר הם יהיו רוב בנין. היה מנהג לגבות לפי ההוצאות וכדומ' ורוצים העניים לשנות לגבות לפי ממון כיון שהמיסים נהיו יותר גבוהים מו"ר **משה רוטנבורג** יכולים לשנות מכמה סיבות (1) מנהג הוא רק כשקבעו להיות כך לעולם (וזה כדעת החות יאיר הנ"ל) (2) מנהג הוא רק אם דומה לדין תורה (2) אפשרויות אלו הם שתי אפשרויות לתי' סתירה במרדכי לשיטתו) (3) כשכבדו המיסים יכולים לומר שלא התחייבו על דעת כן, אך כיון שטוב לפשר יעשו חצי לפי המנהג הישן וחצי לפי החדש או חצי לפי ממון וחצי לפי נפשות (והוסיף שיכולים להשביע את הנגידיים שהיה הסכמה באסיפה להחלטה מסויימת).

(ז) קהל שהלוו לשר (מכסף שנגבה לפי ממון) ואמר שינכה להם ממיסים ולא ניכה ומת ונתיאשו מהחוב, ובנו ניכה להם למהרי"ק ורמ"א הווי כזוכים מן ההפקר וממילא ירויחו העשירים של עכשיו, ולא הולכים לפי זמן ההלוואה שיתנו יותר למי שהיה עשיר אז, כיון שהתיאשו מהחוב א"כ אין כאן חוב ומשמיא זיכו לעשירים של עכשיו לחכם צבי וט"ז אין כאן יאוש וממילא הוי כהחזיר ההלוואה ושייך יותר לעשירים של זמן ההלוואה. קהל שאירעו להם נזקים לחלק מהיחידים וכן לדברים השייכים לציבור, והמושל רגיל להשתתף ב10 אחוז מהנזקין ורימוהו ואמרו שסכום הנזקין גדול יותר ובהתחלה לא האמין ולא נתן כלום ואחר השתדלות האמין לחלק מהסכום ומחל מהמיסים כנגדו חת"ס 'מה שבאמת 10 אחוז' יחולק רק לניזקים ע"י שיפטרם מהמס כנגד סכום זה, ואם לא משלם מס ישבע ויטול, וכן קופת הקהל יקבלו עשירית על הפסד הדברים השייכים לציבור, דכיון שדרך השרים לעזור אין כאן יאוש מכסף זה והוא שייך לניזקים 'היותר מ10 אחוז' יחולק בין כולם שוה בשוה דהיינו שהציבור

יקחו את כל הוצאות הדברים הציבוריים (כך נראה כוונתו) והשאר יחולק בין כל דיירי הקהילה אף אם אינם פורעים מס ואף אם לא ניזוקו (אם הם תובעים, דמי שלא תובע אמריןן שמחל) דכיון שכסף זה הוא על ההיזק שאירע אף לממון כל הציבור ובשביל שיוכלו לצרף את הכסף היו צריכים את השתדלות שליחי הציבור וכן ההיזק הציבורי השפיע על השרים לשלם, לכן הוי ככסף שנפל לשותפות ששייך לכולם והוסיף שהדין כן אפי' לרמ"א הכא שלא התייחס לחוב הישן אלא למחילת המס העכשוי, דהתם בעצם מוחל מס אלא שרוצה עי"ז להפטר מחובותיו ומה לנו ולמחשבות השר, אך כאן כסף זה נגבה מכל בני המדינה בשבילהם וא"כ סכום זה שייך להם ומה שהשר מעכבם בשביל מיסים לא קשור אלינו וא"כ זה שייך לכולם בשוה ולא לפי נותני המס.

(ח) חובות שחייבים לו חת"ס אם יש מנהג הולכין אחריו. ואם אין, שמים רק קרן ולא ריבית. 'חובות שהם במשאו ומתנו' כגון נותן סחורה בהקפה או מלוה ונפרע וחוזר ונותן, הוי כמעות מזומנים ששמים את כולו. 'חובות שעברו שנתיים שלא השיגה ידו להציל' הוי כשווי חצי משויו. 'חובות שצריך להוציא עליהם הוצאות' ישומו באומד יפה כמה ראוי להוציא ויורידו מהסכום. 'חובות שלבו אומר שנתיאשו לגמרי' יתן לקהל מחצה שליש ורביע אם ישיג ידו.

(ט) על משכון הנמצא בארץ אחרת לרשב"א ומהרי"ק וכן לתשו' הר"ן חייב ליתן עליהם מס למהרי"ל ותרזה"ד ועוד פטור. שב יעקב 1) רוב הפוסקים ס"ל כמהרי"ל 2) אף הרשב"א איירי רק במיסים שלא על האדם, דבמיסים שעל האדם אף לרשב"א נותנים בפיקדון 3) הציבור יכולים לומר קים לי כמחייבים 4) בפרט אם כתוב בתקנה

שכל שיש לו ערעור, ישלם ואח"כ ידון, שאז ודאי הקהל מוחזקים, ועי' עטרת צבי שלמעשה יעשו פשרה, וישלם חצי.

(כ) מתכשיטין ומלבושים רמ"א גובין מהם פחות משאר ממון חת"ס המנהג הוא (אף שהתרוה"ד לא כתב ממש כך) שעל מה שראוי ללבוש בחול ושבת ויו"ט לפי עשרו (בכך וכך כסף לכל אלף) לא משלם, ומהשאר משלם לפי שווי כסף שבור ולא כשווי הכלים אלא"כ ממולאים ביהלומים ושוין הרבה.

(כא) שכירות חזן רמ"א (באו"ח נ"ג) המנהג שגובים חצי לפי ממון וחצי לפי נפשות שכירות רב שב יעקב הסתפקו אם הוא כחזן שגובים חצי לפי ממון וחצי לפי נפשות או כפי הנהוג שם שגובים שליש לפי ממון ושני שליש לפי נפשות (ראשי הבית), לכן יעשו פשרה על הסכום שבין שני סוגי הגביות.

(כב) שכירות ביהכנ"ס מהר"ם פדאווה (שהוא מקור הרמ"א) אם 'שוכרים לכל השנה' דינו כחזן שהמנהג חצי לפי ממון וחצי לפי נפשות 'שוכרים לימים נוראים' לפי ממון, כיון שהעניינים היו הולכים לעיר אחרת. בנין ביהכנ"ס למהר"ם פדאווה לפי ממון (1) כיון שהעניינים במשך הזמן אפשר שיעזבו את המקום משא"כ העשירים (2) לעניינים מספיק בנין פשוט לחת"ס (כיון שהעניינים מחויבים עכ"פ את הבנין הפשוט או את השכירות שהיו צריכים לשכור) יפשוטו שאת 'הסכום שצריך לבנין הפשוט' חצי לפי ממון וחצי לפי נפשות (והיינו שכל בעה"ב וכל הסמוכים על שולחנו הן כאחד) 'והיותר על סכום זה' לפי ממון. והגרים ללא רשיון יתנו או שכירות שנתית או שהשתתפו קצת בבנין ביהכנ"ס שנשרף חת"ס ישלמו גם חלק לפי ממון (לפי יופי ביהכנ"ס) ועלה לפי שווי ערך המקומות בביהכנ"ס, כיון שאילו היו בונים את הביהכנ"ס במקום אחר היו בעלי המקומות מפסידים חלקם וא"כ הם נהנים מהבניה לפי מקומות, ואם לעני שיש לו כמה מקומות בביהכנ"ס אין לשלם, יישב שם אחר וישלם. ואף אם המלכות משלמת אלא שגובה יותר במיסים, ישלמו את המיסים לפי אופן התשלום ולכן את המיסים הישנים ישלמו כהרגלם (ובמקום ההוא היה המנהג לפי נפשות) והשאר חלק לפי ממון וחלק לפי מקומות וכו"ל.

(כג) כל דבר שרוב הקהל אינם צריכים אותו מהר"י מינץ אלו שאינם צריכים אין חייבים ליתן לזה.

(כו) ק' דהכא פסק הרמ"א שאם בא על עיר עלילה, צריכים להשתתף כל מי שיכול להגיע אליו העלילה, ובסי' רס"ד פסק שאם בא עלילה על אחד והיה צריך בכל מצב לשלם סכום מסויים, אין השני צריך לשלם לו דהוי כזה נהנה וזה לא חסר לשבות יעקב הכא מיירי בציבור שתיקנו לחייב משום סכנת ציבור והתם מיירי ביחיד לבית יעקב העיקר כרמ"א הכא לחכם צבי העיקר כסי' רס"ד לפרי תבואה הכא מיירי שבני

עיר זו לא רוצין לשלם לפני שישתתפו איתם, דהוי כיורד על דעת שניהם שמבואר בס' רס"ד ששתיהם צריכים לשלם.

(ז) מש"כ הבאה"ט בשם מהריב"ל שאם המלך גזר על אנשים ידועים גזירה, אסור להפטר באופן שיחייב אחרים, אך אם גזר בסתם, מותר להפטר אפי' שע"י כך יחייב אחרים **כיוצא בו** כתב הרמ"א בס' שפ"ח שכל זמן שלא הגיע הנזק יכול להסתלק אפי' שיגיע נזק לאחר, אך כשכבר הגיע הנזק אסור להסתלק.

(ח) אם רוב העיר נושאים ונותנים בשטרות והוציאו הוצאות לשר שיעזור להם בגבייתם **משמע מהסמ"ע** (ס"ק ל"ב) וכן משמע מסתימת הרמ"א כאן, שאין המיעוט צריכים לעזור להם, כיון שאינו כלל הנהוג בכל קהילות ישראל.

(ט) קהל שפטרו אדם אחד ממיסים ומת **לריטב"א** יורשיו חייבים לפרוע כיון שלא פטרו את יורשיו **לרבו של הריטב"א** פטורים כיון שנפטרו הנכסים **מהסמ"ע** משמע שהעיקר כריטב"א **נו"ב** אף רבו של הריטב"א חלק רק כשפטרוהו בגלל שעשה להם טובה וכדומ', אך בפטור סתם או שרק נתנו לו רשות להפרד משאר הקהל בתשלום, ודאי היורשים חייבים.

סי' קס"ד

סעי' ד' א) מש"כ השו"ע שהמכיר אבניו נוטלם **סמ"ע** הטעם הוא, דהשני הוי כמחוייב שבועה ואינו יכול להשבע שמשלם **נתיה"מ** צ"ל דאיירי שאת החלק שמודה שהוא של חברו, מודה שבפשיעתו נשברו, דאל"כ הוי הילך.

סעי' ה' ב) אם בעה"ב רוצה לבנות, ובעל העליה לא רוצה לבנות את העליה עם הגג **נתיה"מ** אין כופין את בעל העליה, אלא בעה"ב בונה אף את העליה ודר בו עד שישלם לו.

ג) אם בעל העליה רוצה לבנות את הבית ולהשכירו **נתיה"מ** יכול להשכירו אפי' לבעה"ב עצמו ואין בזה משום ריבית.

ד) ראובן ושמעון שקנו חורבה ע"מ שיבנוהו שתיהם וידורו בו כל אחד ג' שנים ומי שיתעסק בכל מה שצריך הוא ידור ראשון, ולמעשה ראובן שילם הכל ודר בו 5 שנים, ועכשיו שילם שמעון את חלקו **נו"ב** אם אין בחורבה זו כדי חלוקה ידור שמעון מעכשיו ג' שנים וחוזר חלילה, ואין ראובן צריך לשלם לו כלום על ה2 שנים הנותרות, דכיון שאין בו כדי חלוקה הכל משועבד לזה שהוציא את ההוצאות, דומיא דבית ועליה, ורק כששילם חזר לזכותו.

סי' ק"ע

סעי' א' א) בנידון השו"ע, אם העליון תיקן, בזמן שהתחתון לא היה צריך את התיקון כגון שיש לו שם שדה שאין דרכו לזרוע, ואחרי שהעליון תיקן, רוצה התחתון להשתמש בזה ולהתחיל לזרוע בתחתון נו"ב אין התחתון צריך לשלם לעליון, דהוי כזה נהנה וזה לא חסר, אלא שהעליון יכול לומר לתחתון שאם לא ישלם לו, יהרוס את מה שבנה, דאף שלדעת הרמב"ם (דסי' קע"ד א') כתב הרמ"א (סי' שס"ג ו') שכל דבר שאי אפשר להשכירו כופין על מידת סדום, מ"מ לרא"ש (בסי' קע"ד א' ברמ"א) ודאי אין כופין.

סי' קע"א

סעי' א' א) מש"כ הרמ"א וכן רבים וכו' נתייה"מ צ"ל 'אכן' ולא 'וכן' כיון שאינו קשור לציוור שלפניו.

ב) מש"כ הרמ"א וכן רבים כו' מקורו מתשו' ברא"ש, וכוונתו לדגו"מ שאם יש סימן שספסל זה הוא החשוב יותר ועכשיו ע"י ההוספה לא יהיה סימן זה, לא יכול להוסיף, ואם אין סימן, וההוספה לא על חשבון מקום הפנוי בביהכנ"ס, יכול להוסיף, אך במקום הפנוי אינו יכול להוסיף כיון שמקום זה שייך לכולם **לחת"ס** אם ע"י ההוספה לא צריך לשנות רכוש משותף, הדין הוא, שאם ע"י ההוספה ישתנה רק כבוד מקום זה אינו יכול למחות בו אלא"כ זה מקום שבגלל חשיבותו שוה יותר כסף, אך אם ע"י ההוספה צריך לשנות רכוש משותף כגון הקרש שבראש הספסל, יכול למחות בו אפי' אם לא נפחת מכבודו, דבדבר משותף אין לו רשות לשנות.

סעי' ה' ג) מש"כ הרמ"א שיהיה הפסד יותר מחומש לרמ"א איירי אף ביורשים **לחת"ס** איירי רק בכגון 'דבר ששייך לאחד' אלא שמספק חולקים, ולכן אומרים שלא יפסיד גם חלק חומש, אך 'ביורשים' וכדומ' אף שיפסד יותר, חולקין, דאמרינן זה מה שירש, 'ובשותפין' אם חולקין רק בגלל שאחד טוען שסבר שיוכל לסבול ועכשיו אינו יכול לסבול, אין השני צריך להפסיד מחמת זה חומש. אך אם חולקין מרצון שניהם שאז אין צריך לטעם הנ"ל, חולקים אף כשיהיה הפסד חומש.

סעי' ו' ד) אם לאחד ודאי שייך חצי כקרקע ועל חצי השני יש ויכוח בין שני אנשים אחרים מו"ה משה רוטנבורג יכול לטעון לשניהם גוד או איגוד ומניח מעותיו בבי"ד ומסתלק.

ה) אם הנתבעים טוענים קים לי כרש"י שהנתבע קוצץ דמים ולא התובע חת"ס אפשר שטענתם טענה.

ו) מש"כ הרמ"א שלא אמרינן גוד או איגוד בפחות משויו מו"ה משה רוטנבורג כוונתו דאם כגון יש קונים לכל השדה ב400 ורוצה לקנותו בפחות מ200, אינו יכול, אך אם

יש קונים לחצי שדה ב200 ולכל השדה רק פחות מ400 יכול לטעון שאינו רוצה להיות בשותפות עם שום אדם ולכן משערינן כפי כולו ומפסיד את מה שיכל להרויח ע"י חציו.

סעי' ח' ז) איש ואשה שותפין ושתייהם רוצים לקנות, **שער משפט** אם הם דרים שם, האיש קודם, כיון שטלטולא דגברא קשה מדאיתתא, אך ודאי שהאשה יכולה לטעון גוד או איגוד כשהאיש אינו רוצה לקנות.

ח) שנים שיש להם שותפות בשתי דירות, ועשו חלוקה שכל שנתיים גר אחד בדירה א' ואחד בדירה ב' ואח"כ מחליפים וכו' ונשרף דירה א' **חת"ס** הפסד השכירות הוא לכל אחד לפי הזמן שהיה ראוי להיות שלו, אך הפסד הקרן מתחלק לשתייהם.

ט) מש"כ הרמ"א שאם לא חלקו והשתמש אחד מהשותפים, אין השני יכול לתבוע זמן זה **שער משפט** איירי רק בזכות השתמשות אך כשמשכירים את המקום, אף שלקח יותר זמן, ודאי שחייב להחזיר לשני כיון שהממון שייך לשתייהם.

סעי' י' י) מתנה שניתנת לטובת הנותן **אגודת אזור** הלכה כר"ף ורמב"ם (ושו"ע בסתם) שאף בזה יכול המקבל לומר שאינו רוצה משום שונא מתנות יחיה. מתנה לאדם חשוב היכא שהשני כופהו לקבל **שער משפט** צ"ע, דאף דבאדם חשוב מוכח בגמ' שלא שייך שונא מתנות כיון שיש לו הנאה שהאדם החשוב מקבל ממנו, מ"מ היכא שנותן לו בע"כ אולי לא שייך כאן הנאה ע"י שמקבל, כיון שקבלתו אינו מראה שמחשיב את הנותן.

סי' קע"ב

סעי' ט' א) חלוקת האכסניא לצמח צדק ושב יעקב אם צריכים לשלם או לקבל מהאכסניא מתחלקים לפי ממון, אך אם צריכים להכניס את החיל לבית החלוקה לפי בעלי בתים (לכן כתב בשו"ע לפי בני אדם ולא לפי נפשות) **לנחלת שבעה** אף כשצריכים לאכסנם בבית, מתחלקים לפי ממון. כשאצל חלק התאכסנו ואצל חלק לא **נחלת שבעה ותשו' הב"ח** אם החלוקה ע"פ מלכות וכדומ' אין השאר נותנין, דנסתחפה שדהו אך אם החלוקה מרצונם, אותם שלא התאכסנו אצלם נותנים לפי ממון (**פת"ש** צ"ע למה אמרינן אף הכא, נסתחפה שדהו) **עטרת צבי** אך אם כולם התחלקו אלא שחלק מהאנשים נותנים בית וחלק נותנים סיוע, אם חטפו החיילים יותר, אין האחרים צריכים לסייעם.

סי' קע"ג

סעי' ב' א) שנים שחלקו ונמצא בחלק אחד מום המפחיתו מדמיו בשווי שתות בדיוק **רדב"ז** (**ע"פ שער משפט**) אם יכולים עכשיו לחלוק שוב באופן שכל אחד יקבל חצי

מום, בטלה החלוקה ויחלקו שוב בגורל. אם אף בתחילתו לא היו יכולים לחלוק באופן שכל אחד יקבל חצי מום, צ"ע אם בטל הגורל. אם בתחילה יכלו לחלוק אך עכשיו אי אפשר כגון שחתכו בגד, אם זה שקיבל את החלק השלם רוצה לבטל את הגורל, יגרילו מחדש ולמי שיגיע המום יתן לו חבירו הפחת. ואם זה שקיבל את החלק השלם לא רוצה לבטל את הגורל, זכה בשלם ע"י הגורל ויתן לשני את הפחת, דכיון שכל אחד זוכה בע"כ בחצי מהמום, הועיל הגורל שיקבל השני את כל המום והוא ישלם לו.

(ב) גורל שמברר מי יבחר ראשון **שבות יעקב** לכו"ע יכולים לחזור בהם, דרק גורל שמברר את החלקים דומיא דחלוקת א"י, קונה לדעת הרמב"ם והשו"ע.

סעי' ג' ג' (ג) אחים שחלקו, וכתבו שבע"ש וערב יו"ט יוכל אחד להשתמש בתנור הנמצא אצל השני **שבות יעקב** אין כלול בלשון זה סעודת ברית ופדיון הבן, ואין בזה משום מידת סדום כיון (1) שצריך להכנס לחדרו (2) שיש לו בלאי של התנור, אך לפנים משורת הדין אין ראוי לדקדק בזה.

(ד) מש"כ הרמ"א שאם נתן רשות לשאוב ונפל הבאר הפסיד חזקתו **לשבות יעקב** היינו דווקא בשאיבת מים וכדומ' אך כגון שימוש בבית הכסא שהוא עיקר צרכי בית ובריאות האדם, ודאי קפיד ולא איבד חזקתו, וכן כ"ז בויתור במתנה ושאלה אך במכירה ודאי קנה גוף הקרקע **לתשו' הבי"ח** בית הכסא דינו כבאר.

סי' קע"ד

סעי' א' א' (א) שותפין שחולקין ואחד רוצה שיתנו לו חלקו סמוך לביתו והשני רוצה לבטל הגורל **שבות יעקב** מעיקר הדין יטילו גורל ואם יפול חלק הנ"ל לשני לא יזכה אלא יהיה כל דאלים גבר, אבל למעשה בזמנינו יחלקו רק ע"פ גורל כיון (1) שיש כמה חששות אם יעשו בזמנינו כל דאלים גבר (2) בזמנינו אף מי שהכסף לא שלו מוסר נפשו על הממון (וממילא לא שייך לומר שנעשה כל דאלים גבר ומי שהכסף שלו ימסור נפשו ע"ז) וכן לא שייך חולקין כי המח' כאן היא רק על אופן החלוקה, לכן לצורך השעה יחלקו רק כפי הגורל.

סי' קע"ה

סעי' א' א' (א) גורל שבשגגה או בהערמה לא הוכנסו חלק משמות המשתתפים או שהוכנס פעמיים אותו שם וכדומ' **חות יאיר** ושב הכהן אפי' אם המפסידים מוחלים יכולים האחרים לבטל את הגורל כיון שרק גורל שנעשה כהוגן ידבק בו ההשגחה העליונה.

סעי' ה' ב) מה שאנשים רגילים לומר שקרובי המוכר יכולים לסלק הלוקח מדין בר מצרא **שבות יעקב** אין לזה מקור, ולכן אלמנה שגבתה מנכסי בעלה, יכולים היורשים לערער רק מדין שומא הדרא, והיינו שאם הוא עדיין בידה וקיבלה זאת בעל כרחם, יכולים לשלם לה ולקחת חזרה את הנכסים, אך אם נתנו מדעתם או שכבר מכרה את הנכסים האלו, אין היורשים יכולים להוציא מידם.

ג) נשבע למכור לחבירו, ואחרי שהגיע המצרך, טוען המוכר שא"כ לא רוצה למכור כלל **ש"ך** אם לא עשה קנין יכול לחזור בו, אך אם עשה קנין לא יכול לחזור בו כיון שכבר נסתלק מהשדה **נאות דשא** לכאורה לא משנה אם עשה קנין לפני ערעור המצרך או אחרי אך עדיין צריך לעיין בזה.

ד) מכרו ללוקח בהמתנה והמצרך אינו רוצה לפרוע מיד אך רוצה לתת משכון באופן שיהיה המוכר בטוח מאוד **חות יאיר** המוכר יכול לומר שאינו רוצה למכור לו ע"י משכון כיון שיש טורח בשמירתה, אך יכול המצרך להטיל על המוכר חרם סתם או לגלגל שבועה שלא מערים עליו, אבל אינו יכול להשביעו או להטיל עליו חרם, כיון שאין הערמה ניכרת.

סעי' ט' ה) מה דמשמע מהשו"ע שבמכר מנה במאתיים יש בו דינא דבר מצרא, אף שלכאורה אם יצטרך להודיע למצרך יכול להיות שיפסיד קונה שאינו שכיח **שער משפט** היינו באופן שיש איסור בהונאה, אך באופן שהקונה יודע שהמחיר הוא מנה אין דינא דבר מצרא כיון שאין כאן איסור ויש הפסד למוכר, וכן הדין אם מצא קונה שקנה את השדה בלא אחריות שאין דינא דבר מצרא כיון שיפסיד אם ימתין להודיע ללוקח.

ו) מה שמשמע מהשו"ע שבחשש קנוניה, חייב הלוקח שבועה אפי' כשהמוכר אומר כדבריו **שער משפט** איירי שהמוכר פסול או קרוב, דאל"כ פטור משבועה כיון שיש לו עד המסייע.

ז) קנאה במאתיים ושוה מנה ועדיין לא שילם הלוקח, והמצרך טוען שעשו קנוניה **חות יאיר** אין הלוקח צריך להשבע או לשלם, דאיך נכריח את הלוקח להיות שליח ולהשבע בשביל המוכר, אלא המוכר ישבע היסת שאכן קבעו על 200.

סעי' י"ג ח) מש"כ הש"ך שלוקח שקנה שתי שדות מהמוכר, יכול המצרך לסלקו **פת"ש ע"י סעי' ל"ו** שהט"ז והסמ"ע חולקים.

סעי' ט"ז ט) אם ראובן מכר את שדהו לשמעון ואח"כ מכר לוי (שהוא הבר מצרא) את שדהו ליהודה **דברי משפט** שמעון אינו יכול לסלק את יהודה מדין בר מצרא, כיון שבשעת קניית יהודה לא היה שמעון בר מצרא, דהרי לוי יכל לסלקו.

סעי' כ"ג י) מוכר שכתב ללוקח שאם יבטל את המכירה ישלם קנס או שנשבע למכור לו **מים חיים** אעפ"כ יכול המצרן לסלקו ואין על המוכר חיוב קנס או שבועה כיון שהמוכר אינו מבטל את המקח אלא שיש על הלוקח דין מצרנות וא"כ הוי ביטול מקח ע"י הלוקח.

סעי' ל"א יא) באופן דהשו"ע, אם אחרי המכירה מתרצה המוכר לתת למצרן **חמדת שלמה** (ע"פ פת"ש) זכה בו המצרן, דכיון שכל דין השו"ע הוא רק לטובת המוכר לכן יכול לבטל המקח אפי' שבשעת המכירה לקח בהיתר (כמו שמצאנו בסמ"ע ס"ק ס"ד לענין מכר כל נכסיו, וק"ו הכא שכל דין השו"ע הוא מח' אלא שכיון שהלוקח לא כיון להשיג גבול וכל דין בר מצרא הוא משום הישר והטוב, לכן ראוי שישלם המצרן ללוקח את כל ההוצאות שהפסיד מחמת הקניה אפי' שהוציא יותר מהראוי (אלא שהפת"ש סיים על הדין האחרון, וצ"ע).

סעי' ל"ז יב) לוקח שקנה שתי שדות מהמוכר **לש"ך ונתיה"מ** המצרן יכול לסלקו **לט"ז** וסמ"ע אינו יכול לסלקו דהוי כמכר כל שדותיו כו' **חת"ס** לא שבקינן דברי הסמ"ע והט"ז מפני מ"ש הש"ך בימי חרפו.

סעי' ל"ז יג) מוכר שמכר שדהו לבנו **לש"ך צ"ע** אם המצרן יכול להוציא מיד הבן **באה"ט** פשוט שאין המצרן יכול להוציא עכ"פ לשיטה א' בשו"ע, וא"כ אי אפשר להוציא ממנו דהוי מוחזק **תשו' הרי"ף** כבאה"ט, ואף כשמכר לבן בנו **חת"ס** בכל הנ"ל אין הבדל בין בנים לבנות ואף אם הוא ספק, הרי הלוקח מוחזק.

סעי' מ' יד) ק' למה משמתין אותו ולא מתקנים חיוב מדין קנס שיסלק כל נזק הגוי **שמן רוקח** ת"י שהוא כדי שלא יוכל להפטר ע"י הודאתו כו' עיי"ש.

סעי' מ"א טו) כוונת השו"ע (ע"פ פת"ש) כשיטת **הרא"ש** והטור שאם מוצא למכור או להשכיר לישראל בשווים, אסור לכתחילה לתת לגוי אפי' אם מקבל עליו כל אונסא. אך אם מוצא רק בפחות משויה, יכול לתת לגוי אפי' כשמוכר בשביל להרויח ולא לפרנסתו ואפי' כשלא מקבל עליו אונסים (דלא כגאונים שאוסרים בכל ענין להכניס גוי, ודלא כיש מחלקים שהתירו רק כשמוכר לפרנסתו ורק כשמקבל עליו כל אונס).

סעי' מ"ב טז) הרוצה לעקור דירתו לעיר אחרת ולכן רוצה למכור ביתו **ש"ך** אין בזה דין בר מצרא כיון שהוי כמוכר שדהו מפני רעתה ק' הרי השו"ע התיר רק כשמוכר רע כדי לקנות יפה **לנו"ב** אכן רק באופן שחייב למכור מהר כדי שיוכל לתפוס דירה או משרה שהזדמנה לו במקום אחר, אך אם אין חשש שיתפס מקומו במקום החדש או שיש לו אפשרות לעבור לשם ואח"כ לטפל בדירה כאן, יש דינא דבר מצרא **לשער משפט** בכל אופן אין דינא דבר מצרא, דכל מה שהצריך השו"ע לגאול דירה טובה, הוא משום דאל"כ הרי שכיח קונים לשדה כזאת וא"כ יכול להודיע למצרן, אך הכא

שעי"ז יתעכב נסיעתו או שיצטרך לטרוח לחזור לטפל בזה, לא תיקנו דינא דבר מצרא כיון שרע למוכר.

סי' מ"ג יז) למכור בשביל לשלם לנדונית בתו גאוני בתראי אם אין לו ונחוץ להשיאה, הוי כמזון הבנות שאין בו דין בר מצרא פת"ש צ"ע.

יח) מש"כ הרמ"א שה"ה למזונות עצמו חת"ס היינו השוכר כדי לקנות בכסף זה אוכל, ולא כשמוכר כדי לישא וליתן לפרנסתו דאל"כ הרי בזמנינו כולם מוכרים לצורך זה וא"כ ימצא שאין דין בר מצרא.

סעי' מ"ה יט) כשבאו שני מצרנים, אחד ודאי ואחד ספק (מחמת שאין ידוע אם הקרקע בחזקתו או ספיקא דדינא) שער משפט צריך למסור לו דאי דאין ספק מוציא מידי ודאי.

סעי' מ"ז כ) קנה מאשה, והשותף רוצה לסלקו לרמ"א יכול לסלקו לראנ"ח ושבות יעקב לא יכול לסלקו, דכיון שהריב"ש ועוד חולקים, יכול הלוקח לומר קים לי כיון שהוא מוחזק.

סעי' מ"ט כא) כוונת הרמ"א סמ"ע (ע"פ רשמי שאלה) שאם יש לו דירה קטנה ורוצה לקנות דירה גדולה, וודאי שיכול למצוא במקום אחר עוד דירה קטנה, יש דינא דבר מצרא כיון שיוכל להסתדר עם שתי הקטנים. אך אם ספק אם ימצא עוד דירה קטנה או כשאין לו כלל דירה ובמקום אחר ימצא רק דירה קטנה, אין דינא דבר מצרא. מי שאין לו מקום בביהכ"ס וקנה כעת מקום בקנין כסף והמצרן רוצה לסלקו, אך לוקח זה לא ימצא במקום אחר מקום במעלה כזאת רשמי שאלה אין בזה דינא דבר מצרא (1) דהרי אין לו כלל מקום ויכול למצוא רק מקום נחות בדרגא דהוי כבית קטן (2) יש ספק אם ימצא מקום אחר, דהרי ליד כל המקומות יש מצרנים (3) דעת הראב"ד (בסמ"ע צ"ט) שאין במקומות ביהכ"ס דינא דבר מצרא. ואע"פ שקנה רק בכסף והרי היה הדרך לכתוב גם שטר בפנקס הקהל מ"מ (1) הרי מדאורייתא קונה (דהרי כתב הרי"ף שיש מי שפרע) (2) מה שכותבים בפנקס הקהל הוא שטר ראיה ולא שטר קנין, וא"כ ממילא אינו מעכב את הקנין.

סעי' נ"א כב) מי שיש לו זכות לעבור בחצר חבירו כדי להגיע לדירתו רעק"א אין זכות דריסת הרגל עושהו לשותף, כדאיתא הכא ברמ"א שאף שבעל העליה עובר דרך הבית אינו נקרא שותף ואף לסמ"ע שחולק, היינו רק בעליה כיון שהבית תחתיו ומשועבד לו משא"כ הכא.

סעי' נ"ג כג) לצרף דעת ר"ת והראב"ד לסמ"ע אפשר לרשמי שאלה (בדעת הש"ך) את דעת ר"ת אי אפשר לצרף, אבל את דעת הראב"ד אפשר לצרף לנחלת צבי (בדעת הש"ך) אי אפשר לצרף שיטותיהם כלל כיון שלא נהגו כמותם לחת"ס הלוקח אינו

יכול לטעון הכא קים לי כלל, כיון שעל הצד שיש דינא דבר מצרא ממילא הוי שליח המצרן ואינו מוחזק כלל (נחלת צבי תמה עליו). קנה מאדם אחד שני מקומות בביהכנ"ס אחד בגברים ואחד בנשים, ויש מצרן שהוא רק מצרן בעזרת נשים חת"ס אם שתי המקומות נמכרים בנפרד, הדין עם הלוקח כיון שהוי כקונה שתי שדות יחד שאין ע"ז דינא דבר מצרא (כסמ"ע וט"ז דלא כש"ך עי' ס"ק יב'). אך אם קונים את שתי המקומות יחד ואף המצרן רוצה לקנותם, א"כ הוי כקונה שדה אחת שיש בו דינא דבר מצרא (ואין לצרף את דעת הרא"ש (סימן צ"ט) שאם יש כותל מפסיק אין בר מצרא, כיון שכעת יש כותל פחות מגובה ט' ועובי טפח. ואף כשהמצרן אינו רוצה להרחיב מקומו אלא רוצה את המקום לבני משפחתו, מ"מ כיון שהדרך הוא שבני המשפחה יושבים יחד בביהכנ"ס, ממילא הוי כמרחיב רשותו שיש בו דינא דבר מצרא).

כד) מכר חלקו במטלטלים והשותף מפסיד ע"י המכירה לב"י וש"ך אין דינא דבר מצרא

לרמ"א ושבות יעקב יש דינא דבר מצרא אפי' בכגון שהראשון היה עשיר שיכול לטעון שיש יותר מזל לעשיר וכו' והוסיף שאף לב"י הוא מספק, ולכן אם השותף השני מוחזק, אין להוציא מידו.

סעי' נ"ז כה) דין שדה ממושכנת חת"ס הוא אף כשהמושכן לא גר שמה, ולא משנה אם המשכון משעת ההלואה או לא, וכ"ש כשב"ד מחליטים לו שדה שקיבל ע"י ב"ד כמשכון שלא בשעת הלוואה, וכן אם המנהג שהבע"ח הראשון גובה מהקרקע (והבעלים אינו יכול למכרו או להשכינו לאחר) הוי השדה כממושכנת לבע"ח הראשון.

כו) מש"כ הרמ"א שהמלוה לגוי יכול לסלק את הלוקח שקנה בית הגוי פנים מאירות היינו רק כשהמלוה גר בבית הגוי בתורת משכון (פת"ש לא דמי לס"ק הקודם שלא צריך שידור בו).

סעי' ס' כז) שוכר ראשון שרוצה לסלק שוכר שני (שסיכם עם בעה"ב, שיכנס אחרי סוף זמן הראשון) ט"ז (ע"פ קצוה"ח ונתיה"מ) אם השוכר השני סיכם עם הבעה"ב לפני סיום זמן שכירות הראשון, ובני ביתו של השני מרובים כשל הראשון, לכו"ע יכול הראשון לסלקו. אך אם בני ביתו של השני מועטים או ששכרו אחר זמן סיום הראשון, אין הראשון יכול לסלקו.

סעי' ס"ג כח) שוכר שרוצה להוציא מצרן או אחר לסמ"ע ונתיה"מ (בדעת הרמ"א) יכול למהרש"ל ב"ח ש"ך ועוד (אף בדעת הרמ"א) לא יכול שער משפט מספק אין מוציאין מיד הלוקח סיכום למעשה בשכירות וכו', מחמת שיש ספק מה ההלכה **שבות יעקב** (1) שוכר ולוקח שבאים לקנות, שוכר קודם (2) שוכר ומצרן שבאים לקנות, מצרן קודם (דהוא ודאי מצרן) (3) מכר לאחר, אין השוכר יכול להוציא (דיכול

לומר קים לי כשיטות שאין בשכירות דין מצרנות (4) מכר לשוכר, אין המצרן יכול להוציא או אך יכול להשביעו שלא שכר בשביל לקנות (5) שוכר שנגמר זמנו, (ולא היה תנאי ביניהם, להקדים שוכר זה), יכול המשכיר להשכירו לאחר, דיכול לומר שהשני ישמור יותר על הבית (6) ממושכן ושותף, אין אחד יכול להוציא את השני אך לכתחילה מוכרים לשותף כיון שיש לו חלק בגוף הקרקע (7) איש ואשה שיש להם בית ומת הבעל, האשה קודמת ליטול את הבית דמיקריא בעלים הראשונים. ובכל הנ"ל בשכירות ה"ה במשכנתא.

סי' קע"ז

סעי' א' א) שותפים שלא עירבו מעותיהם אך כל אחד קנה מממונו לשם השותפות לסמ"ע יכולים לחזור בהם מכאן ולהבא לט"ז לא יכולים נתי"מ לא הכריע שבות יעקב כל הנ"ל כששתיהם קנו, דאם רק אחד קנה יכולים לחזור בהם מכאן ולהבא אפי' אם עירבו המעות.

סעי' ג' ב) אומנים שנשתתפו בדשלב"ע נתי"מ העיקר כי"א הראשון ברמ"א, שעם קנין לא יכולים לחזור בהם אפי' על מה שירויחו, ובלי קנין יכולים לחזור רק ממה שעדיין לא הרויח אומנים שנשתתפו בקנין על דשלב"ע, ואח"כ ויתר ראובן לשמעון על השותפות באמירה בלבד, ואח"כ התחרט ראובן ורוצה לחזור בו רדב"ז הדין עם ראובן (1) אף דמחילה אינה צריכה קנין מ"מ הכא כל השותפות הוא מדין פועל ובפועל לא מועיל מחילה באמירה כיון שדומה לעבד עברי שגופו קנוי (2) אף שהפועל עצמו יכול לחזור בו אפי' בחצי היום, ה"מ בלי קנין אך כאן הרי ההשתתפות נעשתה בקנין פת"ש צ"ע אם מהני מחילה בלי קנין אך לא מטעם הנ"ל א) אף בפועל דעת הרמ"א ועוד דמהני מחילת הבעה"ב באמירה בעלמא, וכן פועל יכול לחזור בו אפי' כשהשתעבד בקנין לדעת הש"ך ב) כאן לא שייך כלל דין פועל כמש"כ הסמ"ע (ס"ק מ"ד) שכיון ששתיהם צריכים לעסוק בזה, לא שייך על אף אחד מהם שם עבד.

ג) כל סעי' זה חת"ס הוא רק בענין קיום שותפות אך דבר שהוא מנהג הסוחרים, הולכים אחריו שנים שהם שותפים אך רק אחד עסק בסחורה חת"ס אם ע"י זה הפסיד לעסוק בסחורה שלו, צריך השני לשלם לו שכר עמלו והפסדו לפי שומת בקיאים ומה שנשאר יחלוקו, ולא יועיל בזה שום תפיסה וחזרה דאין כאן ספק.

ד) במקום שהמנהג שאם יש הרבה שרוצים למכור חפץ מסויים וחוששים חלק מהסוחרים פן יזל המקח מחמת זה, לכן אלו שרוצים למכור מבטיחים לאחרים סך מסויים כדי שלא ימכרו בית דוד הבטחה זו צריך לעשותה בקנין דאל"כ אינו חל דאינו דומה לשכירות פועלים דהכא אינו פועלה אלא מניעת פועלה פת"ש היינו

כשלאחרים מותר ע"פ דין למכור דאם אסור להם מחמת השגת גבול, אף קנין לא יועיל, דיכול לומר משטה אני בך, ואף אם ישליש מעות צ"ע.

סעי' ה' (ה) שותפים שטבחו שור, דעת הר"י ורא"ש שחולקים לאמצע דלא כשו"ע ש"ך נוטה לדעת הרא"ש ט"ז תמוה למה לא העתיקם הרמ"א חת"ס אין להוציא ממון נגד דעת הרא"ש ושב הכהן אם רוצים למכור, השכר לאמצע אף בדברים שאפשר לחלקם, אך אם רוצים ממש לחלוק לרי"ף (לפי ביאור הרא"ש) כל אחד נוטל לפי מעותיו אף אם בסוף מכרוהו, ובדעת הרמב"ם צ"ע.

(ו) מכרו סחורה וקיבלו מעות ולפני שחילקו את המעות הוקרו או הוזלו המעות **בית אפרים** חולקים לפי מעות כיון שכן מבואר ברש"י ותוס' וריטב"א ואף לרמב"ם ושו"ע אפשר שכך הדין (דאולי מה שכתבו שעדיין לא הוציאו המעות, היינו לאפוקי כשהוקר או הוזל בזמן שהיה להם סחורה אך לא אח"כ), דהרי אף אם היה הכסף בביתו היה מתייקר או נהיה זול בכל שותפות כשבאים לחלוק נוטלים תחילה כל אחד את הסכום שהשקיע **בית אפרים** לפי המטבע שהשקיע, והיינו שלוקח אותם מספר מטבעות בין אם הוזלו בין אם הוקרו כיון שמעות אלו הוי כהלוואה ובהלוואה כך הדין וכ"ש כשהתנו שכל אחד יטול מה שהניח שהדין כך והוסיף שאם אחרי שמכרו סחורתם מקבלים מטבע השייך למדינה ההיא ואח"כ פורטים את זה למטבע השייך לכאן וחולקים, והמטבע של המדינה ההיא הוקר או הוזל, אף ללא כל סברות הנ"ל יטלו לפי מספר מטבעות של המדינה דכאן, כיון שכל זמן שלא פרטו את הכסף הוי כעוד סחורה שעומדת למכירה ולקבל מעות דכאן, שרק בסוף חולקים ונוטל כל אחד לפי מספר המטבעות שהניח אם נטל אחד מהשותפים חלק מהכסף לעצמו והכסף שנשאר הרויח **בית אפרים** אם הכסף מיועד עכשיו לעסקים, אם הרויח בכסף שלקח השכר לאמצע ואם הפסיד הפסיד לעצמו, וברוח של מה שנשאר מקבל זה לפי אחוזים שנשאר לו. אך אם הכסף לא מיועד כעת לעסקים, אפי' אם נטל ללא רשות, מקבל חצי מהרווח של המטבעות שנשאר.

(ז) אם כל שותף הביא מטבעות אחרות והמטבעות של אחד מהם הוקר או הוזל **לנתי"מ** החלוקה לפי המעות כיון שמתחילת השותפות יש קנין לכולם בהכל אלא שכיון שלא טרחו, החלוקה לא לאמצע אלא לפי מעות למו"ה **משה רוטנבורג** ההפסד והיתרון רק לבעל מעות אלו כיון שכאן הולכים לפי מה שהיה קורה אילו המעות היו בביתם.

סעי' ו' (ח) שותפים שנתנו זה מנה וזה מאתיים וידעו שהכל נפסד לשו"ע (כאן בשם הרמ"ה) אין בעל המועט משלם מביתו עד חצי ההפסד **לשו"ע** (סי' צ"ג י"ג בשם הרמב"ם) אין בעל המרובה נאמן להוציא מבעל המועט ע"י שבועה, אך אם ידוע לנו שנפסד, ישלם בעל המועט מביתו **לב"ח** וכן נוטה דעת **הש"ך** ו**שב"ת** **יעקב וחת"ס** אם

ההפסד מחמת השותפות משלם מביתו, אך אם ההפסד לא מחמת השותפות אלא כגון שנאנס ע"י גויים לא משלם מביתו **לפרישה** וט"ז (ע"פ פת"ש) הוא מח' בין הרמ"ה והרמב"ם ודעת השו"ע כרמ"ה אלא שכתב בסי' צ"ג שאף אם התנו מפורש שישלם מביתו אינו נאמן ע"י שבועה אלא צריך שזה יהיה ידוע לנו בוודאי שהיה הפסד **נו"ב** ופת"ש כיון שלט"ז ופרישה דעת הראב"ד כרמ"ה, לכן אין להוציא ממון אם הכסף היה אצל אחד מהשותפים ונפסד, ותובע משאר השותפים להשתתף (והם מודים שהיה ההפסד אך לא ידוע להם כמה, אלא שטוענים שההפסד היה באשמתו ויש בידו כסף מהשותפות (שאז לא צריך להוציא מביתו) והאמת הוא שאין טענתם טענה ואינו נקרא פשיעה **נו"ב** אעפ"כ אי אפשר להוציא מהם מדין מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע כיון 1) הודאה בצורה כזו שהם רצו להיפטר שנוי במח' 2) אף אם הוא הודאה וממילא הווי מודה במקצת, מ"מ מחוייב שבועה שלא הווי ליה למידע, הוא מח' אם הווי כמחוייב שבועה, ואין לגבב שתי החומרות להוציא ממון כיון שיכול לומר קים לי שני שותפים שאחד הביא את כל הכסף והשני רק מתעסק, וסיכמו שהרווחים לאמצע ולא סיכמו על ההפסד, ונפסד הכל לתומים ושבות יעקב אם ידוע שנפסד, לכו"ע משלם המתעסק מביתו כיון שרק כשהביא חלק מהכסף אמרין שהתכוין רק למה שהכניס ולא לשלם מביתו, משא"כ הכא שוודאי כלול שההפסד אף עליו. אך אם אינו ידוע שנפסד אין השני נאמן בשבועה כיון שאינו כוירד ברשות שנשבע ונוטל, דהתם נכנס על דעת לשלם משא"כ הכא שלא חשב שיהיו הפסדים **לשב יעקב וקצוה"ח ונתיה"מ** אף כשאינו ידוע שנפסד נאמן השני להשבע ולהוציא, אך נחלקו בטעם הדבר 'דלשב יעקב' הוא מטעם דכיון שלא הכניס כלום הווי כשותף ויורד ברשות שנשבע ונוטל, דרק כשהכניס חלק מהכסף אמרין שהאמין את חברו רק לכסף שהכניס 'לקצוה"ח ונתיה"מ' דכיון שלא הכניס כלום, הווי עיסקא שפלגא מלוה וא"כ נאמן על חצי דהווי איני יודע אם פרעתיך אך אם תובע יותר אכן פטור דהווי איני יודע אם נתחייבתי וכן אם שניהם הכניסו כסף אין ע"ז שם עיסקא אלא שיעבוד לשלם לשני וממילא הווי איני יודע אם נתחייבתי שדינו שפטור.

סעי' ח' ו) שותפין שאחד מהם שמר על החפצים לא בזמן שהתנו מתחילה **לרמ"א** הווי שומר חנם **לש"ך** אינו שומר חת"ס הלכה כרמ"א ואי אפשר לטעון קים לי כש"ך (וממילא אם יש לשותף הנאה מזה הווי ש"ש, ובמעשה דשם סיים החת"ס ומ"מ טרחתי לפשר ביניהם).

סעי' י' יא) בני חבורה שאוכלים יחד ואחד אוכל הרבה **רמ"א** (ע"פ כנסת יחזקאל) יכולים לסלקו, אך אינם יכולים לתובעו על מה שאכל, כיון שעד שחולקים יש לכל אחד רשות לקחת כפי רצונו.

(ב) מחל לשותפו בדברים, שלא יצטרך להיות שותף איתו כלל **רדב"ז** הווי מחילה ולא יכול לחזור בו ומחילתו מועילה גם על כל התנאים (ובאומנים ע"י ס"ק ב') **מהר"ם**

אלשי"ך אם נשתתף בסחורה שעמד לקנות ורוצה לחזור בו והשני מחל לו בדברים אין מחילתו מועילה (והוסיף שאם אמר 'השם ירחם ולא אתבע אותך' אינו מחילה) פת"ש יתכן שלא חולקים, דהמהר"מ אלשיך איירי כשהסחורה בעין והרדב"ז איירי כשיש רק מעות וכדומ' והוסיף שבאופן הנ"ל אם יש שטר שותפות תלוי במח' אם מהני מחילה בתפיס שטרא, ואף במים חיים הביא מח' בזה למעשה אם לא מהני מחילה או שמהני ועכ"פ ספק.

(ג) שותפים שהתחילו להתעסק יחד (שאז יש להם דין שמירה בבעלים) ושינה השותף באחד מהדברים המוזכרים בשו"ע כיון שחשב שכך עדיף ועי"ז נפסד השותפות לש"ך ספק אם חייב לחת"ס שב יעקב ומל"מ חייב, דכיון שעשה מעשה בידיים הוי כמזיק ולא כפשיעה ולכן חייב אף בבעליו עמו, ואף לראב"ד שסובר שאשה ששברה כלים בביתה פטורה מדין פשיעה בבעלים אפי' שהזיקה בידיים, מ"מ אינו דומה להכא, דהתם הזיקה שלא בכוונה אך הכא שהזיק בכוונה אף שהיה שוגג דכוונתו היתה טובה יש לו דין מזיק שחייב לבית מאיר לראב"ד הנ"ל אפי' בהזיק בשוגג פטור וכן

דעת הרב המגיד, וא"כ אפשר להמוחזק יכול לומר קים לי כמוהם לשער משפט מצא תשו' הרי"ף שמפורש שבאופן הנ"ל פטור שותף שמסר לש"ח ונאבד (כשבעליו עמו כנ"ל) שב יעקב (לשיטתו כנ"ל) אם אין הבעלים רגילים להפקיד אצל השני, כל ההפסד על המוסר, כיון ששותף דינו כש"ש וכשמסר לש"ח מגרע שמירתו בידיים והוי מזיק (אך אם מסר לש"ש אף שהשותף השני לא מאמין לש"ש פטור כשבעליו עמו, אך כשאין בעליו עמו חייב, כמבואר בסמ"ע ס"ק ס"ט אף שאינו שומר רגיל), אך אם הבעלים רגילים להפקיד אצל הש"ח, פטור כיון ששיטת הרב המגיד שש"ש שמסר לש"ח חייב רק כיון שגילה דעתו שרוצה שמירה מעולה, והכא כיון שלא גילה דעתו (דהרי נעשו שומרים מעצמם ע"י השותפות) א"כ אינו כמזיק בידיים ופטור כשבעליו עמו.

סעי' י"א יד) שותפין שעשו בתחילת השותפות תנאי גמור עם עדים, ועכשיו טוען השותף השני שהראשון ביטל אח"כ את התנאי בינו לבן עצמו מים חיים לכו"ע אינו נאמן והוא ק"ו מהמבואר בפוסקים שאינו נאמן לומר שביטל תנאי בידיים.

(טו) ראובן שפטר חובות שמעון ויש עדים שעדיין היו חייבים לו אך אין עדים ששמעון פטרם לרמ"א ושער משפט נאמן לומר שראובן אמר לו לפטרם, במיגו שיכל לומר שכלל לא פטרם והוא ק"ו מהמבואר בסי' ע"ה סעי' ז' שהלוח עצמו נאמן לומר למלוח מחלת לי במיגו לש"ך וט"ז (והט"ז דחק כך אף ברמ"א) אינו נאמן, דכיון שידוע בעדים שהחוב לא פרוע א"כ חזקה שאדם לא מוחל סתם ואין מועיל לזה מיגו, אלא שקשה על הש"ך מאי גרע מלוח עצמו שנאמן לומר למלוח שמחל לו

במיגו הנתייה"מ תי' שאדם מוחל רק כשעי"ז יחזיקו לו טובה והש"ך מיירי כשראובן טוען ששמעון אמר לו לפטור בשם עצמו שאז לא יהיה לשמעון טובה מזה הבית מאיר תי' דבכל מחילה ע"י שליח כיון שתלוי בשליח אם יקיים שליחותו ומחול או לא, לכן מחזיקים טובה בעיקר לשליח ולא למלוה ולכן יש חזקה שאינו מוחל באופן זה.

סעי' י"ב טז) שותפין ששיקרו על אחד מהם שיקח בחזרה את כספו כיון שלא שייך לעשות את העיסקה שסיכמו ולא רצה לקבל והלכו ועשו את העיסקה והפסידו שבות יעקב ההפסד רק על שאר השותפין, כמו שכתב כאן השו"ע שאם עשו איסור ההפסד לעצמם.

יז) שותף שגנב לרמ"א צריך לחלוק עם חברו לש"ך אינו חולק דהוי כמציאה דמבואר בסי' ס"ב שהוי כשלו לתומים אם אמר מפורש שהוא לעצמו הוי רק שלו, אך בסתמא הוי של שניהם (הקצוה"ח חלק עליו שאם הוי של שתיהם לא מועיל לפרש שהוא לעצמו והחת"ס הסכים לתומים) לחת"ס אחים השותפים בתפוסת הבית, אם אחד מצא מציאה וכדומ' (וכן בטעות עכו"ם) הוי רק שלו דלא גרע מדין גדול הסמוך על שולחן אביו דמעיקר הדין (ללא התקנה) הוי שלו ובזה איירי בסי' ס"ב, והכא איירי בשותפין רגילים דאז הוי לאמצע, אלא שלמעשה אין להוציא ממון נגד דעת הש"ך אך אם תפס לא מפקינן.

יח) מש"כ הרמ"א שהפסד גניבה כשכבר חלק עם חברו הוא לאמצע מעיל צדקה דין זה נסתר מסי' קע"ז ה' (עיי"ש בס"ק ד' תי' אחרים לזה) והלכה כשו"ע שם שאינו חייב לו כלום דכיון שהוא דבר עבירה אפי' אמר לו לגנוב לא מהני הסכמתו דהרי אין שליח לדבר עבירה, אך צריך להשיב לו את מה שקיבל מהגניבה, ורק בכגון שקנה גניבה כשלא ידע שהוא גניבה יש דין חלוקה (וה"ה בכל שינוי שעשה שותף, והשני התרצה לקבל ריוח ולא התרצה על גוף הקניה, ההפסד רק על המשנה אלא"כ הגיעו ליד השני ונפסד אז ולא שהתגלה למפרע הפסד).

סעי' י"ג יט) שותף שרוצה להוליך לשוק שקרוב למדינה נתייה"מ יכול להוליך.

סעי' י"ד כ) שותף שערכב חברו מלמכור ועי"ז הוזל שער משפט אם נתכוין לרעה והיה היזק בריא, חייב מדינא דגרמי. אך אם נתכוון לטובה פטור אפי' אם אח"כ מכרה בידיים כשער הזול ללא ידיעת חברות.

סעי' ט"ו כא) שותף שרוצה לחלוק לפני הזמן ולקחת אחריות על כל מה שיקרה לשני יו"ד סי' קע"ז סעי' ל"ה אין שומעין לו דמזל של שתיים עדיף שותף הרוצה למכור חלקו לאחר ולהשאיר ההתעסקות והאחריות עליו צמח צדק ושער משפט 1) אם רוצה למכור כל חלקו, יכולים למחות בו שחוששים שכיון שאין הרווחים שלו

לא יטפל מספיק בעסק (2) רוצה למכור חצי חלקו והוא ישאר להתעסק, צ"ע אם יכולים לומר לו שלא יתעסק מספיק כיון שיש לו רק חצי חלק (3) רוצה למכור חצי חלקו ולהכניס אף את הקונה להתעסקות השותפות, יכולים למחות בו שלא רוצים שותפים נוספים.

סעי' ט"ז כג) שותפים שקבעו זמן והגיע הזמן, ואם יחלקו עכשיו את הסחורה יהיה הפסד לחם רב צריכים לחכות למכור יחד דמסתמא נשתתפו ע"ד שלא יהיה להם הפסד.

סעי' י"ח כד) שותף שחלק השותפות שלא בפני ג' וכבר מכר את הסחורה והרויח או הפסיד לסמ"ע הכל לאמצע כאילו לא חלקו לשבות יעקב בקבעו זמן ונגמר הזמן ואז חילק, הרוח או ההפסד לעצמו דמשנגמר הזמן הכל כפיקדון (דמש"כ השו"ע לא עשה כלום היינו רק אם הסחורה בעין והתייקרה או הוזלה ולא כשמכרה), ואף 'בנשתתפו סתם' וחילק, יכול עכ"פ לומר קים לי כשיטות שמוכח מהם שאף באופן זה הרויח וההפסד לעצמו (היינו רק בכגון זה שאין ידוע שהוא מהשותפים, דבדברים הידועים מהשותפות שניהם מוחזקים) ורק כשחלק 'תוך הזמן' לא הועיל כלל והכל לאמצע.

סעי' י"ט כה) מש"כ השו"ע שאם שותף מת בטלה השותפות ב"י (בתשו' אבקת רוכל) היינו שאפשר לפרק את השותפות אך אינו מתפרק לבד, ולכן אם המשיכו להתעסק בסחורה הכל לאמצע (ובעיסקא שנפסדה ישלמו היורשים חצי, ככל עיסקא שחציו הלוואה) מעין גנים היינו כשהמתעסק יודע שיש כאן שותפות אך בכגון יורשים שחשבו שהכל של אביהם הרויח רק לעצמם דהרי ודאי לא נתעסקו בשביל השני שטר שותפות שכתוב עליו שהשותפות תתקיים 'מעתי ועד עולם' ומת שותף אחד שבות יעקב ספיקא דדינא אם בטלה השותפות והוא תלוי במח' ראשונים, אך אם כתוב 'הוא וזרעו אחריו עד עולם' יכולים היורשים לכוף לקיים השותפות.

סעי' כ' כו) שותפים שחלקו ואחד נשאר בחנות ובא אחד מהם ופרע חוב מהשותפות וגם לקח סחורה חדשה באותו סכום ועדיין לא שילם עליו נחלת צבי מסתבר שהתשלום הוא על החוב ולכן יחלוקו השותפים בסחורה, ולא יכול לומר שהכסף הוא על הסחורה החדשה וממילא הכל שלו.

סעי' כ"ג כז) לזה שקיבל כסף בהיתר עיסקא ורוצה לחזור בו באמצע הזמן ק' דלכאורה לפי השו"ע כאן יכול לחזור אך בשלט"ג כתב שאינו יכול לחזור בו לשבות יעקב בעיסקא רגילה אפשר לחזור בו כשו"ע כאן, אך בהיתר עיסקא לא יכול לחזור בו (1) כיון שאינו מחוייב להתעסק אלא שאז מחוייב שבועה א"כ אין כאן עבדות כלל (2) בהיתר עיסקא עושים קנין והרי דעת הריטב"א (דלא כש"ך) שאף פועל

שעשה קנין לא יכול לחזור בו 3) כיון שכותבים בשטר שנשבע בפועל ממש, דינו כנשבע שאינו יכול לחזור בו לתומים שערי דעה ועוד אף בהלוואה בהיתר עיסקא יכול לחזור בו, (ומה שכתוב בשטר שנשבע כבר, כתב בשבות יעקב עצמו במקום אחר שכל שלא נתברר שהיה באמת שבועה אפשר דלא הוי שבועה), ומה שהקשה מהשלט"ג לשער דיעה השלט"ג איירי כשרוצה לחזור מחמת שלא רוצה לשלם אחוזים כאלה אלא רוצה פחות, וע"ז כבר כתב הרמ"א בס"י של"ג שאף פועל לא יכול לחזור בו מחמת יוקר לנתיה"מ אף לשלט"ג יכול לחזור בו מלהתעסק אלא שיצטרך לשלם את כל האחוזים אם לא ישבע, דיאמר לו שהתפשר באחוזים אלו רק ע"ד שיתעסק כל השנה בית אפרים אם כתבו בשטר שעל כל חודש ישלם כך וכך, יכול לחזור בו בסוף החודש, אך כשכתב על כל השנה אחוז מסויים ורוצה לחזור בו באמצע השנה הדין כנ"ל בנתיה"מ.

סעי' כ"ד כח) בע"ח שנשבע לאחד מהשותפים כשהשותף השני אמר לו במפורש שלא יעמוד עם הבע"ח לדין עד שיבוא ושב הכהן 'לרמב"ם' יכול השני להשביעו שוב, כיון שבאופן זה לא שייך שבועה לאחד שבועה למאה, כיון שאינו עושה שליחות השותף 'ולרשב"א' אף באופן זה אמרינן שבועה לאחד שבועה למאה ולכן אינו יכול להשביעו, ולמעשה צ"ע.

סעי' כ"ח כט) מש"כ השו"ע שאמר לעצמי הצלתי לסמ"ע היינו כשאומר זאת בפני ג' לש"ך אף בינו לבין עצמו נו"ב אף לסמ"ע אם אינו שותף איתו בחוב, אלא שפלוני חייב לשתיים וקיבל עליו בחרם להתעסק בשל חבירו כשלו, יכול לומר שגבה לעצמו, דאף שעבר על החרם מ"מ מה שעשה עשוי מש"כ הש"ך שנאמן לומר שהציל לעצמו לש"ך היינו רק כשיש לו מיגו דאל"כ לא נאמן להוציא מחזקת שותפות (חת"ס) דעת הט"ז 'למסגרת השולחן' נאמן אף ללא מיגו 'לפת"ש' אינו מוכרח וצ"ע.

שטר שנכתב על שם אחד מהשותפין ואותו אחד הצליח לגבותו מל"מ נתיה"מ אינו יכול לומר שהציל לעצמו, דהרי האחרים לא יכלו לתבעו כלל וא"כ לעולם כשגובהו הוא לאמצע.

במקום שיש מטבע שכל הזמן הולך וחסר ונתן ראובן לשמעון מטבעות כאלו שיוציאם מה שיותר מהר, ושמעון עירבן עם מטבעות כאלו שלו, ולא הצליח להוציא את כל המטבעות עד זמן שכבר לא שוים כלום שבות יעקב מה שנשאר יחזור לראובן דדמי להכא שבמקום פסידא יכול לומר שמה שהציל היה לעצמו והכא סתמא כפירש כיון שאין אדם מציל של חבירו ומפסיד של עצמו (ועוד שלא תנעול דלת בפני גומלי חסדים) פת"ש וצ"ע.

סעי' ל"ג (ג) מש"כ השו"ע ישבע האחר לרב גדול אחד צריך לגרוס 'לא' ישבע האחר כמבואר בבעל העיטור לנחלת צבי העיקר כגירסא דידן.

סעי' מ"ח (ה) שותפים שהם שותפים בעיסקא שידוע שיש בו סיכון, ואכן עי"ז נתפס אחד מהם חת"ס השני חייב לפדותו דעל דעת כן השתתפו וחייב אפי' לשלם מביתו, דהוי כהפסד מחמת המשא ומתן שמבואר בש"ך (ס"ק י"ג) שחייב לשלם מביתו, אלא"כ פשע השותף ומכר באופן שסיכן יותר את עצמו, כגון שעשאו בפומבי וכדומ'.

לו) שליח שהלך בחינם ונתפס, ופדאו המשלח מעין גנים אין השליח צריך להחזיר לו 1) דיכול לומר קים לי כשיטות שהמשלם חייב לפדותו כמבואר ברמ"א 2) אמרינן דפדאו בשביל עצמו כיון שגרם לו להתפס והוסיף שאם רצה לפדותו ממעות השליח (שהיו אצל המשלח) והשליח מיחה ואמר שיכול לפדות עצמו בלא כסף, צריך המשלח להחזיר למשלח מעותיו, דאחרי מחאתו ודאי נתן מעצמו כיון שגרם לו כך וכ"ש כשהיה העלילה קצת גם על המשלח, וסיים ומ"מ צ"ע לדינא שליח שהלך בחינם ונתפס חת"ס שתי השיטות ברמ"א לא נחלקו אלא הכלל הוא, שאם נתפס מחמת השליחות חייב לפדותו, ככל שואל וק"ו ממנו דאם שואל חייב על ממונו ק"ו על גופו (ולא שייך כאן בעליו עמו כיון שהוא גוף אחד, אך אכן אם פועל של בעה"ב שלח את בתו הקטנה וניזוקה, אין המשלח חייב לשלם כיון שהממון הוא הבת ובעליו עמו זה האבא) ואם נתפס מחמת השליחות פטור דהוי כמתה מחמת מלאכה.

סי' קע"ז

סעי' ב' א) חלה אחד לתוס' ורא"ש רמב"ן רבינו ירוחם שו"ע וש"ך 'באונס' מן האמצע, 'בפשיעה' יש לו קיצבה משלו, אין לו קיצבה מן האמצע לטור סמ"ע וב"ח ורמ"א 'בפשיעה' משלו 'באונס' יש לו קיצבה משלו, אין לו קיצבה מן האמצע לרי"ף ורמב"ם (ע"פ חכ"צ דלא כש"ך) וחכ"צ (כיון שלכל צד יש רוב הפוסקים) 'בפשיעה' משלו 'באונס' מן האמצע (דאינו דומה לאלמנה, דהכא כל אחד רוצה שאף כשהוא יחלה יוכל להתרפא מן האמצע) כשחלה, ורוצים לומר לו חלוק עמנו לחכ"צ יכולים לומר לו כך, רק אם הוא רפואה שאין לי קיצבה, דאם יש לו קיצבה הוי כאילו נתרפא כבר לפת"ש מסתימת השו"ע משמע שבכל אופן אפשר לומר לו כך, וצ"ע אלמנה שחלתה בפשיעה לב"ח ונתיה"מ לא חייבים לרפאותה לש"ך וחכ"צ (אלא שלא מלאו ליבו לחלוק) חייבים לרפאותה, דאל"כ לעולם יוכלו היורשים לומר לה שפשעה בעצמה והרי אשה בושה לבוא לבי"ד ועי"ז יפטרו.

סעי' ג' ב) סיכום חלה באונס חכ"צ (לשיטתו בס"ק הקודם) 1) אחין שותפין ורק אחד מתעסק, לעולם מן האמצע 2) אחין או שותפין שניזונים מהאמצע וכולם מתעסקים, או שכולם הביאו כסף לשותפות (שאז דינו כאילו כולם מתעסקים, כיון

שאז אף המתעסק נהנה מהאחרים ע"י שהעסק גדל ויוצא עליו קול שהוא סוחר (הוא נאמן), יש לו קיצבה משלו אין לו קיצבה מן האמצע (3) שותפין שאין ניזונים מהאמצע, לעולם משלו אלא"כ יש מנהג קבוע אחרת.

ג) שותפין שניזונים מהאמצע וחלה אחד באונס בזמן שכולם התעסקו יחד והוא רפואה שאין לה קיצבה לסמ"ע מתרפא משלו לרמ"א וט"ז ונתיה"מ ועוד מן האמצע משכנות יעקב אף לפי מהלך הסמ"ע, לכאורה רוב הפוסקים סוברים כרמ"א וא"כ יש לפסוק כמוהו.

סעי' ה' ד) ק' דהשו"ע כתב כאן שהשותף פטור והרמ"א כתב בסי' קע"ו סעי' שמשלם חצי הפסד הסמ"ע תי' דכוונת השו"ע שלא משלם הכל אך חצי אכן משלם הלבוש תי' הכא מיירי כשעדיין לא חלק עם שותפו ומש"כ השו"ע שנהנה היינו שנהנה באמירתו למעיל צדקה זה מח', והעיקר כשו"ע כאן.

סי' קע"ח

סעי' א' א) מוכס שמחל לאחד השותפים ע"י בקשת איש אחר שלא שלחוהו נאות דשא דינו כמחל מעצמו ששייך רק לשותף זה.

סי' קע"ט

סעי' א' א) שותפין שאחד היה עיקר המתעסק, והיו חייבים להם סכום גדול ונתנו להם צ'ק וכתבו על שמו, ושאר השותפין דרשו ממנו שימסור להם את הצ'ק כיון שבין כה לא יוכלו לגבותו בלעדיו כיון שכתוב על שמו דחוששים שיקח לעצמו, והוא טוען שלא רוצה לתת להם כיון שהוציא יותר הוצאות מהם אך כתב להם שטר שחלק מהצ'ק שייך להם שב יעקב חייב לתת להם את הצ'ק ועכ"פ להפקיד אצל שלישי וכדומ', כיון שעשה שלא כהוגן שכתב על שמו דאף שהאמינוהו על העסקים היינו רק בדברים שיכולים להשביעו אך הכא שיכול לעשות קנוניה עם זה שצריך לתת לו, ולטעון שהשטר נאבד אפי' בפשיעה וקים לי כשיטות שבשטר פטור אפי' בפשיעה ופטור אפי' משבועת היסת. ואין לומר (1) שכיון שהוא המוחזק נשאר אצלו בטענה ששייך לו יותר, א' דהרי מודה שחלק שייך להם ב' בדבר הידוע בשותפות אין מוחזק (2) אין מיגו דלהד"מ, דהרי נתן להם כתב שחלק שייך להם (3) אין מיגו דשילם להם, כיון שוודאי לא ישלם לפני שיגבה (4) אין מיגו דויתרו לו, כיון שדמי לטוען 'לקחתי' שכתב השו"ע שלא נאמן בדבר הידוע לשותפות, ואף שאין עדים שנשתתפו, הרי יש כתב שותפות ביניהם (5) אף שכתוב רק על שמו, לא מועיל בדבר הידוע לשותפות.

ב) מטלטלין הידועים לשותפים לב"י וב"ח נאמן לומר כבר חלקנו לד"מ נתייה"מ דרישה ושער משפט אינו נאמן וצריך עדים חכם צבי (ע"פ שער משפט) אם טוען שחלקו וקנה לעצמו חפץ זה (ולא שכבר ידוע שקנה לשתייהם וכו') לכו"ע נאמן מים חיים המוחזק יכול לומר קים לי כב"י וב"ח, ובשטרות הכתובים על שמו ונמצאים אצלו, לכו"ע נאמן לומר חלקנו כיון שדברים שהם על שמו יותר מוחזק בהם.

סי' קפ"א

סעי' א' א) אם הגייס עדיין לא טרפום ועמד אחד וסילקם חת"ס תלוי בגרסאות בגמ', דלגירסת השו"ע כאן וכן הגירסא בגמ', "ו"טרפה משמע דווקא כשכבר טרפה משא"כ שעדיין לא טרפו אך הטור גורס (וכן בקיצור פסקי הרא"ש) "ל"טרפה וא"כ ממילא אף בנידון דידן הוי יאוש, והוסיף שאם לא הבריה את הליסטים אלא ברח עם חלק מהסחורה, לכו"ע לא הוי יאוש אלא שבשותפים יכול לומר שהציל לעצמו, דלענין חלוקת שותפות לא צריך יאוש גמור אלא מספיק שיש פחד סכנה וזמן בהול.

ב) מש"כ השו"ע הציל לעצמו ק' דהרי מבואר בסי' שס"א שבגזלן לא מועיל יאוש ללא שינוי רשות, ואם חטף מהגזלן אינו שינוי רשות נתייה"מ אם היה יאוש אחרי שהגיע ליד הגזלן, צריך שינוי רשות כיון דיאוש גזילה צריך שינוי רשות, אך הכא איירי שהתיאשו קודם שהגיע ליד הליסטים וא"כ הוי כיאוש דאבידה שמועיל אף ללא שינוי רשות מהרש"ל 'גייס' זה הרבה ליסטים ובזה מועיל אפי' יאוש בלבד חת"ס במדבר הוי יאוש כיון שידוע שהגזלנים הולכים עם החפצים למקומם, אך בגזלן בעיר לא מתיאש דחושב עדיין לקחת ממנו ולכן צריך גם שינוי רשות מצד התקנה בית אפרים אף כשאינם יכולים להציל, הציל לאמצע.

סעי' ב' ג) שותפים שהציל אחד מהם כשהשאר לא יכלו להציל (ולא אמר לעצמי אני מציל) ש"ך (ע"פ פת"ש) הציל לאמצע מה שהביא הש"ך בסוף ס"ק ג' בשם הבד"ה שייך לש"ך ס"ק ה'.

ד) מש"כ הרמ"א שנאמן בשבועה שהציל לעצמו חת"ס היינו רק כגון שהיו ליסטים, דכיון שעמדו החפצים קרוב ליאוש לכן נאמן בשבועה, אך בלי"ז לא נאמן, כיון שכל ממון השותפות שניהם מוחזקין בו ואי אפשר להוציא ממון ממוחזק ע"י שבועה.

סעי' ג' ה) מש"כ השו"ע שיכול לחזור בו סמ"ע כיון שדינו כפועל שיכול לחזור בו ושב הכהן היינו כשהבעה"ב לא היה מוצא פועלים אחרים דאל"כ לא יכול לחזור בו דהרי בדבר האבד אף פועל אינו יכול לחזור (אלא"כ שכרו לכל מה שיצטרך).

סי' קפ"ב

סעי' א' א) שלח שליח לעשות דבר שהוא חוב לאחרים דגו"מ אינו שליח אף שאינו עבירה (עי' ס"ק הבא).

ב) שכר שליח **שער המשפט** מועיל אפי' בתופס במקום שהוא חוב לאחרים דיד פועל כי כד בעה"ב, אך אינו מועיל לדבר עבירה ולא למי שלא בר שליחות.

ג) שליח לדבר עבירה שאינו בר חיובא **שבות יעקב** העיקר כרמ"א דהוי שליח ואף הש"ך עצמו פסק ביו"ד (סי' ק"ע) כרמ"א ישראל שלח גוי למכור סחורה בהונאה **שבות יעקב** אם אמר לו למכור לישראל חייב, כיון א' העיקר כרמ"א ששליח שאינו בר חיובא הוי שליח, וגוי אינו בר חיובא בהונאה כיון שהוא דרך מקח וממכר ב' בסי' שפ"ח מבואר דשליח שהוחזק לעשות דבר זה, הוי שליח לדבר עבירה. אך אם לא אמר למי למכור יכול לומר שחשב שימכור לגוי וא"כ הוי כלפי הישראל כגרמא ופטור.

ד) שלח שליח למכור וביטל השליחות ללא ידיעת השליח והלוקח **מים חיים** אינו ביטול, ולש"ך (קכ"ב ס"ק י"א) אף אם השליח ידע והלוקח לא ידע, אינו ביטול.

ה) **סעי' ב'** משלח שהתנה שעושהו שליח בין לתיקון בין לעיוות **לט"ז** אם שינה משליחותו אינו שליח ואם טעה הוי שליח כמבואר בסעי' ג' **שער המשפט** דברי הט"ז תמוהים.

ו) מש"כ הרמ"א שאם שלח שליח להתעסק באיזה דבר והוציא הוצאות יותר מן הרגילות אין צריך להחזיר לו **חת"ס** אפי' תפס השליח מהמשלח מוציאין מידו.

סי' קפ"ג

סעי' ג' ד) לדעת הי"א קמא שמועיל עדים **נו"ב** ה"ה שמועיל מיגו, דהיינו שאם לא ידוע בעדים שקנה את הסחורה ממעות המשלח, נאמן לומר ששלח בהם יד וקנהם לעצמו. להלכה **לט"ז** כ"א בתרא (עי' ס"ק הבא) ולנו"ב הוי ספיקא דדינא ואין מוציאים מהמוחזק.

ה) **לט"ז ומשכנות יעקב** הלכה כ"א בתרא (דעת הנו"ב עי' בס"ק הקודם), טעם הי"א בתרא **לט"ז** דוודאי לא חזר בו שרוצה לעמוד בנאמנותו **למשכנות יעקב** כיון שאין יכולת ביד השליח לקנות לעצמו בכסף המשלח.

סעי' ז' ז) בסעי' ו' דאיירי שהמוכר הוסיף מדעתו, אם השליח לא ידע עד שמסרו למשלח **לש"ך** הכל למשלח דלא זכה השליח כשאינו מתכוין לדגו"מ דינו כידע כיון שדעת המוכר מקנה לו **נתי"מ** הש"ך מסכים לדגו"מ אלא דהש"ך איירי לגבי טעות

במקח המובא בסמ"ע ס"ק כ"א דבדבר שיש לו קצבה חולקין רק כשידע, דאם לא ידע, הכל למשלח דהכא אין דעת אחרת מקנה דהרי הוא טעות.

סי' קפ"ה

סעי' א' א' (א) שלח מתנה ואמר לשליח הולך לפלוני, והמקבל אמר לשליח שיהיה שליח קבלה לש"ך לא זכה המקבל, דהולך לאו כזכי לדגו"מ הוי ספק, כדמצינו בגט שספק בגמ' אם מועיל כיון שלא חזרה שליחות למשלח (ורק אם המקבל שלחו לקבל ואח"כ שלחו הנותן, אינו מועיל דכשאמר הנותן הולך עקר את השליחות קבלה) לנתיה"מ זכה, דבממונות כיון שאין פסול של 'טלי גיטך מע"ג קרקע' א"כ הרי הסתיימה שליחות ברגע שהרשה לזוכה לזכות, דאינו כגט ששליחותו הסתיימה רק שנתן (ולשיטתו מועיל אף בעבד 'טלי מע"ג קרקע' אך לחת"ס וכן מפורש בריטב"א אין מועיל בעבד שיטול מע"ג קרקע).

סעי' ה' ב' (ב) שליח שמכר סחורה והודיע שהוא של המשלח, והלוקח שילם לשליח, והמשלח טוען 'היה לך לשלוח לי לתשו' הגאונים הדין עם המשלח לושב הכהן הדין עם הלוקח.

סעי' ו' ג' (ג) מש"כ הרמ"א בראובן שאמר שלוי שונאו ואח"כ מכרו ללוי ע"י אחר חייב לשמעון נו"ב כוונתו דחייב גם לשמעון אך ודאי חייב חלק לסרסור השני, דאולי השני אכן מצא סיבה לפייס את ראובן ולא להמנע מהמכירה על אף ששונאו, וכ"ז כשהראשון גמר את כל הפרטים אך כמו שמצוי בשידוכים שהרבה פעמים נעצרים שידוכים בגלל דברים קטנים שלא סיכמו ביניהם, לכן אף שהראשון יכל לגמור הכל ואף שהצדדים הכניסו בכוונה שדכן, החיוב רק לשני. ובעיקר הדין חולק על הרמ"א וסובר שאף אם גמרו בכוונה ע"י אחר יש להסתפק ויותר נוטה שפטור מלשלם לראשון, ואין לראשון אלא תרעומת. מהרמ"א משמע שאם לא היה ברמאות, אין לסרסור הראשון כלום **שב יעקב** איירי כשלאחרונים לא התחדש כלום ע"י הראשונים אך אם האחרונים לא היו חושבים על זה בלי הראשונים חייבים לראשונים כדין 'מתחיל' כפי המנהג. המנהג **פנקס ארצות** המתחיל והגומר חולקים בשוה (מתחיל היינו כשדיבר אודות כמה נותנים) ואמצעי לא מקבל כלום **בפראג** נותנים למתחיל שלישי ואם הציע רק לצד אחד נוטל שישית **עטרת צבי** ראיתי נוהגים שהמתחיל והגומר והאמצעי חולקים ביניהם וכל אחד נוטל שלישי ונותנים הכסף לבי"ד כדי שיהו נאמנים מי המתחיל וכו'. גמרו השידוך ע"י קרובים **עטרת צבי** אין לקרובים כלום אלא נותנים הכל למתחילים (היינו למנהג אך מעיקר הדין ע"י לעיל בנו"ב שלא נותנים למתחילים כו') חוקי דרך לקרובים פסולי עדות, נותנים רק בניכר לדיינים שעשו פעולה.

סעי' י' ד) סרסור שנתן כלי לבקרו והמבקר לא רצה להחזירו לשו"ע הסרסור חייב לשער משפט קשה להוציא ממון מהסרסור.

סי' ק"צ

סעי' א' א) קנין סודר בלי שטר במקום שכותבין שטר לפני משה (באה"ט) אם היה הקנין בפני עדים, מועיל דסתם קנין לכתובה עומד, למהריב"ל רק עם דמים מועיל, לחוט המשולש [לרמב"ן ורשב"א קנה, לרשב"ץ לא] ומכריע שקנה אלא דאם המוכר מעכב לכתוב השטר לא חל הקנין דרואים שמעיקרא לא סמכא דעתיה לרשמי שאלה (וכך משמע דעת הפת"ש) דעת הרמ"א שלא מועיל, דהרי בחזקה בלי שטר כתב שמועיל כיון שעושה מעשה בגוף הדבר, והכא סתם, משמע שלא מועיל לרדב"ז קנה אלא"כ ידוע שיש מנהג מבורר שלא יתקיים אלא ע"י שטר.

ב) 'קנין במלוה' לרמב"ם מועיל, אך רוב הפוסקים כראב"ד שלא מועיל. 'קנין בשט"ח של אחרים' לש"ך אם לא יכול למחול ללוה, קונה. ואם יכול למחול, מוכח מרש"י שלא קונה דלא סמכא דעתיה לקצוה"ח דעת תוס' שקונה כיון שלא מתבייש לתבוע אותו. 'קנין בשט"ח על עצמו' לב"ח לכו"ע מועיל, לש"ך לא מועיל אבל יש התחייבות, למחנה אפרים לרש"י ריטב"א ר"ן מועיל, ולרשב"א ספק, לבית אפרים וקצוה"ח תלוי במח' בטעם דין מנה אין כאן משכון אין כאן [ולכן לרא"ש וריטב"א מועיל ולרמב"ן ורשב"א לא].

ג) קנין כסף בכסף גזול שער משפט אם המוכר לא יודע שהוא גזול מועיל, ואם יודע שהוא גזול לא מועיל דאין המעות שלו, ועוד דצריך להחזירו לבעל המעות מתקנת השוק.

סעי' ז' ד') נשבע לקיים המקח מל"מ לא חל עד שיכתוב השטר.

ה) רשמי שאלה אף המוכר יכול לחזור בו. אם הדבר שלא עשו, הוא דבר שיש חשש רחוק של הפסד, אפשר שלא מעכב דסמכא דעתיה.

ו) קנה בכסף במקום שכותבין שטר במוכר שדהו מפני רעתה לבאר יצחק מוכח מתשו' הרשב"א שקנה לנתיה"מ ומהרי"ט לא קנה דהלוקח מקפיד.

סעי' י"א ז) שבות יעקב כל מכירת יין הוי כמוכר מפני רעתה.

סעי' י"ח ח) מכירה שנעשתה להברחה וקיבל המעות ועדיין הם בידו ונתרצו בית מאיר הוי קנין דלא כסמ"ע.